

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

670

Na temelju članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 150/2011), članka 5. stavka 5. podstavka 4. Zakona o morskom ribarstvu (»Narodne novine«, br. 81/2013 i 14/2014) i članka 17. stavka 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 od 27. srpnja 2006. o Europskom fondu za ribarstvo (SL L 223, 15. 8. 2006.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 19. ožujka 2014. godine donijela

ODLUKU

O DONOŠENJU OPERATIVNOG PROGRAMA ZA RIBARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE ZA PROGRAMSKO RAZDOBLJE 2007. – 2013.

I.

Donosi se Operativni program za ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2007. – 2013. (u daljnjem tekstu: Operativni program).

Operativni program sastavni je dio ove Odluke.

II.

Ova Odluka stupa na snagu prvoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/14-04/68

Urbroj: 50301-05/25-14-2

Zagreb, 19. ožujka 2014.

Predsjednik

**Zoran
Milanović, v. r.**

OPERATIVNI PROGRAM ZA RIBARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE ZA PROGRAMSKO RAZDOBLJE 2007. – 2013.

1. UVOD

Ovaj dokument predstavlja: Operativni program za ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje od 2007. do 2013. godine (u daljnjem tekstu: OP).

OP je izrađen za programsko razdoblje od 2007. do 2013. godine u skladu s odredbama Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 od 27. srpnja 2006. godine o Europskom fondu za

ribarstvo (SL L 223, 15. 8. 2006.) (u daljnjem tekstu: EFR Uredba) i Uredbe Komisije (EZ) br. 498/2007 od 26. ožujka 2007. godine o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 o Europskom fondu za ribarstvo (SL L 120, 10. 5. 2007) (u daljnjem tekstu: Provedbena Uredba), uključujući i Uredbu Komisije (EZ) br. 1249/2010 od 22. prosinca 2010. godine o izmjenama Uredbe Komisije (EZ) br. 498/2007 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 o Europskom fondu za ribarstvo (SL L 341, 23. 12. 2010.).

Prijedlog OP-a izradilo je Upravljačko tijelo (u daljnjem tekstu: UT) na temelju konzultacija sa svim relevantnim predstavnicima sektora ribarstva^[1] i s drugim zainteresiranim stranama, uključujući državne i javne institucije, kao što su ministarstva, znanstvena zajednica, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te nevladine organizacije.

OP se temelji na Nacionalnom strateškom planu razvoja ribarstva (u daljnjem tekstu: NSP), sukladno članku 15. EFR Uredbe. NSP daje pregled trenutnog stanja sektora ribarstva na temelju kojih su identificirane njegove snage, slabosti, prilike i prijetnje, a koje su prevedene u prioritete i ciljeve sektora ribarstva Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH). Osim toga, NSP sadrži i procjenu potrebnih financijskih sredstava.

2. ZEMLJOPISNA PRIHVATLJIVOST

Tijekom 2012. godine na nacionalnoj razini usvojena je Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku (»Narodne novine«, br. 96/12 i 102/12)^[2]. Sukladno tome, RH čini statističku jedinicu NUTS I razine, a na razini NUTS II RH je podijeljena u dvije (2) statističke neadministrativne jedinice koje su sačinjene od administrativnih jedinica – županija NUTS III razine (20 + Grad Zagreb). Sukladno ovoj podjeli, a u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 od 11. srpnja 2006. godine o općim odredbama za Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond i Kohezijski fond (SL L 210, 31. 7. 2006.), cjelokupni teritorij RH spada pod cilj konvergencije za najslabije razvijene države i regije. Nova klasifikacija stupila je na snagu 1. srpnja 2013. godine. Slika 1-1. u Dodatku 1. prikazuje kartu nacionalne klasifikacije prostornih jedinica.

Imajući navedeno u vidu, OP je primjenjiv na čitavom teritoriju RH koji je obuhvaćen ciljevima konvergencije aktualne kohezijske politike te na subjekte registrirane u RH.

Temeljem Zakona o područjima od posebne državne skrbi (»Narodne novine« br. 86/08, 57/11, 51/13 i 148/13) u RH postoje pojedina područja koja zaostaju u razvoju zbog svojih specifičnih razvojnih problema te zahtijevaju posebnu skrb.

Kao rezultat toga, PPDS su kategorizirana u tri skupine:

- Skupina I: PPDS područja gradova i općina okupirana tijekom Domovinskog rata koja se nalaze neposredno uz državnu granicu, a gradsko/općinsko središte nije od državne granice udaljeno više od 15 kilometara zračne linije i nema više od 5.000 stanovnika, kao i sva preostala tada okupirana područja gradova, općina i naselja hrvatskog Podunavlja;
- Skupina II: PPDS područja gradova, općina i naselja koja su bila okupirana u vrijeme Domovinskog rata, a ne pripadaju u I. kategoriju;

- Skupina III: PPDS područja gradova i općina RH koji zaostaju u razvoju uzimajući u obzir tri kriterija razvijenosti (ekonomskom, strukturnom i demografskom).

U RH postoji deset županija u kojima je više od 50% teritorija klasificirano kao PPDS područje, te je njihov BDP ispod nacionalnog prosjeka (Dodatak 1.), a to su: Ličko-senjska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka, Požeško-slavonska, Karlovačka, Virovitičko-podravska, Brodsko-posavska i Osječko-baranjska. Važno je spomenuti da među navedenim županijama, njih četiri pokazuju značajnu aktivnost u sektoru ribarstva – tri od njih u jadranskoj regiji (Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska) i jedna u kontinentalnoj regiji (Osječko-baranjska).

3. ANALIZA

3.1 Opći opis Republike Hrvatske

Površina RH iznosi 87.661 km² i sastoji se od 56.594 km² (64,5%) kopnenog područja i 31.067 km² (35,5%) pripadajućeg teritorijalnog mora. S ukupnim brojem stanovnika od 4.284.889 (popis stanovništva 2011.), prosječna gustoća naseljenosti u RH je 75,7 stanovnika/km². Oko 60% stanovništva živi u urbanim područjima, a gotovo četvrtina živi u glavnom gradu, Zagrebu. Drugi važni gradovi su Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Slavonski Brod, Karlovac i Dubrovnik.

Prema podacima Državne geodetske uprave, odnosno Hrvatskog hidrografskog instituta, a koji su izvedeni na temelju hidrografskih i geodetskih podataka koji su dostupni u ovom trenutku, ukupna duljina granica RH iznosi 3.318,58 km. Duljina kopnene granice iznosi 2.370,5 km: s Republikom Slovenijom (659,1 km do okončanja arbitražnog postupka koji je u tijeku) na sjeveru, Mađarskom (355,2 km granice utvrđene ugovorom) na sjeveroistoku, te Bosnom i Hercegovinom (1.010,9 km), Republikom Srbijom (325,8 km) i Crnom Gorom (19,5 km) na jugoistoku. Ukupna duljina granice teritorijalnog mora RH, uključujući i postojeće lateralne granice iznosi 511,9 nautičkih milja/NM (948,08 km) i to: s Republikom Slovenijom, do okončanja arbitražnog postupka koji je u tijeku 8,2 nautičkih milja/NM (15,19 km), s Italijom 14,1 nautičkih milja/NM (26,14 km) granice koja dijeli teritorijalna mora i 356,8 nautičkih milja/NM (660,73 km) granice koja dijeli epikontinentalni pojas, s Bosnom i Hercegovinom 8,1 nautičkih milja/NM (15,04 km) koja se od 1999. godine, kada je potpisan Ugovor o državnoj granici, privremeno primjenjuje, te s Crnom Gorom 14 nautičkih milja/NM (25,98 km) privremene granice koja dijeli teritorijalna mora (uspostavljena 2002. godine) i 39,5 nautičkih milja/NM privremene južne lateralne granice hrvatskog Zaštićenog ekološko ribolovnog pojasa (ZERP).

Ukupna dužina Jadranske obale je 5.835 km (kopno 1.777 km i otoci 4.058 km). RH ima 1.246 otoka od kojih je 48 nastanjeno (prema podatku iz Statističkog ljetopisa za 2011. godinu, a podatak se temelji na cenzusu iz 2001. godine).

Hrvatski BDP iznosi 45.897 milijuna EUR (u 2011.) i BDP po stanovniku iznosi 10.697 EUR (u 2011. godini).

3.2 Opći opis sektora ribarstva

Procjene o izravnom udjelu ribarstva u BDP-u variraju između 0,2% i 0,7%. Međutim, doprinos ribarstva potrebno je sagledati uzimajući u obzir dio BDP-a svih aktivnosti koje su

na neki način povezane s ovim sektorom. Pored izravne proizvodne vrijednosti ulova, uzgoja i prerade, u procjenu udjela ribarstva u BDP-u potrebno je uključiti i izgradnju i servisiranje plovila, proizvodnju alata i opreme, prijevoz, skladištenje i vezanu logistiku, lučke aktivnosti vezane uz ribarstvo te u određenoj mjeri i neke oblike turizma. Nadalje, u općim procjenama važnosti sektora ribarstva treba uključiti i segment opskrbe visokokvalitetnom hranom, doprinos pozitivnoj vanjsko-trgovinskoj bilanci, te značaj u zapošljavanju na obali i otocima, gdje ribarstvo predstavlja jednu od rijetkih aktivnosti koje pružaju izvor prihoda tijekom cijele godine.

Kao i u većini mediteranskih zemalja, pokazatelji na nacionalnoj razini ukazuju na malu važnost ovoga sektora za nacionalno gospodarstvo, jer je bruto dodana vrijednost (BDV) sektora ribarstva za 2007. godinu iznosila 0,24% ukupnog BDV-a i samo 5,16% od ukupnih prirodnih resursa u BDV-u (poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov).

Također, smatra se da je stvarni doprinos sektora podcijenjen te da, ako se uključi vrijednost pratećih aktivnosti povezanih s ribarstvom, doprinos nacionalnom BDP-u prelazi 1%.

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (u daljnjem tekstu: MP), Uprave ribarstva (U daljnjem tekstu: UR) proizvodnja ulovnog sektora i akvakulture na nacionalnoj razini iznosila je u 2011. godini 84.073 tona (povećanje od 22% u odnosu na 2009. godinu) od čega je 70.585 tona iz ulova, (70.535 iz morskog ribolova, a samo 50 tona iz slatkovodnog ribolova) dok je 13.488 tona iz akvakulture (7.205 tona iz marikulture i 6.283 tona iz slatkovodne akvakulture).

Ribarstvo (uključujući i prerađivačku industriju) značajno sudjeluje u izvozu prehrambenih proizvoda RH s ukupnim izvozom u 2011. godini u vrijednosti od 178.503.695 USD (38.493 tona). Pet najznačajnijih proizvoda po vrijednosti izvoza u 2011. godini bili su plavoperajna tuna (ukupna vrijednost izvoza 67.674.780 USD, od čega 67.631.851 USD ostvareno izvozom na tržište Japana), soljeni inćun (ukupna vrijednost izvoza 23.001.574 USD, od čega je 17.389.622 USD ostvareno izvozom na tržište Italije), konzerve srdele (ukupna vrijednost izvoza 19.622.286 USD), svježi lubin iz uzgoja (ukupna vrijednost izvoza 10.781.900 USD), te svježi inćuni (ukupna vrijednost izvoza 6.526.864 USD). Istovremeno, vrijednost uvoza 2011. godine bila je 123.676.657 USD (38.417 tona) čime se je zadržala pozitivna financijska vanjsko-trgovinska bilanca. RH uvozi značajne količine proizvoda male vrijednosti (haringa), a izvozi proizvode visoke tržišne vrijednosti. Haringa se uvozi gotovo isključivo za potrebe ishrane tune u uzgoju. Uslijed pada cijene tune na svjetskom tržištu, kao i pada cijene lubina i komarče na europskom tržištu do 2011. godine, pozitivna bilanca se je smanjivala podjednako po vrijednosti i po količini. Kretanje vrijednosti i količina uvoza i izvoza tijekom perioda od 2000. do 2011. godine prikazani su u Dodatku 2. Tablici 2-9.

Potrošnja ribe u RH procjenjuje se na oko 8,5 kg *per capita*, 36,5% EU prosjeka. Ipak, ovu procjenu treba uzeti s rezervom s obzirom na nedostatak sustavnih istraživanja tržišta i potrošnje. Neke procjene ukazuju da svaki deseti Hrvat ne jede svježu ribu i morske plodove, a svaki dvadeseti ne jede smrznutu ribu i morske plodove. Svaki dan ribu jede 3% Hrvata, a jednom na tjedan 33%. U potrošnji ribe na domaćem tržištu sudjeluje i sektor turizma, koji u ljetnim mjesecima predstavlja značajan kanal plasmana proizvoda ribarstva. Veliki trgovački i hotelski lanci uglavnom se opskrbljuju ribom iz uzgoja, a preliminarni podaci pokazuju da postoje značajne razlike u potrošnji (i količinama i vrstama) u različitim regijama RH. Iako potrošačke navike i brži stil života utječu na potrošnju ribe, visoka maloprodajna cijena prvenstveni je razlog niske potrošnje ribe po stanovniku.

Podaci o broju zaposlenih trenutno se procjenjuju, a uzimaju u obzir podatke iz obrtnog i trgovačkog registra, te podatke o broju posade i broju povlastica (plovila) u ribolovnoj floti RH kao i podatke iz očevidnika o uzgoju ribe. Procjenjuje se da je u sektoru izravno zaposleno oko 14.000 osoba (ribari, djelatnici u tvrtkama za ulov, uzgoj i preradu ribe). Pored stalno zaposlenih, postoji i značajan broj sezonskih radnika u ribarstvu, posebno u segmentu djelatnika na ribarskim plovilima. Prema procjenama, oko 25.000 ljudi je izravno i neizravno uključeno u sektor. Precizniji podaci o zaposlenima u sektoru ribarstva bit će dostupni nakon provedbe Nacionalnog programa prikupljanja podataka u ribarstvu (koji obuhvaća i socio-ekonomsku komponentu čija je provedba započela u 2013. godini).

Tablica 1. Ključni pokazatelji koji opisuju sektor ribarstva

Bruto domaći proizvod (2011. godina) • BDP: 45.897 mil. EUR • Udio ribarstva u BDP-u: 0,2 do 0,7% <i>Izvor: DZS</i>
Procjena zaposlenosti (2011. godina) • Oko 14.000 ljudi izravno zaposleno, odnosno 25.000 ako se uzmu u obzir indirektno zaposleni Procjene zaposlenosti po pojedinim segmentima (npr. različitim ribolovnim alatima, veličini plovila, tipu akvakulture) s naznakom trendova (pad, rast), trenutno nisu dostupne. Međutim, socio-ekonomski podaci bi trebali biti sustavno prikupljeni u sklopu Nacionalnog programa prikupljanja podataka u ribarstvu čija je provedba započela 2013. godine. <i>Izvor: MP-UR</i>
Flota Republike Hrvatske (2013. godina) • 7.770 plovila (9,37% flote EU) • Ukupna tonaža: 53.452 GT (3,14% flote EU) (prosječno 6,9 GT po plovilu) • Ukupna snaga: 426.064 kW (6,64% flote EU) (prosječno 55 kW po plovilu) <i>Izvor: MP-UR</i>
Ulov (2011. godina) – gospodarski ribolov • Morski: 70.535 tona • Slatkovodni: 50 tona <i>Izvor: MP-UR</i>

Akvakultura (2011. godina)

- Slatkovodna akvakultura:

- o Ukupna proizvodna površina uzgajališta: 9.721 ha toplovodnih i 61.361 m² hladnovodnih

- o Broj registriranih uzgajališta: 28 toplovodnih (ciprinidnih) i 27 hladnovodnih (salmonidnih)

- o Proizvodnja: 6.283 tona slatkovodnih vrsta ribe

- Marikultura:

- o Broj uzgajališta: morske vrste riba = 64, mrjestilišta = 3, školjkaši = 254

- o Proizvodnja: 6.845 tona morske ribe, 438 tona dagnji i kamenica

Izvor: MP-UR

Potrošnja (2011. godina)

- Prosječna potrošnja ribe u kg po glavi stanovnika: 8,5 kg, 36,5% prosjeka EU

Izvor: MP-UR

Vanjskotrgovinska bilanca (2011. godina)

- **Uvoz:** 38.417 t – 123.676.657 USD

- **Izvoz:** 38.493 t – 178.503.695 USD

Izvor: MFIN i MP-UR

3.2.1 Ribolov na moru

Prema Zakonu o morskom ribarstvu (»Narodne novine«, broj 81/13) ribolov na moru može biti gospodarski, sportski i rekreacijski te ribolov u znanstvene i znanstveno-nastavne svrhe uključujući i ribolov za potrebe akvarija otvorenih za javnost.

Gospodarski ribolov na moru ima ekonomski značaj. Ova kategorija obuhvaća gospodarski ribolov u užem smislu i posebnu potkategoriju – mali obalni ribolov. Mali obalni ribolov predstavlja oblik ribolova koji je nastao iz ranije kategorije malog ribolova za osobne potrebe. Naime, s obzirom da temeljem odredbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006 od 21. prosinca 2006. godine o mjerama upravljanja za održivo iskorištavanje ribolovnih resursa u Mediteranu (SL L 409, 30. 12. 2006.) (u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1967/2006), ne može postojati negospodarska kategorija u kojoj se koriste mreže, bilo je potrebno na odgovarajući način uvažiti ovu specifičnost te iznaći mehanizam prelaska ranije negospodarske kategorije u izrazito ograničenu kategoriju gospodarskog ribolova. Mali ribolov za osobne potrebe kakav je bio definiran ranijim pravnim okvirom prestaje u potpunosti postojati 1. siječnja 2015. godine.

Ukupan ulov u 2008. godini iznosio je 49.011 tona, u 2009. godini 55.364 tona, u 2010. godini 52.395 tona, a u 2011. godini 70.535 tona (povećanje od 44% u odnosu na 2008. godinu). Razlog ovom povećanju dijelom leži i u poboljšanom sustavu registracije i kontrole ulova. Tijekom niza godina, preko 80% ukupnog ulova čini ulov male plave ribe (srdela i inćun). U 2011. godini udio ulova bijele i plave ribe u ukupnom ulovu iznosi oko 97%, glavonožaca oko 1,50%, rakova i školjkaša oko 1%.

U Dodatku 2. Tablici 2-1. prikazano je kretanje broja plovila za gospodarski ribolov na moru tijekom perioda od 2000. do 2011. godine. Trend porasta se može objasniti metodološkim promjenama te procesom validacije podataka. Nakon uspostave Registra ribarske flote 2001. godine, do 2004. godine trajao je proces unosa i validacije podataka, te se tek podaci za 2005. godinu mogu smatrati potvrđenima. Porast broja plovila od 2005. do 2009. godine rezultat je mjera razvoja djelatnosti ribarstva i programa potpore sektoru koji su se provodili tijekom tog razdoblja. Od 2010. godine porast broja plovila rezultat je procesa prelaska iz ranije kategorije malog ribolova za osobne potrebe u kategoriju gospodarskog ribolova. Pristupanjem RH EU 1. srpnja 2013. godine, a sukladno odredbama dogovorenima tijekom procesa, u registar gospodarske flote upisano je 3.500 plovila iz ranije kategorije ribolova za osobne potrebe. S obzirom da je do 2011. godine u kategoriji malog ribolova za osobne potrebe bilo oko 11.000 jedinica, te s obzirom da ova kategorija prestaje postojati 1. siječnja 2015. godine, ukupan broj sudionika u ribolovu koji koriste gospodarske alate će se u konačnici smanjiti. Broj plovila koja se danas nalaze u registru flote RH i registru flote EU je 7.770.

Sva plovila za gospodarski ribolov na moru upisana su u Registar ribarske flote RH bez obzira na njihovu veličinu. U 2011. godini registrirano je 4.136 plovila što uključuje 3.484 plovila manja od 12 m i 652 preko 12 m. Ukupna snaga flote bila je 2011. godine 326.987 kW, od čega je jednu trećinu činila koćarska flota (oko 155 kW prosječno po plovilu), dok jedna petina ukupne snage pripadala plivaričarskoj floti (oko 206 kW u prosjeku).

Flota RH u prosjeku je starija od 30 godina, međutim starost nije jednako distribuirana po svim segmentima. Aktivne koćarice u prosjeku su starije od aktivnih plivarica, a upravo među koćaricama nalaze se najstarija aktivna plovila. Pored nepovoljne starosne strukture ribarske flote, većina plovila slabo je opremljena u smislu energetske učinkovitosti (stari pogonski strojevi s visokom potrošnjom goriva), očuvanja kvalitete proizvoda (nedostatak ledomata i odgovarajućih skladišnih kapaciteta na plovilu) kao i uvjeta rada i sigurnosti plovidbe.

Najveći broj plovila registriran je kao višenamjenska plovila (45,24% flote). Ova plovila tipična su za mediteranski oblik ribolova, u kojemu najčešće nema jasno definiranih ciljanih vrsta i u kojemu ribari često mijenjaju alat tijekom godine. Ukupan ulov plivaricom u 2011. godini iznosio je 64.389 tona, a flota koja ga je ostvarila brojala je iste godine 226 plivaričara. Pridnene povlačne mreže koće koristilo je 562 plovila, koja su ovim alatom ostvarila ulov od 4.275 tona. Vezano uz ulov po pojedinim skupinama ribolovnih alata, okružujućim ribolovnim alatima (mreže plivarice) u 2011. godini ostvarena je daleko najveća količina ulova (91,29%). Povlačnim ribolovnim alatima ostvaruje se 6,10% ulova, dok se mrežama stajaćicama ostvaruje oko 2% ukupnog ulova (24% flote registrirane za ove alate). Postotni udijeli ostalih ribolovnih alata zastupljeni su pojedinačno s manje od 1% u ukupnom ulovu.

Zbog zemljopisnih odlika RH, karakteristika ribarske flote (uglavnom mala, stara i nedostatno opremljena plovila), te nedostatnog kapaciteta postojeće infrastrukture u uvjetima izražene kompeticije za postojeći lučki prostor (posebice s nautičkim turizmom), u RH je trenutno određen veliki broj iskrcajnih mjesta. Iskrcajna mjesta u RH razvrstana su u dvije kategorije – iskrcajna mjesta za plovila do 15m (107) i ona za plovila preko 15 m (139). Iako postoji obaveza da se u okviru svakog iskrcajnog mjesta mora osigurati vez za ribarska plovila, velika većina iskrcajnih mjesta nema dostatan kapacitet u smislu raspoloživosti operativne obale te popratnih sadržaja. Prema Studiji o izvodivosti izgradnje i adaptacije dijela ribarske infrastrukture sukladno pravnoj stečevini EU iz 2006. godine, procijenjeno je da hrvatski ribari koriste oko 15 km izgrađene obale dok je potrebno osigurati dodatnih 3-7 km operativne obale. Osim nedostatka prostora, ograničenje predstavlja i nedostatna opremljenost mjesta predviđenih za iskrcaj dodatnim sadržajima poput osiguranja opskrbe gorivom, servisnim uslugama i remontom te rashladnim i skladišnim kapacitetima, blizine prometnica (pristupnih cesta i puteva) i slično. Unaprjeđenje ribarske lučke infrastrukture smatra se jednim od ključnih prioriteta i preduvjeta za razvoj sektora. Dodatno, razvoj kopnene infrastrukture ključan je element i u procesu primjene obveze iskrcaja cjelokupnog ulova, što je osnovna odrednica reforme ZRP.

Globalna ekonomska kriza koja je počela 2008. godine pogodila je sve segmente ekonomije i društva na nacionalnoj razini. Nepovoljna ekonomska kretanja na globalnoj razini bila su praćena i značajnim porastom cijena nafte na svjetskom tržištu. Ribarstvo se, kao posebno osjetljiv sektor, također našlo pogođeno nepovoljnim ekonomskim zbivanjima. Troškovi poslovanja subjekata u segmentu ribolova na moru povećali su se te su postali preveliki u odnosu na cijene na prvoj prodaji. Trošak pogonskog goriva predstavlja najveću stavku u poslovanju subjekata u segmentu ribolova na moru te je procijenjeno da se 50-60% ostvarenih prihoda troši na nabavu pogonskog goriva. Ovo predstavlja značajno opterećenje i smanjuje profitabilnost cjelokupnog sektora.

3.2.2 Reguliranje ribolova na moru

Ribolovno more RH podijeljeno je na jedanaest (11) ribolovnih zona sa trideset i sedam (37) ribolovnih podzona. Od jedanaest (11) ribolovnih zona u unutarnjem ribolovnom moru RH nalazi se dio zone A te zone E, F i G, a u vanjskom ribolovnom moru RH nalazi se dio zone A te zone B, C, D, H, I, J i K (Slika 1).

Administrativna podjela ribolovnog mora uspostavljena je u svrhu upravljanja i prikupljanja podataka. Ribolovno more je prostor mora u kojem RH obnaša svoju vlast i određena suverena prava i jurisdikciju koji se odnose na ribolov, a prostorno obuhvaća teritorijalno more RH i područje ZERP-a (ili, nad kojim RH obnaša određena suverena prava i jurisdikciju).

Slika 1. Ribolovne zone RH

Prema nacionalnom zakonodavstvu, u RH postoji raznolik raspon mjera upravljanja ribolovnim aktivnostima, uključujući: vremenska i prostorna ograničenja za određene ribolovne alate; ograničenja snage motora u određenim područjima i vremensko prostorna ograničenja i zabranu ribolova određenih vrsta tijekom razdoblja njihova mriješta. U nekim područjima postoje trajna ograničenja, pri čemu neka ograničenja obuhvaćaju značajne dijelove unutarnjeg i teritorijalnog mora. U skladu sa znanstvenim savjetom, kočarenje je pod strogim vremenskim i prostornim ograničenjima, osobito u unutarnjim vodama.

Ulovne kvote postoje samo za atlantsku plavoperajnu tunu (*Thunnus thynnus*) u skladu s mjerama usvojenim od strane Međunarodne komisije za zaštitu atlantskih tuna (International Commission for Conservation of Atlantic Tunas; u daljnjem tekstu: ICCAT).

Hrvatska flota aktivna je gotovo isključivo u području GSA 17 (kako je ono određeno od strane Opće Komisije za Ribarstvo na Mediteranu; eng. General Fisheries Commission for the Mediterranean – GFCM).

Gospodarski ribolov smije obavljati samo ovlaštenik povlastice za ribolov na moru (u daljnjem tekstu: povlastica), plovilima, ribolovnim alatima i opremom te u ribolovnim zonama koje su upisane u povlastici. Povlastice se izdaju u Područnim jedinicama UR i to za svako plovilo koje ima svoj jedinstveni broj – CFR broj. Informacije koje se nalaze u povlastici su: podaci o vlasniku povlastice (vlasnik plovila), podaci o ovlašteniku povlastice (osoba ovlaštena za djelatnost ribolova) i osnovni podaci o plovilu (njegov CFR, ime za plovila preko 12 metara, ili, registarska oznaka za plovila manja od 12 metara, dužina, tonaža i snaga motora). Također, povlastica sadrži i podatke o vrstama ribolovnih alata, pomoćnim plovilima te o ribolovnim zonama u kojima ovlaštenik povlastice smije obavljati ribolov.

Nakon izdavanja povlastice, pojedini elementi sadržani u njoj ne mogu biti podložni promjenama. Ovo se posebice odnosi na upisivanje novih ribolovnih zona. Osim toga, nije moguće izdavanje novih povlastica za gospodarski ribolov na moru. Prijenos prava iz povlastice za ribolov u cijelosti na drugu fizičku ili pravnu osobu moguć je uz određene uvjete.

Podaci o ulovu šalju se u MP-UR odakle se unose u odgovarajući registar. Od 2012. godine na plovila preko 15 metara uveden je sustav elektronskog očevidnika. Za sportski i rekreacijski ribolov izdaju se dozvole. Procjenjuje se da se na godišnjoj razini izda oko 20.000 dozvola za sportski ribolov i oko 135.000 dozvola za rekreacijski ribolov. Također, procjenjuje se da je prosječni godišnji ulov u ovim segmentima ribolova oko 1.000 tona.

Za potrebe upravljanja resursima u skladu s odredbama Mediteranske uredbe, planovi upravljanja za mreže plivarice, kočice, obalne potegače i dredže su trenutno u fazi izrade. Ovi se dokumenti pripremaju u okviru Radne skupine za izradu planova upravljanja čiji su članovi predstavnici administracije, savjetodavne službe, predstavnici sektora (sektorskih komora – Hrvatske gospodarske komore – HGK i Hrvatske obrtničke komore – HOK) te znanstvene zajednice.

Opća procjena

Upravljanje ribolovom u Sredozemlju značajno se razlikuje od upravljanja na Atlantiku i Sjevernom moru jer se zbog raznovrsnosti ribolovnih djelatnosti i raznovrsnog ulova ne primjenjuju ribolovne kvote (osim za atlantsku plavoperajnu tunu). Znanstvene procjene stanja resursa ukazuju na potrebu reguliranja ukupnog ribolovnog napora s ciljem smanjenja ribolovne smrtnosti ili osiguranja njezine dugoročne uravnoteženosti sa stanjem bioloških resursa.

Opće preporuke na razini zone GSA17 jesu smanjivanje ili zadržavanje postojećeg ribolovnog napora, odnosno ribolovne smrtnosti. Kako RH dijeli resurse GSA 17 s drugim zemljama bazena, prepoznaje potrebu sudjelovanja u ograničavanju ribolovnog napora proporcionalno stanju resursa u dijelu ribolovnog mora nad kojim ima isključivu nadležnost,

s ciljem postizanja maksimalnog održivog prinosa, kako je predviđeno reformom ZRP-a. Nadalje, RH za cilj ima, u mjeri u kojoj je to moguće, doprinijeti i smanjenju sveukupne ribolovne smrtnosti ili njezinom održavanju na razinama održivosti koje bi osigurale maksimalni održivi prinos i u područjima izvan teritorijalnog mora u kojima se ribolov obavlja zajedno s drugim sudionicima na razni Jadrana.

Da bi se osigurala razina održivosti u ulovnom ribarstvu i smanjio utjecaj na okoliš, kapacitet flote treba biti usklađen s dugoročnim mogućnostima i zalihama resursa. RH će nastaviti pratiti usklađenost kapaciteta flote sa stanjem stokova te, prema potrebi, poduzeti odgovarajuće intervencije.

U koćarskom ribolovu posljednjih je godina zabilježen pad ulova po jedinici ribolovnog napora. S druge strane, u ribolovu plivaricama (mala plava riba), pokazatelji daju naslutiti da struktura ulova posljednjih godina ne rezultira odgovarajućom razinom isplativosti (male ulovne veličine). Ovi indikatori ukazuju da je za spomenute tipove ribolova potrebno razmotriti mogućnosti dodatne regulacije ribolovnog napora kako bi se osigurala dugoročna održivost stokova i ekosustava.

Tijekom posljednjih godina u Jadranskom moru, kao i u hrvatskim teritorijalnim vodama, primijećen je pad biomase velikog broja demerzalnih vrsta kao i pad ulova gospodarski važnih vrsta. Nepovoljno stanje demerzalnih resursa rezultat je visokog intenziteta iskorištavanja u sprezi s nepovoljnim hidrografskim karakteristikama mora. Područja mrjestilišta i rastilišta riba smatraju se osobito osjetljivima na iskorištavanje. Iskorištavanje ovih područja rezultira smanjenom stopom novačenja i, posljedično, smanjenjem biomase ciljanih resursa u koćarskom ribolovu. Jedno od takvih područje je Jabučka kotlina čije iskorištavanje negativno utječe na stanje resursa u čitavom Jadranu.

Najveći broj gospodarski važnih vrsta u Jadranu su dijeljeni stokovi s biološkog aspekta koji se iskorištavaju od strane flota različitih zemalja različitim intenzitetom. Kako ribolovni napor od strane RH sudjeluje s 14% u ukupnom ribolovnom naporu u GSA 17, nije za očekivati da će mjere poduzete samo od strane RH imati značajan pozitivan učinak na stokove, posebice zbog migracija vrsta i efekta difuzije stokova iz područja veće gustoće (niskog ribolovnog napora) u područja manje gustoće (velikog ribolovnog napora). Opća ocjena stanja demerzalnih stokova u GSA 17 pokazuje da je on bolji u hrvatskim teritorijalnim vodama nego u ostatku GSA 17. No, ni u teritorijalnom moru RH stanje nije jednako na svim ribolovnim područjima, pa se ocjenjuje potrebnim mjere smanjenja napora usmjeriti na ona područja na kojima znanstveni pokazatelji ukazuju na žurnu potrebu takvih mjera, ili na stanje stokova koje je manje povoljno od onog u ostatku ribolovnog mora.

S obzirom na opći status resursa u GSA 17 u cjelini, smanjenju ukupnog ribolovnog napora u segmentu koćarskog ribolova moguće je doprinijeti kroz primjenu mjere trajne obustave ribolova.

Po pitanju plivaričarskog ribolova koji cilja malu plavu ribu, ciljani stokovi flote RH su uglavnom stokovi srdele i inćuna. Plivaričarski ribolov u RH trenutno je reguliran nizom tehničkih mjera (karakteristikama alata, ograničenja korištenja svjetla, lovostajima), a dodatni element koji ograničava ribolovni napor odnosi se na lunarni ciklus, koji diktira dinamiku i ograničava maksimalan broj ribolovnih dana na godišnjoj razini. Znanstveni pokazatelji biomase pokazuju da je ribolovna smrtnost na samoj granici F-MSY, što je pozitivan znak. No, za očuvanje održivog stanja stokova i osiguranje zadržavanja ovih vrijednosti, smatra se

potrebnim primijeniti dodatne mjere kontrole ribolovnog napora. Dodatno, u svibnju 2013. godine na razini GFCM-a usvojen je plan upravljanja za malu plavu ribu u GSA 17 i GSA 18, a ocjenjuje se da se provedbom mjera iz ovoga dokumenta može pomoći u ostvarenju definiranih ciljeva plana upravljanja.

Plivaričarski ribolov koji iskorištava resurse male plave ribe ima izraziti socio-ekonomski značaj te da je stoga vrlo važan za održivost ruralnih područja i osjetljivih otočkih zajednica.

U dodatku na stanje resursa, trenutna ekonomska učinkovitost ribara u ovom tipu ribolova je na samoj granici isplativosti. Nepovoljna struktura ulova ima negativan učinak na njegovu cijenu i ne dozvoljava optimalno korištenje resursa sa socio-ekonomskog aspekta. U tom smislu smanjivanje kapaciteta flote će doprinijeti manjoj kompeticiji na lovištima što ima za posljedicu mogućnost traganja za ekonomski kvalitetnijim ulovom. Povećanje isplativosti broda daje mogućnost primjene dodatnih mjera zaštite stokova bez opasnosti za opstojnost djelatnosti.

Procjena stanja resursa i znanstveni savjet

Demerzalni resursi

Imajući u vidu tehničke karakteristike kočarske flote u RH (mali, stari i slabo opremljeni brodovi), logično je da se većina ulova ostvaruje u priobalnim područjima, dok je kočarski ulov izvan teritorijalnog mora (zone H, I, J, i K) gotovo zanemariv i u ukupnom ulovu čini svega 0,6%. Glavnina ulova potječe iz otvorenog srednjeg Jadrana – šire područje Jabučke kotline (ribolovna zona C) i čini oko 38% ukupnog ulova. Najvažnije vrste u lovinama na ovom području su oslić, škamp i bijeli muzgavac. Sljedeća ribolovna zona prema godišnjem ulovu je zona A (15%), a struktura ulova značajno ovisi o sezoni, ali dominiraju muzgavci, lignje, pišmolji, trlja i listovi. Slična je zastupljenost u ukupnom ulovu i ribolovne zone B (14,5%), s najvažnijim vrstama trlja blatarica, oslić i muzgavci. Ulov u kanalskim područjima sjevernog Jadrana (zone E i F) čini oko 11,5%, a dominantne vrste su oslić, trlja, škamp i muzgavci. Kanali srednjeg Jadrana (zona G) sudjeluju u ukupnom ulovu s 10%, uz dominantne vrste oslića i trlju blataricu, grdobinu, muzgavca i slično. Najmanji dio ulova potječe iz ribolovne zone D (otvoreni južni Jadran), jer je riječ o relativno dubokom području na kojem radi mali broj plovila. Udio u ukupnom ulovu iznosi 8%, a najvažnije vrste su oslić, trlja i kozice.

Usporedbom ukupne biomase (prema ekspediciji MEDITS) i ulova ostvarenog u pojedinoj ribolovnoj zoni pokazuje se nerazmjerna eksploataciju resursa. Najveća razina eksploatacije je u ribolovnoj zoni C i A, a najpovoljnija situacija je u kanalskim područjima (zone E, F i G). Kočarske aktivnosti u RH su izrazito sezonskog tipa, te su ukupan ulov i sastav ulova ovisni o vremenu kada je ulov ostvaren. Najveće vrijednosti ulova ostvaruju se u jesenskom razdoblju. U zimskim mjesecima ulov pada zbog slabih vremenskih prilika i malog broja ribolovnih dana. Porast ulova u proljetnom razdoblju posljedica je ulova oslića, muzgavaca i škampa.

Hrvatsko ribolovno more čini oko 61% površine GSA 17, ali treba imati u vidu kako hrvatska ribolovna flota obavlja eksploataciju uglavnom u unutrašnjem ribolovnom moru i teritorijalnom moru (koji skupa čine oko 34% površine GSA 17).

Od ukupnog broja kočara u GSA 17, hrvatski brodovi čine oko 40%, a u ukupnim kW 31% i u GT 27%. Hrvatski kočarski ulov čini svega 14% kočarskog ulova u GSA 17. Imajući navedeno u vidu, jasna je disproporcija u razini ribolovnog napora, eksploatacije i ulova u GSA 17, što rezultira različitim stanjem resursa. Međutim, zbog činjenice da su većina ekonomski važnih stokova biološki jedinstvene populacije podložne migracijama, pretjerana eksploatacija na jednom području jako skoro se odražava na druge dijelove mora.

Prema raspoloživim rezultatima (Projekt DemMon), najveći dio kočarskog ulova čine ribe koštunjače (72%), slijede glavonošci (13%), rakovi (8%), hrskavičnjače (6%), te školjkaši oko 1%, a glavne vrste u lovinama tijekom 2011. godine bile su trlja blatarica 24%, oslić 15% i muzgavci 9%.

Kako za većinu pridnenih stokova u GSA 17 nisu rađene klasične procjene stanja pridnenih resursa, ocjena stanja resursa u hrvatskom ribolovnom moru može se načiniti na osnovu kretanja indeksa biomase izračunatog na osnovu programa MEDITS. Naime, program MEDITS predstavlja jedinu dugačku seriju podataka o stanju resursa u Jadranskom moru koja je prikupljena unificiranom metodologijom, te kao takva daje realnu sliku stanja resursa. Imajući u vidu činjenicu da su gotovo svi komercijalno važni stokovi u kočarskom ribolovu u Jadranskom moru, biološki jedinstvene populacije koje eksploatiraju flote različitih država, ispravna slika stanja dobiva se tek kada se stanje resursa opisuje na cjelokupnom prostoru.

Pri opisu stanja korišten je indeks biomase, tj. biomasa vrsta ili skupinama na jedinicu površine (kg/km²), te postotni prikaz rasprostranjenost biomase pojedinih vrsta u hrvatskom teritorijalnom moru i ostatku Jadrana.

Indeks biomase vrsta lovljenih tijekom ekspedicija MEDITS pokazuje izrazite fluktuacije u istraživanom razdoblju, s tim da se uočavaju dva razdoblja izrazitog negativnog trenda: prvo krajem devedesetih, a drugo u zadnjim godinama. Izraziti pad indeksa biomase u zadnjim godinama vidljiv je i u hrvatskom teritorijalnom moru, kao i u ostatku GSA 17. Srednja vrijednost indeksa biomase u hrvatskom teritorijalnom moru iznosila je 625 kg/km², a u ostatku Jadrana 386 kg/km², tj. omjer indeksa biomase iznosio je 1,62:1. Tijekom istraživanja u pravilu se 50% biomase nalazilo u hrvatskim teritorijalnim vodama, s tim da je taj postotak varirao među godinama od 40-60%.

Puno bolja slika stanja pridnenih resursa dobije se ukoliko se promatra indeks biomase ciljanih vrsta programa MEDITS, tj. indeksa biomase gospodarski važnih vrsta. Kao i u prethodnom slučaju uočavaju se izrazita međugodišnja variranja indeksa biomase, s izrazitim negativnim trendom u zadnjim godinama. Srednja vrijednost indeksa biomase u hrvatskom teritorijalnom moru iznosila je 435 kg/km², a u ostatku Jadrana 169 kg/km², tj. omjer indeksa biomase iznosio je 2,57:1. Tijekom istraživanja i glavnina ukupne biomase ciljanih vrsta nalazila se u hrvatskom teritorijalnom moru i iznosila je u prosjeku oko 60%.

Indikatorima stanja pridnenih naselja najčešće se uzimaju tzv. BOI vrste – one vrste koje žive na ili neposredno uz morsko dno. Gustoća populacija takvih vrsta je neusporedivo veća u hrvatskom teritorijalnom moru nego u ostatku Jadrana, a srednja vrijednost iznosila je 88 kg/km² u hrvatskom teritorijalnom moru, a u ostatku Jadrana 21 kg/km². Omjer indeksa biomase iznosio je 4,13 : 1, a gotovo 70% njihove ukupne biomase nalazilo se u hrvatskom teritorijalnom moru.

Osim rasprostranjenosti pridnenih vrsta, kroz zajednička istraživanja koja pokrivaju cijelo područje GSA 17, moguće je locirati i kritična područja za pojedine vrste u Jadranskom moru. Jedno od takvih mjesta je otvoreni srednji Jadran – šire područje Jabučke kotline, koje predstavlja rastilište i mrjestilište velikog broja najvažnijih pridnenih vrsta (oslić, grdobina, muzgavac, škamp). Najveći dio ovoga područja smješten u ekstrateritorijalnim vodama Jadrana (ZERP i epikontinentalni pojas Italije), te je kod mjera zaštite resursa u ovom području potrebna značajna koordinacija aktivnosti država koje iskorištavaju resurse.

Procjene stanja stokova izrađene su za neke značajne gospodarske vrste u koćarskom (i općenito demerzalnom) ribolovu.

Procjena trlje blatarice pokazuje da je SSB stabilna u zadnje četiri godine i kreće se oko 6.000 tona. Analize pokazuju kako je i novačenje u navedenom razdoblju bilo stabilno, a najveće vrijednosti su zabilježene u 2011. godini. Može se smatrati da je stok u održivom stanju, uz izvjesne zadržke. Važno je imati na umu različite razine eksploatacije vrste u Hrvatskoj i Italiji, kao i činjenicu da je talijanski ribolov baziran uglavnom na izlovu juvenika, a hrvatski na izlovu odraslih jedinki. Procjena za oslića pokazuje pad SSB u zadnjim godinama. Novačenje je fluktuiralo u istraživanom razdoblju, ali i ono pokazuje pad u zadnjim godinama. Trenutna vrijednost ribolovne smrtnosti je veća od $F_{0,1}$ i govori o prelovu. Preporuka je smanjivanje ribolovnog napora, ali i ovdje kao i u slučaju lista treba imati u vidu velike razlike u razini eksploatacije. Preliminarna procjena za škampa izrađena je za stok koji nastanjuje otvoreni srednji Jadran (Jabučka kotlina). Analize su pokazale jaki pad SSB, jaki pad novačenja i porast ribolovne smrtnosti. Sadašnja vrijednost ribolovne smrtnosti je daleko iznad $F_{0,1}$ i populacija je u prelovu. Preporuka je provođenje hitnih mjera smanjivanja ribolovne smrtnosti. U procjeni arbuna pokazuje se porast SSB u promatranom razdoblju. Novačenje u zadnjim godinama pokazuje pad. Trend ribolovne smrtnosti je opadajući, ali kako je sadašnja ribolovna smrtnost veća od $F_{0,1}$ stok se smatra iskorištenim i predlaže se smanjivanje ribolovne smrtnosti. Ipak imajući u vidu stabilan SSB, pad novačenja može biti povezan s faktorima okoliša.

Imajući u vidu pad indeksa biomase većeg broja pridnenih vrsta u posljednjim godinama u cijelom Jadranskom moru, pa i u hrvatskom teritorijalnom moru, kao i pad ukupnog ulova gospodarski značajnih vrsta u koćarskom ribolovu u RH, cilj plana upravljanja koćarskim ribolovom je dovesti u srazmjer intenzitet eksploatacije sa stanjem resursa, te na taj način stvoriti preduvjete za uspostavu dugoročno održivog gospodarenja i zaštite obnovljivih resursa.

Odgovornost za recentno stanje resursa u GSA 17 leži na svim zemljama sudionicama u ribolovu, a njihova odgovornost nije jednaka i ona je proporcionalna ribolovnom naporu i ulovu koja pojedina ribolovna flota ostvaruju nad biološki jedinstvenim resursima.

Resursi male plave ribe

Premda se ribolov plivaricom za sitnu plavu ribu »srdelaron« odvija u svim ribolovnim zonama RH, ipak se po svojim ulovima ističu četiri ribolovne zone. Najveći ulovi plivaricom za ulov sitne plave ribe se ostvaruju u ribolovnoj zoni B (vanjski sjeverni Jadran), čije lovine u prosjeku čine 41% ukupnih lovina sitne plave ribe RH ostvarenih ovim ribolovnim alatom. Prosječno najniža vrijednost ulova sitne plave ribe plivaricom za ulov iste zabilježena je u ribolovnoj zoni H (ZERP), dok u ribolovnoj zoni K tijekom četverogodišnjeg razdoblja ulova gotovo da i nije bilo. Udio pelagične ribe u ukupnim lovinama RH se zadnje četiri godine

kretao u rasponu od 84,5% (2008. godina) do 91,6% (2011. godina). Na temelju zabilježenih vrijednosti uočeno je da ulovi ovih dviju gospodarski najznačajnijih vrsta alterniraju kako na višegodišnjoj tako i na godišnjoj skali.

Modeli procjene biomase sitne plave ribe u Jadranskom moru uključuju direktnu metodu ehosondiranjem, statističke podatke o ulovu kao i sakupljanje bioloških parametara populacije, te uključivanje navedenih podataka u indirektnu metodu procjene – Virtual Population Analyses (VPA) i Integrated Catch Analyses (ICA). VPA i ICA metodom se rekonstruira biomasa eksploatiranog stoka preko podataka o ulovu i bioloških parametara (dužinske frekvencije, starosna struktura, prva spolna zrelost, prirodna smrtnost). Procjena biomase kako srdele tako i inćuna uključuje podatke svih zemalja sudionica u ribolovu na ciljanu vrstu, te se dobiva vrijednost biomase ovih dviju vrsta za cijelo područje GSA 17, odnosno za stok koji eksploatiraju Italija, Slovenija i Hrvatska, te nije moguće definirati biomasu vrste za pojedinu državu.

Ukupna biomasa srdele u cijelom Jadranskom moru, je kroz prošlost značajno varirala. Općenito su fluktuacije u biomasi sitne plave ribe očekivane, s obzirom da se radi o kratko živućim vrstama s relativno visokim koeficijentom prirodne smrtnosti te čije novačenje izrazito ovisi o ekološkim faktorima okoline. U zadnjih 10 godina biomasa srdele u Jadranskom moru bilježi konstantni porast premda iznos same biomase još uvijek nije na razini one koja je bila tijekom 80-tih godina prošlog stoljeća. Međutim, treba uzeti u obzir da su se tijekom vremena prikupljanja statistički podaci kao i analiza svih prikupljenih podataka mijenjali. Uz ovo je značajan podatak da su ulovi s obje strane Jadranskog mora u 2011. godini zabilježili visoke vrijednosti. Uzevši u obzir sve ovo, trenutna biomasa ovoga stoka u Jadranskom moru može se opisati kao intermedijalna.

Vrijednosti procijenjene biomase inćuna su tijekom zadnjih 10 godina nešto više kolebale, odnosno od 2000. do 2005. godine biomasa inćuna je značajno rasla, nakon toga vrijednosti biomase su pale na nešto niže iznose, te u zadnjih 3 godine opet porasle. Ukupno gledajući vrijednost biomase inćuna od 2000. do 2011. godine bilježi trend porasta. Uzevši sve ovo u obzir, status stoka inćuna u Jadranskom moru smatra se održivim.

U svibnju 2013. godine GFCM je usvojio Višegodišnji plan upravljanja za ribolov male plave ribe u GSA 17. Ovaj plan naglašava da zasad nisu određene referentne granične vrijednosti sukladne MSY-u, no da se u nedostatku takvih pokazatelja koriste približni pokazatelji. Stopa iskorištavanja predviđa se zadržati na razini 0,4 godišnje na odgovarajućim starosnim kategorijama, dok se SSB predviđa zadržati na razini 109.200 tona za srdelu te 250.600 tona za inćuna. Razina ribolovnog napora i kapaciteta zadržat će se na razini one koja je bila aktivna u 2011. godini, uz još neka ograničenja. Ove mjere za cilj imaju zadržati stabilno stanje populacija iskorištavanih vrsta. S obzirom na potrebu dugoročnog osiguranja očuvanja referentnih SSB na dogovorenim iznosima, te imajući u vidu i socio-ekonomsku dimenziju ovoga ribolova, mjera smanjenja ribolovnog napora i smanjenja kapaciteta u ovom segmentu ribolova ima izravnu povezanost s ostvarivanjem ciljeva međunarodnog višegodišnjeg plana upravljanja.

3.2.3 Slatkovodni ribolov

Slatkovodni ribolov obuhvaća gospodarski ribolov i sportski ribolov, a uređen je odredbama Zakona o slatkovodnom ribarstvu (»Narodne novine«, br. 106/01, 7/03, 174/04, 10/05 – ispravak i 49/05 – pročišćeni tekst) kao i nizom podzakonskih propisa. Za gospodarski i

sportski ribolov propisane su ribolovne zone, ribolovni alati i oprema, naknada za ribolov, ulovne kvote, način vođenja i dostave popisa ulova, kao i zaštitne mjere za očuvanje ribljeg fonda. Ukupan ulov slatkovodnog ribolova u 2011. godini (gospodarski i sportski) iznosio je 646 tona.

Gospodarski ribolov na slatkim vodama u RH obavlja se na rijeci Dunav (u granicama RH) i na rijeci Savi (nizvodno od Jasenovca u granicama RH). Broj ribara, količina ulova i dostupnost tržišta za slatkovodnu ribu u odnosu na predratne godine smanjili su se za više od 10 puta. Podaci iz 2011. godine govore o ukupno 33 ovlaštenika povlastica za gospodarski ribolov na slatkim vodama, od čega je 25 ovlaštenika registrirano za obavljanje gospodarskog ribolova na rijeci Dunavu, a 8 ovlaštenika na rijeci Savi. Ukupan ulov svih ovlaštenika povlastica za gospodarski ribolov na slatkim vodama u 2011. godini iznosio je ukupno 50 tona slatkovodne ribe, od čega je oko 90% ulovljeno u Dunavu, a tek 10% u Savi.

Sportski ribolov na slatkim vodama u RH obavlja oko 38.500 ribiča. Ribolovno pravo ima 130 ovlaštenika ribolovnog prava, a obuhvaća gospodarenje ribljim fondom temeljem gospodarskih osnova i godišnjih planova. Gospodarenje ovim segmentom slatkovodnog ribarstva provodi se kroz sportsko-rekreacijska ribolovna društva, a u 2011. godini ukupan ulov sportskog ribolova na slatkim vodama iznosio je 595 tona.

Gospodarski ribolov može doprinijeti opskrbi tržišta sveukupnoj turističkoj ponudi kroz opskrbu slatkovodnom ribom koja je izvan uzgojnog asortimana. Nadalje, sportski ribolov može doprinijeti obogaćivanju turističke ponude. Oba aspekta mogu doprinijeti razvoju ruralnog prostora, kao i osiguravanju radnih mjesta u ribolovu, preradi ribe ili popratnim turističkim sadržajima, te u očuvanju tradicionalnih, kulturoloških, ekoloških i etnoloških vrijednosti. Kako je riječ o različitim interesnim skupinama, tradicionalno postoji konflikt među gospodarskim i sportsko-rekreacijskim ribarima i ribolovcima.

3.2.4 Akvakultura

Uzgoj vodenih organizama u Republici Hrvatskoj obuhvaća marikulturu i slatkovodni uzgoj.

Marikultura

U RH marikultura uključuje uzgoj ribe i školjkaša. U uzgoju ribe dominiraju lubin (*Dicentrarchus labrax*), komarča (*Sparus aurata*) i atlantska plavoperajna tuna (*Thunnus thynnus*). Aktivnost uzgoja prisutna je duž čitave obale, u svim obalnim županijama, no najznačajnije aktivnosti uzgoja ribe odvijaju se u Zadarskoj županiji. Uzgoj lubina i komarče podrazumijeva potpuno zatvoreni uzgojni ciklus pri čemu se prve faze razvoja odvijaju u mrjestilištima, a potom se nastavlja u plutajućim kavezima. Godišnja proizvodnja ovih dviju vrsta doseže 4.000-5.000 tona. Glavnina uzgojene bijele ribe plasira se na domaće tržište i tržište EU (Italija). Prema podacima UR u registru uzgajivača registrirane su 32 tvrtke za uzgoj bijele ribe s uzgojnim instalacijama za lubina i komarču na 50 lokacija na moru. K tome, registrirana su i 3 mrjestilišta za proizvodnju mlađi lubina i komarče koja godišnje proizvode između 15.000.000 i 20.000.000 komada. Proizvodnja mlađi lubina i komarče daleko je od stvarnih potreba instaliranih uzgojnih kapaciteta, pa se veliki dio mlađi uvozi iz Italije i Francuske.

Uzgoj tuna (*Thunnus thynnus*) temelji se na ulovu divljih tuna i njihovog daljnjeg uzgoja do konzumne veličine. Uzgoj se odvija u plutajućim kavezima na području Splitsko-dalmatinske

županije i, prevladavajuće, Zadarske županije. Godišnja proizvodnja plavoperajne tune iznosi oko 3.000 tona i namijenjena je gotovo u cijelosti japanskom tržištu. Prema podacima UR postoje 4 tvrtke registrirane za uzgoj tune na ukupno 14 lokacija na moru.

Uzgoj školjkaša obuhvaća uzgoj dagnje (*Mytilus galloprovincialis*) i kamenice (*Ostrea edulis*) i to tehnologijom uzgoja na plutajućim parkovima u proizvodnim područjima na kojima se provodi kontinuirani državni monitoring, poput Malostonskog zaljeva i Malog mora, zapadne obale Istre, ušća rijeke Krke i Novigradskog mora. Uzgoj školjkaša se temelji na sakupljanju mlađi iz prirode te se godišnje proizvodi oko 2.000 tona daganja i oko 1 milijun komada kamenica (50 tona).

Statistički podaci za 2010. godinu ukazuju na pad proizvodnje u odnosu na 2009. godinu uslijed pada proizvodnje plavoperajne atlantske tune. S obzirom da se uzgoj tune temelji na izlovu divlje ribe, smanjenje proizvodnje rezultat je ribolovnih restrikcija. Daljnji pad ukupne proizvodnje uzrokovan je nekolicinom razloga. Proizvodnja plavoperajne atlantske tune i dalje pada, no najznačajniji pad zabilježen je u proizvodnji školjkaša, što je manjim dijelom uzrokovano nedostatnom dostupnošću divlje mlađi iz prirode zbog povećanog broja predatora. Dodatno, opadajući pokazatelji proizvodnje posljedica su i slabe kvalitete podataka podnesenih od strane uzgajivača. Naime, 2011. godine uveden je novi sustav prikupljanja podataka i UR je organizirala brojne edukacije u vidu radionica za dionike kako bi im objasnila tehniku unosa podataka, no odaziv dionika bio je izuzetno slab što je rezultiralo nerealnim podacima o proizvodnji. Neznatan pad u proizvodnji bijele ribe, također je posljedica slabije kvalitete prikupljenih podataka.

Uzgoj slatkovodne ribe

Uzgoj slatkovodnih vrsta ribe obavlja se u RH na dva načina, kao uzgoj hladnovodnih (salmonidnih, pastrvskih) i uzgoj toplovodnih (ciprinidnih, šaranskih) vrsta.

U toplovodnom uzgoju dominira uzgoj šarana (*Cyprinus carpio*) koji većinom podrazumijeva kontrolirani uzgoj u monokulturi ili polikulturi s drugim vrstama, od kojih su najzastupljenije bijeli amur (*Ctenopharyngodon idella*), sivi glavaš (*Hypophthalmichthys nobilis*), bijeli glavaš (*Hypophthalmichthys molitrix*), som (*Silurus glanis*), smuđ (*Stizostedion lucioperca*), štuka (*Esox lucius*) i linjak (*Tinca tinca*). Proizvodnja je u najvećoj mjeri poluintenzivna, a proizvodni ciklus u pravilu traje tri godine.

Hladnovodni uzgoj se prvenstveno odnosi na uzgoj kalifornijske pastrve (*Oncorhynchus mykiss*).

Godišnja proizvodnja slatkovodne akvakulture u 2011. godini iznosila je oko 6.300 tona od čega je proizvodnja šarana iznosila oko 2.900 tona, a proizvodnja kalifornijske pastrve oko 2.500 tona. Pad proizvodnje u 2010. godini potrebno je sagledati u kontekstu uvođenja novog sustava prikupljanja podataka. Naime, novi sustav prikupljanja podataka podrazumijeva prikupljanje podataka o proizvedenoj količini koja je stavljena na tržište dok je prijašnji sustav (do 2009. godine) u podatke o proizvodnji uključivao i podatke o jednogodišnjoj i dvogodišnjoj mlađi (bez točne naznake o tome koja je količina plasirana na tržište), što se u sadašnjem sustavu smatra nedovršenom proizvodnjom, a ne konačnim proizvodom.

U 2012. godini u registru UR registrirano je 49 uzgajivača s 55 uzgajališta registriranih za slatkovodni uzgoj (28 šaranskih i 27 pastrvskih). Ukupna proizvodna površina toplovodnih ribnjaka iznosila je u 2011. godini 9.721 ha, a hladnovodnih 61.361 m².[\[3\]](#)

Opća procjena

Marikultura u RH je još uvijek daleko od ostvarivanja svojih prirodnih potencijala. Prepoznajući marikulturu kao obećavajuću gospodarsku granu za sveukupni gospodarski razvoj RH uloženi su određeni naponi u aktivnosti kako bi se izradio sveukupni zakonodavni okvir koji bi organizirao i osigurao daljnji razvoj ove djelatnosti. Procedura izdavanja povlastica je pojednostavljena, potencijalne lokacije prethodno su ocijenjene i uključene u proces prostornog planiranja. Sve lokacije za marikulturu moraju biti u skladu s kriterijima koje propisuje specifičan podzakonski akt, trenutno Pravilnik o kriterijima o pogodnosti dijelova pomorskog dobra za uzgoj riba i drugih morskih organizama (»Narodne novine«, broj 59/12). On definira različite kriterije za različite vrste u uzgoju, uključujući temperaturu vode, salinitet, dubinu, konfiguraciju dna, aktivnost valova, itd. Temeljem posebnih akata iz područja zaštite prirode i okoliša, sva su uzgajališta dužna provesti proceduru procjene utjecaja na okoliš (u daljnjem tekstu: SPUO), ovisno o specifičnim uvjetima lokacije, vrstama u uzgoju i planiranom kapacitetu proizvodnje. Uzgajališta proizvodnog kapaciteta koji nadmašuje granicu propisanu zakonodavnim okvirom dužna su prezentirati SPUO studiju. Sva takva uzgajališta moraju biti opremljena odgovarajućom tehnologijom koja ima minimalan utjecaj na okoliš. Većina uzgajališta dužna je provoditi kontinuirani monitoring, dok su sva uzgajališta školjkaša pod državnim monitoringom i kontrolom.

U procesu planiranja u obalnim područjima gdje su prisutne izražene aktivnosti uzgoja primijenjen je Integrirani sustav upravljanja obalnim područjima (u daljnjem tekstu: ICZM) Kako je RH primarno turistička zemlja postoji izražena kompeticija za prostor između ovih dviju djelatnosti, što se može izbjeći primjenom integralnog planiranja. Razvoj turizma također označava povećanje potražnje na domaćem tržištu za ribom, pri čemu je razvidno kako je razliku u potražnji nemoguće pokriti iz ulova. Kako akvakultura tržištu može ponuditi svježiju ribu ujednačene kvalitete i kvantitete tijekom čitave godine, ta je ponuda izrazito bitna i za namirivanje povećane potražnje u vrijeme turističke sezone. RH dugoročno planira uspostavu novih uzgajališta, dok kratkoročno namjerava usmjeriti napore u modernizaciju postojećih, a sve u cilju povećanja proizvodnje, diversifikacije proizvodnog asortimana, povećanje sanitarnih standarda, i to uz pomoć tehnologija s povoljnim utjecajem na okoliš. Teško je prognozirati sudbinu djelatnosti uzgoja tuna obzirom je ova djelatnost pod izravnim utjecajem restrikcija ribolova plavoperajnih tuna. Postignuti su i određeni optimistični rezultati istraživanja na zatvaranju uzgojnog ciklusa i mriješta tune u zatočeništvu, no radi se tek o preliminarnim istraživanjima.

Uzgoj školjkaša još uvijek je dominantno tradicionalnog karaktera. U RH ne postoje mrjestilišta za školjkaše kao niti velika uzgajališta školjkaša. Prosječna godišnja proizvodnja po uzgajalištu je manja od 50 tona te je daljnji razvoj ovoga sektora planiran u predstojećem razdoblju.

U smislu daljnjeg razvoja, najveća očekivanja u okviru marikulture postoje vezano uz razvoj uzgoja bijele ribe gdje je i tijekom proteklog razdoblja zabilježena i najznačajnija investicijska aktivnost. Zemljopisne i klimatske prilike su optimalne za uzgoj lubina i komarče, a značajna je prednost i tradicija uzgoja te visok stupanj znanja i iskustva u sprezi s

aktivno uključenom znanstvenom zajednicom. Može se predvidjeti kako će ova aktivnost nastaviti rasti.

RH raspolaže i s dostatnim prirodnim resursima za daljnji razvoj slatkovodnog uzgoja, s time što oni dosad nisu iskorišteni na najučinkovitiji način. Domovinski rat imao je vrlo negativan utjecaj na ovu djelatnost koja je uglavnom smještena u ruralnim područjima, a posebice se to odnosi na šaranske ribnjake. Posljedica je bila značajno smanjenje ukupne proizvodnje slatkovodne ribe u odnosu na predratnu proizvodnju od oko 16.000 tona.

Osim toga, tradicionalna djelatnost uzgoja šarana u otvorenim prirodnim ribnjacima ugrožena je uglavnom ribojednim pticama, od kojih su neke zaštićene vrste. Ovo stoga što je većina ribnjaka uglavnom smještena u nizinskim močvarnim područjima koji onda kao takvi predstavljaju značajna staništa močvarica i ptica selica. Ptice privlači obilje hrane kao i raspoloživost područja za gniježđenje. Brojna znanstvena istraživanja pokazuju kako je brojnost divljih ptica izrazito visoka upravo na ribnjacima, te kako ribnjaci u velikom broju čine značajan rezervoar bioraznolikosti i staništa. Jedinstveni mehanizmi upravljanja populacijom kormorana i zaštitom ribljeg fonda od divljih predatora još uvijek nisu uspostavljeni na razini Europske unije. Jedan od modela podrazumijeva novčanu naknadu za poteškoće tijekom proizvodnog procesa i predstavlja način neutralizacije negativnog utjecaja okoliša na gospodarske aktivnosti i izravno potiče zaštitu ribnjaka kao važnih rezervoara biološke raznolikosti i staništa. Slijedom toga, a radi stabilizacije ovoga segmenta proizvodnje, uvedena je shema nacionalne potpore »Očuvanje ekosustava ribnjaka» kako bi se osigurala dostatna financijska pomoć uzgajivačima zbog gubitaka u proizvodnji nastalih od strane ribojednih ptica te kako bi se pomoglo očuvanju biološke raznolikosti i raznolikosti staništa izravno vezanih uz toplovodne ribnjake.

Važnost ovoga segmenta u proizvodnji hrane, te, u značajnoj mjeri, i očuvanju biološke raznolikosti prepoznata je, te su mnoga područja pod ribnjacima uvrštena u Uredbu o ekološkoj mreži (Narodne novine, broj 124/13). UR je uložila i dodatne napore kako bi potpomogla razvoj ove djelatnosti i to smanjenjem visokih vodnih naknada kao i pojednostavljenjem sustava ishođenja povlastica. Novi prilagođeni pravni okvir koji uređuje pitanja vezana uz korištenje poljoprivrednog zemljišta i slatkih voda za potrebe slatkovodnog uzgoja definira jedinstvenu proceduru regulacije korištenja i zemljišta i voda za većinu šaranskih ribnjaka, što je prije bilo uređeno kroz različite procedure pri različitim administrativnim tijelima.

3.2.5 Prerada i trženje

Sektor prerade obuhvaća relativno mali broj prerađivača, osobito kada je riječ o pridonim vrstama ribe, jer se najveći dio ukupnog ulova plasira na tržište u neobrađenom svježem stanju. Mala plava riba osnovna je sirovina tradicionalnoj prerađivačkoj industriji koja se nekoć temeljila prvenstveno na konzerviranju. Konzerviranje u posljednjih 5 godina bilježi pad, koji je kompenziran povećanjem proizvodnje soljene ribe (inćuna) i smrznute ribe.

Za djelatnost prerade ribe, sukladno NKD-u (DA 152), u RH u 2011. godini bilo je registrirano 76 tvrtki (trgovačkih društava), od kojih je aktivnih njih 70. Potrebno je istaknuti da ovi podaci ne obuhvaćaju obrte, već isključivo trgovačka društva, kao niti tvrtke koje su kao primarnu djelatnost registrirale neki drugi oblik djelatnosti – najčešće trgovinu, proizvodnju ili ribarstvo.

Do poteškoća u modernizaciji proizvodnje u ovom segmentu tijekom pretpristupnog razdoblja došlo je zbog činjenice da su samo tvrtke i obrti bez izvoznog broja (oni koji nisu na EU popisu odobrenih objekata) mogli podnijeti zahtjev za sufinanciranje iz pretpristupnih fondova, čime je spriječena modernizacija proizvodnje financiranjem iz tih fondova.

Sustav trženja u RH počiva na ribarskim zadrugama, i registriranim prvim kupcima (trgovci i veletrgovci). Prva prodaja se smije obavljati samo registriranim prvim kupcima. U 2012. godini 1.039 prvih kupaca bila su upisana u odgovarajući Registar MP. Razvoj sustava ribarskih luka, otkupnih stanica i veletržnica dodatno doprinosi boljoj organizaciji tržišta proizvoda ribarstva i stavlja pod nadzor i kontrolu, prvenstveno segment ribolova.

Kanali prodaje i organizacija tržišta razlikuju se za bijelu i plavu ribu. Najveći udio ulova bijele ribe (kočarski ribolov, ribolov mrežama stajačicama i sl.) nakon prve prodaje namijenjen je izvozu, dok ulov male plave ribe predstavlja i sirovinu za konzerve, industriju soljenja i za hranu u uzgoju tuna. Zbog prirodnih fluktuacija količina ulova, te razlika u sastavu lovina, u pojedinim mjesecima tijekom godine dolazi do zasićenosti tržišta. Nemogućnost odgovarajućeg skladištenja ribe i povlačenja s tržišta predstavlja značajan čimbenik na tržištu.

Kod prodajnih kanala ribe iz uzgoja, tijekom nekoliko proteklih godina zabilježene su značajne promjene, u smislu da se sve više prodaje putem velikih trgovačkih lanaca, a sve manje putem ribarnica. Školjkaši iz uzgoja plasiraju se na tržište isključivo putem registriranih distribucijskih centara.

3.2.6 Tržišna razmjena

Hrvatska ribarstvena industrija orijentirana je na izvozna tržišta što je rezultiralo pozitivnom vanjsko trgovinskom bilancom tijekom nekoliko proteklih godina. Izvoz tune predstavlja više od 60% ukupnog izvoza svježe i smrznute ribe u 2011. godini. Vanjsko trgovinsku razmjenu karakterizira uvoz veće količine proizvoda male tržišne vrijednosti i izvoz manje količine proizvoda visoke tržišne vrijednosti. Najvažnije tržište za konzerviranu ribu je Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Slovenija i Republika Makedonija, te Italija i Španjolska za usoljenu ribu. Riba iz uzgoja uglavnom se izvozi na talijansko tržište dok se gotovo cjelokupna količina tune izvozi na japansko tržište. Ulaskom RH u EU, vanjsko trgovinska bilanca će se promijeniti obzirom da će se značajni dio razmjene obavljati na unutarnjem tržištu EU.

3.3 Inspekcija, kontrola i prikupljanje podataka

Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva MP – UR nadležan je za provedbu kontrole i nadzora temeljem Zakona o morskom ribarstvu i Zakona o slatkovodnom ribarstvu. Ove aktivnosti trenutno provodi 26 ribarskih inspektora i 6 skipera.

Osim ribarske inspekcije, u pogledu nadzora i kontrole, RH ima ustrojen sustav koordinacije različitih tijela koja su temeljem Zakona o morskom ribarstvu ovlaštena za obavljanje ovih poslova. Najznačajnija ostala tijela na koja su prenesene ovlasti nadzora i inspekcije su ministarstvo nadležno za unutarnje poslove, ministarstvo nadležno za pomorstvo i Obalna straža.

UR, Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva izrađuje godišnji i višegodišnji plan nadzora ribarske inspekcije te je zadužen za koordinaciju i objedinjavanje izvješća i izradu odgovarajućih planova nadzora u morskom ribarstvu za ribarsku inspekciju i druga tijela na koje su prenesene ovlasti temeljem nadležnog Zakona.

U okviru UR uspostavljen je Ribarstveni monitoring centar (Fisheries monitoring centre – FMC) koji obuhvaća i cjelokupan sustav satelitskog praćenja plovila (VMS). FMC je također odgovoran za prijem i prijenos svih elektroničkih podataka koji proizlaze iz različitih obveza vezanih uz elektroničke evidencije podataka i izvještavanje.

Sportski i rekreacijski ribolov na tunu i tunama slične vrste reguliran je nacionalnom kvotom (koja je u okviru godišnje kvote za RH) te sustavom dozvola za sportski i rekreacijski ribolov. Hrvatski športsko ribolovni savez organizator je svih natjecanja, a svaki sudionik mora imati odgovarajuću dozvolu za sportski ribolov. Na svakom sportskom natjecanju prisutan je ribarski inspektor, dok se uzorkovanje tuna vrši od strane Instituta za oceanografiju i ribarstvo (u daljnjem tekstu: IOR). Sve dozvole za rekreacijski ribolov izdaju se elektronski, a sve osobe ovlaštene po Zakonu o morskom ribarstvu imaju pristup bazi podataka izdanih dozvola. Dinamika kontrola na moru (za sve oblike ribolova, uključujući i rekreacijski) definirana je godišnjim Planom rada ribarske inspekcije.

Podaci o ribarstvu posljednjih nekoliko godina prikupljani su putem brojnih godišnjih programa prikupljanja podataka i praćenja stanja živih bogatstava. Ove programe provode UR i IOR, a izrađuju se na godišnjoj bazi. Nacionalni program prikupljanja podataka u ribarstvu počeo se provoditi u 2012. godini, a 2013. godine u cijelosti je usklađen s odredbama pravne stečevine. Nacionalni program prikupljanja podataka u ribarstvu zamijenit će dosadašnje pojedinačne programe i istraživanja navedene u poglavlju 2.6.1. Istraživanje i praćenje.

U skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 1921/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. godine o podnošenju statističkih podataka o iskrcaju proizvoda ribarstva u državama članicama kojom se opoziva Uredba Vijeća (EEZ) br. 1382/1991 (SL L 403, 30.12.2006.), RH je uspostavila odgovarajuće poveznice među nadležnim tijelima (Državni zavod za statistiku RH i MP) kako bi se osiguralo dostavljanje statističkih podataka na unificiran način. RH je još 2000. godine uvela obvezu vođenja očevidnika o ribolovnim aktivnostima svim ovlaštenicima povlastice za gospodarski ribolov. Prema odredbama nacionalnog zakonodavstva, svi ovlaštenici povlastice koji obavljaju ribolovne aktivnosti plovilima duljim od 10 m obvezni su voditi i dostavljati očevidnik. Očevidnik mora uvijek biti na plovilu za vrijeme obavljanja ribolovnih aktivnosti, kako bi se u bilo kojem trenutku omogućila inspekcija i kontrola u ovom dijelu. Očevidnik sadrži podatke o ulovu i iskrcaju po vrsti i količini. Podaci koji se unose su: ime i registracija plovila, CFR, informacija o ovlaštenicima povlastice, datum/sat/luka isplovljavanja, datum/sat i luka iskrcaja, tip alata i količina, vrijeme provedeno u ribolovnoj aktivnosti, ribolovna zona u kojoj je ostvaren ulov, podaci o ulovu, podaci o otpadu, podaci o iskrcaju – iskrcajna deklaracija. U dodatku na obveze koje proizlaze iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006, podaci o ulovu preko 10 kg moraju biti uneseni u očevidnik za sve vrste. Vrste čiji je ulov manji od 10 kg registriraju se u očevidniku pod kategorijom ostalo. Iznimno, postoji 16 vrsta koje se moraju unijeti u očevidnik bez obzira na ulovljenu količinu i to su: *Spicara sp.*, *Lophius sp.*, *Homarus gammarus*, *Engraulis encrasicolus*, *Palinurus elaphas*, *Zeus faber*, *Arca noae*, *Eledone sp.*, *Merluccius merluccius*, *Sprattus sprattus*, *Maja squinado*, *Sardina pilchardus*, *Mullus barbatus*, *Mullus surmuletus*, *Nephrops norvegicus* i *Scorpaena sp.* Svaki ovlaštenik

povlastice dužan je MP-u dostaviti očevidnik ne kasnije od 48 sati nakon iskrcaja. Djelatnici MP (u Područnim jedinicama) unose podatke iz očevidnika u bazu podataka. Baza podataka vodi se prema ovlašteniku povlastice i prema plovilu (povezano s Registrom ribarske flote).

Ovlaštenici povlastice koji vrše ribolovne aktivnosti plovilom većim od 10 m obavezni su po iskrcaju ispuniti iskrcajnu deklaraciju i kopiju iste dostaviti MP ne kasnije od 48 sati nakon iskrcaja, a svi originali moraju biti dostavljeni MP do 15 dana u mjesecu nakon mjeseca u kojem je ulov iskrcan.

Ovlaštenici povlastice koji obavljaju ribolovne aktivnosti plovilima manjima od 10 m imaju obavezu ispunjavanja i dostavljanja Izvješća o ulovu. Podaci koji se unose u Izvješće o ulovu uključuju: ime i registraciju plovila, serijski broj povlastice, podatke o ovlašteniku povlastice i plovilu, matična luka, datum/sat isplovljavanja, datum/sat uplovljavanja, korištene alate, ribolovne zone gdje je ulov ostvaren, ulov (po vrsti i količini). Izvješće o ulovu vodi se u formi knjige s numeriranim stranicama, a svaka stranica ima dvije kopije. Izvješća se dostavljaju MP mjesečno, a podaci se u Izvješće moraju unositi po ostvarenom ulovu (svakodnevno). Moraju se unijeti sve vrste bez obzira na ulovljenu količinu. Ukoliko ukupni ulov po plovilu premašuje 300 kg male plave ribe ili prelazi 50 kg demerzalne ribe, postoji obaveza vođenja očevidnika bez obzira na duljinu plovila.

Prva prodaja ulova u RH mora se odviti na mjestima određenima za prvu prodaju. Iznimno, prva prodaja može se odraditi i mimo mjesta koje određeno kao mjesto prve prodaje samo u slučaju ako je prvi kupac registriran i dostavi informaciju o prvoj kupnji u roku od 48 sati. Mogućnost da se iskrcaj dogodi u nekoj drugoj zemlji koja nije država-zastava (RH) predviđena je, ali takva situacija još nije zabilježena. Registrirana i definirana mjesta prve prodaje imaju obvezu dostave podataka o prvoj prodaji MP u roku od 48 sati od izvršene prve prodaje. U slučajevima kada se prva prodaja odvije na mjestima koja nisu registrirana kao mjesta prve prodaje, prvi kupac je dužan dostaviti informaciju o prvoj prodaji prije daljnjeg prodavanja robe, ali nikako ne kasnije od 48 sati nakon same prve prodaje.

Aktivnost flote, ulov, iskrcaj i trženje proizvoda morskog ribarstva u RH prati se pomoću velikog broja instrumenata koji uključuju elektronsku komunikaciju. Uvođenje elektroničkog sustava te povezivanje baza podataka o povlasticama, registra flote, baza podataka o ulovu i iskrcaju, registra prvih kupaca, baze podataka o prvoj prodaji i VMS sustava omogućilo je unakrsnu provjeru brojnih podataka.

S obzirom na zemljopisna obilježja i tradiciju u RH, određen je relativno velik broj iskrcajnih mjesta. To otežava fizičku provjeru ulova/iskrcaja/podataka o prodaji, te je iznalaženje adekvatnog rješenja u ovom dijelu jedan od prioriteta. Kako bi se olakšala on-the-spot kontrola i povećala pokrivenost inspeksijskih aktivnosti na licu mjesta, RH je usvojila elektronički sustav koji ukazuje na nepodudarnost među podacima i moguće nepravilnosti. Inspekcija na terenu planira se i provodi temeljem procjene rizika i mogućeg broja prekršaja u odnosu na količinu iskrcaja i/ili broja plovila koja djeluju u nekoj luci.

RH je instalirala uređaje za dostavu elektronskih očevidnika (uključujući i iskrcajne deklaracije i deklaracije o prekrcaju) na plovila preko 15 metara. Flota plovila preko 15 m opremljena je VMS uređajima.

RH do sada nije sustavno prikupljala socio-ekonomske podatke. Podaci poput broja zaposlenih, podataka specifičnih za spol, te podataka o prihodima i rashodima prikupljali su

se sporadično i to uglavnom u okviru provedbe pojedinih projekata te se kao takvi ne mogu koristiti za sustavne analize. Podaci koji će se prikupiti do kraja 2013. godine u okviru provedbe socio-ekonomske komponente Nacionalnog plana prikupljanja podataka u ribarstvu, bit će dostupni za sustavne socio-ekonomske analize u 2014. godini.

3.3.1 Istraživanje i praćenje

Najznačajnija znanstvena institucija za ribarstvo u RH je IOR.

Stanje gospodarskog pridnenog (kočarskog) ribolova prati se projektom DemMon, stanje pelagičkog ribolova (ulov sitne plave ribe) projektom PeriMon, priobalni ribolov kroz projekt PRIMO, te praćenje ulova i uzgoja tuna (PUT).

Uz ova navedena istraživanja i praćenja gospodarskog ribolova, stalno se prati i stanje obnovljivih resursa u moru i to kroz znanstvene ekspedicije MEDITS (program praćenja stanja pridnenih naselja) i MEDIAS (program praćenja stanja pučinskih naselja ehodetekcijom). Oba istraživanja su međunarodnog karaktera i u njima sudjeluju sve europske mediteranske zemlje koristeći se ujednačenom metodologijom prikupljanja i obrade podataka.

DemMon, projekt za monitoring i gospodarenje demerzalnim resursima uz istočnu obalu Jadrana – teritorijalno more RH, uspostavljen je 2002. godine. Pokrenut je s ciljem opisivanja stanja kočarskog ribolova i davanja preporuka za uspostavu dugoročno održivog gospodarenja. Obuhvaća prikupljanje ribarstvenih, bioloških i dijelom socioekonomskih podataka o kočarskom ribolovu u RH. Uzorkovanja se obavljaju na gospodarskim ribolovnim plovilima u cijelom ribolovnom moru RH. Prikupljeni podaci služe kao znanstvena podloga za predlaganje mjera regulacije ribolova i zaštite obnovljivih pridnenih resursa ribolovnog mora RH.

PeriMon, projekt za monitoring i gospodarenje pelagičkim resursima uz istočnu obalu Jadrana-teritorijalno more RH, uspostavljen je 2008. godine te se nastavio na projekt PelMon VPA koji je uspostavljen od 2006. godine. Cilj projekta je opisati kvalitativni i kvantitativni sastav lovina komercijalnog plivaričarskog ribolova u RH, opisati osnovne socio-ekonomske značajke ovoga tipa ribolova, za gospodarski najvažnije vrste komercijalnog ribolova (srdela i incun) opisati populacijsku strukturu, što uključuje dužinski i maseni sastav populacija, opisati selektivnost plivarice u smislu ulova ne ciljanih vrsta i ulova jedinki ispod minimalne lovne dužine, opisati kvalitativni i kvantitativni sastav prilova u plivaričarskim lovinama, dati preporuke za buduće gospodarenje i zaštitu obnovljivih pelagičnih resursa u ribolovnom moru RH.

MEDIAS, ranije PELMON, se provodi kontinuirano od 2002. godine i obuhvaća istraživanja cijelog ribolovnog mora RH, a paralelna istraživanja obavlja i Italija uz zapadnu obalu Jadrana. Osnovni cilj ovoga programa je dolazak do važnih bioloških spoznaja o ekosustavu pelagijala, s posebnim naglaskom na gospodarski važne vrste sitne plave ribe.

Stalni program procjene stanja priobalnih naselja riba i drugih morskih organizama u lovištima gdje je dozvoljen ribolov tradicionalnim ribolovnim alatima provodi se od 2007. godine. Cilj istraživanja je dobiti cjelovitu sliku stanja bio-zaliha priobalnih naselja gospodarski značajnih vrsta riba i drugih morskih organizama ribolovnih područja uzduž hrvatske obale Jadranskog mora. Istraživanja se obavljaju analizom gospodarskog ulova kod

obavljanja gospodarskog ribolova na ciljanim ribolovnim područjima, u suradnji s profesionalnim ribarima. Također, tijekom istraživanja vrši se analiza ulova ostvarena uglavnom mrežama stajaćicama.

MEDITS predstavlja sustavni i permanentni program praćenja stanja koćarskih naselja Mediterana i Jadranskog mora. Projekt je međunarodnog karaktera. Pokrenut je 1993. godine na inicijativu EK, a RH je projektu pristupila 1996. godine. MEDITS među ostalim omogućuje izradu karata rasprostranjenosti vrsta, procjene biomase, lociranje rastilišta i mrjestilišta, što u konačnici čini osnovu za ocjenjivanje stanja gospodarski najvažnijih vrsta na području Sredozemnog i Jadranskog mora, te za izradu nacionalnih i međunarodnih planova upravljanja pridonjenim resursima.

Sva gore navedena istraživanja obuhvaćena su Nacionalnim programom prikupljanja podataka u ribarstvu od 2013. godine.

Osim ovih, valja spomenuti još neka međunarodna znanstvena istraživanja, kao na primjer UWTV Survey i Deep Sea Survey. UWTV Survey predstavlja istraživanje otvorenog srednjeg Jadrana korištenjem podvodnih kamera s ciljem opisivanja stanja populacije škampa. U istraživanja u sklopu ovoga projekta sudjeluju IOR i Consiglio Nazionale delle Ricerche (Nacionalno vijeće za istraživanje) iz Ancone. Također, ova dva instituta sudjeluju i u ekspediciji SOLEMON, koja za cilj ima opisivanje stanja lista i drugih plosnatica u Jadranskom moru. Međunarodno istraživanje Deep Sea Survey, obuhvaća istraživanja najdubljih dijelova Jadranskog mora (dublje od 1.000 metara), a provodi se s ciljem opisa dubokomorskih zajednica i istraživanja mogućnosti njihove eventualne eksploatacije. U istraživanjima sudjeluju relevantni znanstveni instituti svih jadranskih zemalja, a sve pod pokroviteljstvom projekta FAO AdriaMed.

FAO regionalni projekt AdriaMed (Scientific collaboration to support responsible fisheries in the Adriatic) koji od 1999. godine uključuje znanstvenike svih jadranskih zemalja pruža opći okvir koordinacije unutar kojeg se provode brojne istraživačke aktivnosti (uključujući i kalibracije i obuku znanstvenika).

Dodatna znanstvena istraživanja provode se u svrhu predlaganja mjera upravljanja i planiranja u marikulturi.

3.4 Potpore tijekom pretpristupnog razdoblja i stečeno iskustvo

3.4.1 Nacionalni sustav potpora sektoru ribarstva

Tijekom proteklog desetljeća u RH su se primjenjivali različiti modeli potpora sektoru ribarstva. Ukupni proračun namijenjen sektoru bio je relativno stabilan na godišnjoj razini i kretao se od oko 100.000.000,00 HRK (13.500.000,00 EUR) godišnje. Sustav potpora je uključivao različite modele potpore dionicima sektora, kao i tržišne mehanizme te sredstva za programe praćenja stanja resursa, jačanje sustava prikupljanja podataka i nadležnih službi za inspekciju i kontrolu.

Među modelima potpore dionicima sektora, najznačajniji modeli odnose se na model nacionalne strukturne potpore sektoru slične mjerama EFR-a kao i neki modeli državne potpore. Po pitanju modela državne potpore, među najvažnijima su mjere potpore uspostavi i funkcioniranju ribarskih zadruga (isplaćeno 5.341.592,63 HRK, odnosno 733.735,25 EUR u

2012. godini), te potpora za održavanje ekosustava ribnjaka (isplaćeno 9.841.027,01 HRK, odnosno 1.351.789,42 EUR u 2012. godini).

Pravna osnova za modele nacionalne strukturne potpore sektoru bila je sadržana u Zakonu o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu (Narodne novine, br. 153/09, 127/10 i 50/12) koji je usvojen 2009. godine[4]. Temeljem ovoga Zakona, MP-UR po prvi je put uvelo mjere strukturne potpore u sektor ribarstva u 2010. godini u vidu objave niza pravilnika specifičnih za svaku pojedinu mjeru. Osnovna ideja bila je promovirati mehanizam strukturne potpore kao novi model potpore sektoru ribarstva u RH, što je bio novitet kako za dionike sektora tako i za nadležnu administraciju. S tom je namjerom UR preuzela upravljačku ulogu, a time i odgovornost za definiranje osnovnih elemenata svake od nacionalnih mjera strukturne potpore, uključujući i kriterije prihvatljivosti i kriterije odabira, dok je Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (u daljnjem tekstu: APPRRR) dodijeljena uloga tehničke provedbe mjera, što je uključivalo niz koraka počevši od objave natječaja do završne isplate korisnicima potpore. Imajući u vidu opisani institucionalni ustroj za provedbu modela nacionalne strukturne potpore sektoru ribarstva, UR i APPRRR su u uskoj suradnji razvili odgovarajuće procedure što je rezultiralo stjecanjem relevantnog znanja i iskustva, a što je ključno za uspješnu provedbu OP-a za ribarstvo.

Još jedna značajna lekcija naučena iz perioda provedbe modela nacionalne strukturne potpore sektoru ribarstva odnosi se na same dionike sektora. U tom smislu, smatra se kako je primarni cilj uspostave i provedbe nacionalnih mjera strukturne politike – privikavanje korisnika na mjere i mehanizme koji se primjenjuju u provedbi EFR-a – uspješno postignut što potvrđuju i broj podnositelja, broj korisnika i utrošeni iznosi (Tablica 2). Ista tablica predstavlja »evoluciju« modela strukturnih mjera kroz trogodišnje razdoblje provedbe pri čemu se odgovarajućom analizom dolazi do sljedećih zaključaka:

Opći zaključci:

- Razvidan je utjecaj ekonomske krize što se manifestiralo kao ograničavajući investicijski potencijal korisnika, osobito malih investitora, u 2012. godini u odnosu na prethodne godine. Ova se činjenica reflektira u smanjenju ukupnog iznosa potpore isplaćenog korisnicima kao i u smanjenju prosječne vrijednosti projekata u gotovo svim provedenim mjerama (osim u mjeri razvoja marikulture).
- Utvrđen je visoki postotak prijava koje su u skladu sa zahtjevima postavljenima za svaku pojedinu mjeru što pokazuje relativno dobru pripremljenost podnositelja prijava. Ovaj je udio veći za mjeru »Investicije na plovilima u gospodarskom ribolovu na moru« (prosječno 80%) dok je neznatno niži u mjerama ulaganja u razvoj marikulture i slatkovodne akvakulture (prosječno 70%).
- S obzirom na ograničenja nacionalnog proračuna, u provedbi mjera su postavljane gornje granice iznosa potpora po korisniku. Analiza pokazuje da je navedeno predstavljalo značajan ograničavajući čimbenik za potencijalne korisnike, posebice i stoga što je sustav provedbe modela strukturne potpore podrazumijevao da se investicije moraju u cijelosti realizirati prije odobrenja isplate potpore. Osim toga, apsorpcijski je kapacitet, osobito u dijelu marikulture i slatkovodne akvakulture, bio značajno veći od intenziteta potpore i udjela sufinanciranja, a što je vidljivo iz činjenice da je vrijednost pojedinih projekata (primjerice 6.500.000,00 HRK, odnosno oko 900.000,00 EUR) bila nekoliko puta veća od iznosa maksimalne potpore (1.400.000,00 HRK, odnosno oko 200.000,00 EUR).

Zaključci specifični za pojedine mjere:

Investicije na plovilima u gospodarskom ribolovu na moru

- Porast broja korisnika modela strukturne potpore sektoru ribarstva tijekom trogodišnjeg razdoblja provedbe ukazuje na postojanje interesa ribara za ovu mjeru;
- Ukupan broj korisnika potpore u okviru ove mjere (<300) sudjeluje s preko 50% ukupnog prijavljenog ulova u RH, a istovremeno taj isti broj korisnika predstavlja samo 10 do 15% broja vlasnika/ovlaštenika povlastica za gospodarski ribolov na moru. Ova činjenica pokazuje da su korisnici ove mjere bili ribari koji u potpunosti ovise o ribolovnim aktivnostima, a koji su upravo i bili ciljana skupina;
- Prosječni iznos dodijeljene potpore po korisniku u okviru ove mjere bio je relativno nizak, ali stabilan. Iznosio je 29.750,88 HRK (4.083,17 EUR) u 2010. godini, nakon čega je porastao na 34.328,43 HRK (4.617,63 EUR) u 2011., a onda potom smanjen na 30.683,18 HRK (4.081,65 EUR) u 2012. godini.

Investicije na plovilima u gospodarskom ribolovu na slatkim vodama

- U okviru ove mjere primijećen je slab interes potencijalnih korisnika, što je uz činjenicu da postoji tek mali broj potencijalnih korisnika (njih 33), glavni razlog da je predmetna mjera u potpunosti izostavljena iz provedbe strukturnih mjera u 2012. godini.

Investicije u razvoj marikulture i slatkovodne akvakulture

- Primijećeno je smanjenje ukupnog broja korisnika u okviru ovih mjera, a što se može objasniti smanjenjem investicijskog potencijala uzrokovanog ekonomskom krizom, posebice kod uzgajališta malog kapaciteta;
- Prosječni iznos dodijeljene potpore po korisniku u 2010. godini bio je 176.668,00 HRK (24.246,83 EUR), nakon čega je porastao na 405.449,24 HRK (54.538,35 EUR) u 2011. godini. U 2012. godini provedene su mjere posebno za razvoj slatkovodne akvakulture, a posebno za razvoj marikulture, te je prosječni iznos dodijeljene potpore po korisniku, gledajući ukupni iznos isplaćene potpore u obje mjere bio 305.441,14 HRK (40.631,55 EUR).

Investicije u prerađivačke kapacitete

- Broj korisnika ove mjere se smanjio, a iznos ukupne potpore bio je nizak što se može objasniti postojanjem slične mjere u okviru IPARD programa, mjere 103 (vidi dalje u tekstu). Mjera nacionalne strukturne potpore je bila zamišljena kao svojevrsna dopuna IPARD-u, kao i mjera za one investicije u prerađivačke kapacitete koje nisu prihvatljivi u okviru IPARD mjera.
- Također, u usporedbi s IPARD programom, nacionalna potpora riboprerađivačima je podrazumijevala značajno manji iznos potpore te je time vjerojatno bila manje privlačna potencijalnim korisnicima (maksimalni iznos potpore u okviru modela nacionalne strukturne potpore bio je 500.000,00 HRK (68.681,32 EUR) dok je u okviru IPARD mjere maksimalni iznos potpore bio do 10.095.000,00 HRK (1.500.000,00 EUR).

Tablica 2. Provedba nacionalnih strukturnih potpora u razdoblju od 2010. do 2012. godine

STRUKTU NA MJERA	PRIJAVA ZA POTPORU			UKUPAN IZNOS ISPLAĆENE POTPORE (HRK)	UKUPAN IZNOS ISPLAĆENE POTPORE (EUR)**
	PODNE S ENO	ODOBRE NO	ISPLAĆE NO		
2010.					
Provedba regionalnog programa promatrača na uzgajalištima a tuna i ribarskim plovilima	11	11	11	1.347.551,85	184.945,01
Investicije na plovilima u gospodarskom m ribolovu na moru	225	192	177	5.265.906,14	722.720,27
Razvoj akvakulture	26	19	18	3.180.023,94	436.442,98
Investicije na plovilima u gospodarskom m ribolovu na slatkim vodama	1	0	0	0,00	0,00
UKUPNO	263	222	206	9.793.481,93	1.344.108,26
2011.					
Investicije na plovilima u gospodarskom m ribolovu na moru	286	252	239	8.204.494,76	1.103.614,42
Razvoj akvakulture	25	16	16	6.487.187,78	872.613,64
Razvoj riboprerađivačke	15	13	13	2.367.732,52	318.491,73

industrije					
Investicije na plovilima u gospodarskom ribolovu na slatkim vodama	1	1	1	46.762,36	6.290,16
UKUPNO	327	282	269	17.106.177,42	2.301.009,95
2012. (stanje na dan 21. kolovoza 2013.)					
Investicije na plovilima u gospodarskom ribolovu na moru	299	258	246	7.548.063,56	1.004.087,02
Razvoj slatkovodne akvakulture	6	3+1	3+1*	1.789.791,64 + 135.823,44*= 1.925.615,08	238.088,42 +18.068,02= 256.156,44
Razvoj marikulture	12	9+1	9+1*	2.242.460,77 + 108.100,10*=2.350. 560,87	298.305,09 +14.380,10= 312.685,19
Razvoj riboprerađivačke industrije	10	10	10	1.571.386,92	209.034,97
UKUPNO	327	280+2*	268+2*	13.151.702,89 + 243.923,54*= 13.395.626,43	1.749.515,50 +32.448,12=1.781. 963,62

* uvjetno odobreno, ali još neisplaćeno

** prema godišnjim prosjecima srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

3.4.2 Programi pretpristupne pomoći

Pretpristupna potpora dionicima sektora

Za razliku od većine drugih sektora u Republici Hrvatskoj, ribarski sektor nije profitirao od sektorski specifičnog pretpristupnog programa koji bi predstavljao pretpristupnu »vježbu« provedbe strukturnog mehanizma u ribarstvu. Umjesto toga, neke od mjera namijenjene dionicima sektora ribarstva uvrštene su u pretpristupni program IPARD za razdoblje 2007.-

2013. godine. Ovo se odnosi na mjeru 103 »Investicije u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Unije« i mjeru 302 »Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti«.

Do travnja 2013. godine ukupno je provedeno 8 natječajâ za provedbu mjere 103 »Investicije u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Unije«. Odobren je ukupno 51 projekt, od kojih je 13 iz sektora ribarstva što čini ukupno 25,5% ukupnog broja korisnika. Ukupna vrijednost 13 projekata iz sektora ribarstva iznosila je 152.696.892,68 HRK, dok je ukupna vrijednost odobrene potpore iznosila 76.348.446,34 HRK, što je činilo 29,4% ukupno odobrenog iznosa potpore za cijelu mjeru 103 (ukupan iznos odobrene potpore: 259.854.944,87 HRK). U trenutku izrade ovoga dokumenta nije bilo korisnika u okviru mjere 302 za kojeg bi se moglo ustvrditi da je iz sektora ribarstva ili da je projekt obuhvatio sektorski specifične aktivnosti.

Po pitanju iznosa isplaćene potpore u okviru provedbe mjere 103 IPARD programa, do travnja 2013. godine ukupno je korisnicima isplaćeno 88.813.201,77 HRK, od čega korisnicima iz sektora ribarstva 40.878.427,48 HRK ili 46% ukupnog isplaćenog iznosa.

Navedeni podaci pokazuju razinu interesa kao i apsorpcijski kapacitet riboprerađivačke industrije, bez obzira na vrlo zahtjevnu proceduru i pravila provedbe IPARD mjera. Također je važno istaknuti činjenicu da je mjera 103 također dostupna i drugim prerađivačkim sektorima unutar prerađivačke industrije hrane, i to sektorima mlijeka i mljekarstva, mesa, prerade voća i povrća, vinarstva i maslinovog ulja – što uz sektor ribarstva uključuje ukupno 6 sektora.

Neupitno je kako je IPARD program odigrao važnu, ali prilično ograničenu ulogu u pripremi za provedbu strukturne politike EU nakon pristupanja. Ipak, iskustva stečena tijekom pretpristupnog razdoblja smatraju se dugoročno vrijednima.

Tablica 3. Provedba IPARD programa u sektoru ribarstva (stanje na dan 4. 4. 2013. godine)

Broj ugovorenih projekata	Ukupna vrijednost investicije (HRK)	Ukupna vrijednost odobrene potpore (HRK)	Udio EU (HRK)
Mjera 103			
51	519.712.786,56	259.854.944,87	194.891.208,60
Projekti u okviru mjere 103 iz sektora ribarstva			
13	152.696.892,68	76.348.446,34	57.261.334,75

Institucionalno jačanje

Od 2001. godine Republika Hrvatska jača svoje institucije uz pomoć pretpristupnih programa pomoći EU – CARDS program tijekom razdoblja 2001.-2004. godine, koji je zamijenjen programima PHARE, ISPA i SAPARD tijekom razdoblja 2005.-2006. godine i u konačnici jedinstveni Instrument pretpristupne pomoći (eng. *Instrument for pre-accession assistance*) IPA od 2007. godine. Tijekom promatranog razdoblja, hrvatska ribarstvena administracija bila je korisnik brojnih pretpristupnih projekata (popis projekata nalazi se u Dodatku 4.) te je

uz pomoć istih značajno osnažila svoje administrativne kapacitete. Korist od sudjelovanja u ovim projektima nadilaze njihovu financijsku vrijednost. Osim institucionalnog jačanja administracije nadležne za sektor ribarstva što je jasan rezultat svakog od provedenih projekata, hrvatska je ribarstvena administracija stekla neprocjenjivo iskustvo u programiranju, izradi tehničke dokumentacije i provedbi različitih tipova ugovora: ugovora za nabavu usluga (Twinning projekti i projekti tehničke pomoći), ugovora za nabavu roba i ugovora za nabavu usluga izvođenja radova. Ovo je pridonijelo tome da ribarstvena administracija bude prepoznata kao jedna od najuspješnijih sektorskih administracija unutar agrokompleksa – i to ne samo s aspekta postotka odobrenih projekata u odnosu na prijavljene, već i s aspekta njihovog broja i vrijednosti. Nadalje, projekti iz pretpristupnih programa pomoći EU predstavljali su prvi susret ribarstvene administracije s mehanizmom strukturne potpore. Sudjelovanjem u provedbi projekata iz programa pretpristupne pomoći hrvatska je ribarstvena administracija stekla uvid u osnovne elemente funkcioniranja strukturnih mehanizama, kao i praktično iskustvo kroz stečeno znanje i vještine u upravljanju projektnim ciklusom.

3.5 Administrativni okvir

Od 28. lipnja 2013. godine, uspostavljeno je novo unutarnje ustrojstvo Ministarstva poljoprivrede, Uprave ribarstva, s ciljem povećanja učinkovitosti i funkcionalnosti. Uprava ribarstva se sastoji od dva (2) sektora i dvije (2) samostalne službe (Dodatak 3. Slika 3-2.) čiji djelokrug rada obuhvaća sve segmente ZRP, i to redom:

- Služba za upravljanje EU fondovima;
- Služba za upravne poslove;
- Sektor za upravljanje, planiranje i razvoj ribarstva;
- Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva.

Svi djelatnici Uprave ribarstva su zaposleni na temelju rješenja o rasporedu na radno mjesto, dok su opis poslova i dužnosti za svako radno mjesto definirani Pravilnikom o unutarnjem redu MP-a (interni dokument).

Uprava ribarstva sa sjedištem u Zagrebu ima područne jedinice u svakoj od sedam (7) priobalnih županijskih centara (Pula, Rijeka, Senj, Zadar, Šibenik, Split i Dubrovnik). Također, ribarska inspekcija ima šest (6) ispostava u gradovima u kontinentalnom dijelu RH (Vukovar, Vinkovci, Osijek, Slavonski Brod, Čakovec i Koprivnica). Na čelu Uprave ribarstva je pomoćnik ministra.

3.5.1 Služba za upravljanje EU fondovima

Glavne dužnosti Službe za upravljanje EU fondovima su:

- izrada strateškog, programskog i tehničkog okvira za provedbu EU fondova u ribarstvu;
- suradnja u izradi Zajedničkog strateškog okvira za korištenje EU fondova u okviru svoje nadležnosti;

- izrada i uspostava sustava upravljanja i kontrole provedbe operativnih programa za ribarstvo;
- provedba funkcija Upravljačkog tijela.

S obzirom da Služba na operativnoj razini provodi funkcije Upravljačkog tijela za OP za ribarstvo, navedeno uključuje sve definirane funkcije Upravljačkog tijela. Međutim, s obzirom na mogućnost delegiranja određenih funkcija posredničkom tijelu, neke funkcije će biti delegirane APPRRR, odnosno Posredničkom tijelu Upravljačkog tijela, a što je dodatno razrađeno u odgovarajućim poglavljima ovoga dokumenta.

Tablica 4. Služba za upravljanje EU fondovima – administrativni kapaciteti

Odjel	Predviđen broj zaposlenika	Trenutni broj zaposlenika
Služba za upravljanje EU fondovima	5	4+1*
UKUPNO	5	4+1*

* djelatnici zaposleni na određeno vrijeme

3.5.2 Služba za upravne poslove

Glavne dužnosti Službe za upravne poslove su:

- praćenje i koordinacija usklađivanja zakonodavstva Republike Hrvatske u području ribarstva s pravnom stečevinom EU;
- pružanje stručne pravne pomoći ostalim službama u Upravi ribarstva u upravnim, prekršajnim i kaznenim postupcima, i po potrebi, vođenje upravnih postupaka, te sudjelovanje u izradi procedura u svezi zakonskih i podzakonskih akata u području ribarstva;
- postupanje po zahtjevima sudova i državnog odvjetništva, priprema odgovora na tužbe u upravnim sporovima.

Tablica 5. Služba za upravne poslove – administrativni kapaciteti

Odjel	Predviđen broj zaposlenika	Trenutni broj zaposlenika
Služba za upravne poslove	5	4
UKUPNO	5	4

3.5.3 Sektor za upravljanje, planiranje i razvoj ribarstva

Glavne dužnosti Sektora za upravljanje, planiranje i razvoj ribarstva su:

- obavljanje poslova iz područja upravljanja resursima mora i slatkih voda, akvakulture, upravljanja flotom, organizacije tržišta i državne potpore;
- predlaganje odgovarajućih mjera kako bi se osiguralo održivo upravljanje resursima u skladu s načelima ZRP, te koordinacija razvoja i provedbe Planova upravljanja za ribarstvo;
- uspostava i provedba mjera organizacije tržišta u skladu s odredbama politike tržišta EU;
- predlaganje, koordinacija i provedba aktivnosti vezanih uz provedbu državne potpore u ribarstvu;
- vođenje registara te osiguravanje njihovog kontinuiranog poboljšanja i nadogradnje u skladu s pravnom stečevinom EU;
- sudjelovanje u izradi i provedbi strateških i programskih dokumenata u svrhu provedbe EU fondova, u okviru svoje nadležnosti.

Sektor se sastoji od (3) službe:

- Služba za akvakulturu;
- Služba za upravljanje ribolovom;
- Služba za suradnju, državne potpore i uređenje tržišta u ribarstvu.

Služba za akvakulturu je odgovorna za akvakulturu (slatkovodnu i marikulturu). Unutar ove Službe se provode sve aktivnosti vezane za akvakulturu, kao što su izdavanje povlastica, prikupljanje, pohranjivanje te analiziranje podataka vezanih uz akvakulturu. U tom smislu, Služba je također odgovorna za koordinaciju Višegodišnjeg nacionalnog programa za akvakulturu u suradnji sa svim relevantnim dionicima.

Unutar te Službe su uspostavljena dva (2) odjela:

- Odjel za slatkovodnu akvakulturu;
- Odjel za marikulturu.

Služba za upravljanje ribolovom je odgovorna za upravljanje morskim i slatkovodnim resursima uključujući gospodarski i negospodarski. Služba je odgovorna za održavanje Registra ribarske flote i provodi mjere upravljanja ribarskom flotom. Također, Služba je odgovorna za prikupljanje i analizu podataka o cjelokupnoj statistici i ekonomici sektora ribarstva.

Unutar te Služe su uspostavljena tri (3) odjela:

- Odjel za morski ribolov;
- Odjel za slatkovodni ribolov;
- Odjel za registar flote, statistiku i ekonomiku ribarstva.

Služba za suradnju, državne potpore i uređenje tržišta u ribarstvu je odgovorna za međunarodnu i institucionalnu suradnju, provedbu državne potpore i mjera iz područja tržišne politike u ribarstvu. Odgovorna je za predlaganje mjera za provedbu zajedničkih tržišnih standarda u ribarstvu te prikupljanje i analizu cijena. Važan element rada Službe se odnosi na aktivnosti koje se tiču udruženja u ribarstvu, posebice na udruženja poput ribarskih zadruga i organizacija proizvođača. Služba je također odgovorna za uspostavu i provedbu državne potpore u ribarstvu.

Unutar te Službe su uspostavljena dva (2) odjela, i to redom:

- Odjel za međunarodnu, institucionalnu i gospodarsku suradnju;
- Odjel za državne potpore i uređenje tržišta u ribarstvu.

Tablica 6. Sektor za upravljanje, planiranje i razvoj ribarstva – administrativni kapaciteti

Odjel	Predviđen broj zaposlenika	Trenutni broj zaposlenika
Sektor za upravljanje, planiranje i razvoj ribarstva	1	1
<i>Služba za akvakulturu</i>	1	1
Odjel za slatkovodnu akvakulturu	5	1
Odjel za marikulturu	5	2
<i>Služba za upravljanje ribolovom</i>	1	1
Odjel za morski ribolov	15	15
Odjel za slatkovodni ribolov	3	2+1*
Odjel za registar flote, statistiku i ekonomiku ribarstva	7	6+1*
<i>Služba za suradnju, državne potpore i uređenje tržišta u ribarstvu</i>	1	1
Odjel za međunarodnu, institucionalnu i gospodarsku suradnju	6	3+1*
Odjel za državne potpore i uređenje tržišta u ribarstvu	6	4
UKUPNO	51	37+3*

* Djelatnici zaposleni na određeno vrijeme

3.5.4 Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva

Glavne dužnosti Sektora za nadzor i kontrolu ribarstva su:

- organizacija i provedba inspekcije, kontrole i ostalih kontrolnih aktivnosti u skladu s relevantnim zakonskim i podzakonskim propisima;
- izrada godišnjih izvješća o inspekcijskim aktivnostima (uključujući sastavljanje izvješća od drugih ovlaštenih službi za obavljanje inspekcijskih poslova u sektoru ribarstva);
- razvijanje operativnih postupaka povezanih s inspekcijom;
- razvijanje plana inspekcije i kontrole kao i plana potrebnih sredstava za provedbu inspekcijskog nadzora;
- organizacija i provedba stručnog osposobljavanja inspektora iz drugih institucija ovlaštenih za obavljanje inspekcijskog nadzora u ribarstvu;
- upravljanje radom FMC-a – upravljanje i održavanje satelitskog sustava nadzora plovila; prikupljanje, pohranjivanje, ažuriranje i obrada svih podataka o ribarskim plovilima; komunikacija i razmjena podataka s drugim centrima za praćenje i Europskom komisijom;
- izrada i koordinacija provedbe Nacionalnog programa prikupljanja podataka;

Sektor se sastoji od dvije (2) službe:

- Služba ribarske inspekcije;
- Služba za monitoring i geoinformacijski sustav ribarstva.

Služba ribarske inspekcije vrši inspekcijski nadzor nad provedbom odredbi zakonskih i podzakonskih propisa iz djelokruga ribarstva i sudjeluje u radu Zajedničkog koordinacijskog tijela za nadzor na moru. Također, ova Služba razvija standardne operativne procedure za provedbu inspekcijskog nadzora te izrađuje plan inspekcijskih poslova. U skladu s pravnom stečevinom razvija plan potrebnih sredstva za provedbu inspekcijskog nadzora i kontrole.

Unutar te Službe su uspostavljena četiri (4) odjela, i to redom:

- Odjel Zagreb;
- Odjel Pula;
- Odjel Zadar;
- Odjel Split.

Služba za monitoring i geoinformacijski sustav ribarstva je odgovorna za geoinformacijski sustav ribarstva i rad FMC-a. FMC je odgovoran za upravljanje i koordinaciju satelitskog sustava nadzora plovila, komunikaciju s drugim monitoring centrima te održavanje i unaprjeđenje geoinformacijskog sustava ribarstva. Služba je također odgovorna za provedbu Nacionalnog programa prikupljanja podataka.

Unutar te Službe su uspostavljena dva (2) odjela, i to redom:

- Odjel za monitoring centar;
- Odjel za Geoinformacijski sustav ribarstva (GISR) i informiranje.

Tablica 7. Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva – administrativni kapaciteti

Odjel	Predviđen broj zaposlenika	Trenutni broj zaposlenika
Sektor za nadzor i kontrolu ribarstva	1	1
<i>Služba ribarske inspekcije</i>	1	1
Odjel Zagreb	11	8
Odjel Pula	11	4+2*
Odjel Zadar	8	4+2*
Odjel Split	12	7+3*
<i>Služba za monitoring i geoinformacijski sustav ribarstva</i>	1	1
Odjel za monitoring centar	5	1+1*
Odjel za Geoinformacijski sustav ribarstva i informiranje (GISR)	5	1+1*
UKUPNO	55	28+9*

* Djelatnici zaposleni na određeno vrijeme

3.6 Edukacija i usavršavanje

U RH postoji sustav edukacije za osposobljavanje pomoraca u okviru nadležnosti ministarstva nadležnog za pomorstvo. Osim osnovnih uvjeta za stjecanje osposobljenosti za rad na ribarskim plovilima, definiran je i uvjet stručne osposobljenosti koja se steče sukladno propisima koji uređuju ribarstvo (uvjerenje se steče nakon položenog ispita koji se održavaju u organizaciji regionalnih ureda UR). Time je definirano koji članovi posade, uz zadovoljavanje propisa o plovidbi, moraju zadovoljiti i propise koji uređuju područje ribarstva.

Tehničko, preddiplomsko i postdiplomsko obrazovanje vezano uz ribarstvenu struku u RH uključuje:

- Srednja nautička škola u Splitu – stjecanje tehničke naobrazbe u ribarstvenoj struci.
- Sveučilište u Splitu u okviru kojeg djeluju Pomorski fakultet te Sveučilišni odjel za studije mora. U okviru Pomorskog fakulteta postoje preddiplomski i diplomski studiji pomorske nautike, brodstrojarstva, Pomorske elektrotehničke i informatičke tehnologije, Pomorske tehnologije jahta i marina i pomorski menadžment. Osim navedenih u dijelu diplomskih studija na spomenutom fakultetu postoji i studij pomorskih sustava i procesa. U okviru Sveučilišnog odjela za studije mora također postoje preddiplomski i diplomski studiji

biologija i ekologija mora i morsko ribarstvo te međusveučilišni poslijediplomski sveučilišni studijski program – primijenjene znanosti o moru.

- Sveučilište u Zagrebu: drugostupnička razina u ribarstvenoj struci, sveučilišni specijalist u ribarstvu i doktorski studij u poljoprivrednim znanostima.

- Sveučilište u Dubrovniku: doktorski studij u primijenjenim znanostima o moru.

3.7 Ravnopravnost spolova

Ustavom RH (člancima 3., 14. i 17.) i drugim nacionalnim zakonodavstvom jamči se ravnopravnost spolova. Ribarstvo je tradicionalna muška djelatnost, dok su žene uglavnom prisutne u prerađivačkoj industriji i marketingu. Žene su također uključene u rad administrativnih, istraživačkih i obrazovnih institucija.

Strategija EU za ravnopravnost spolova ima pet ciljeva: ekonomska ravnopravnost, ravnopravnost u sudjelovanju u procesu odlučivanja, socijalna jednakost, građanska jednakost, promjena tradicionalnih uloga i prevladavanje stereotipa u vezi spolova.

OP će nastojati promicati jednakost među spolovima te jednake mogućnosti između muškaraca i žena prema Strategiji Zajednice za ravnopravnost spolova, te u skladu s temeljnim ciljevima strukturne politike u ribarstvu (članak 4. EFR Uredbe).

3.8 SWOT analiza

SWOT analiza se temelji na procjeni faktora vezanih uz sektor ribarstva u RH koji predstavljaju prepreke (unutarnje – slabosti i vanjske – prijetnje) i onih koji mu idu u prilog (unutarnji – snage i vanjski – prilike).

Za SWOT analizu za ovaj OP korištena je analiza provedena za NSP, ali uzimajući u obzir samo one faktore važne za odabrane mjere.

Morsko ribarstvo

Snage	Slabosti
• Velika bioraznolikost ekonomski značajnih vrsta (multispecies fishery) i raznolikost ribolovnih tehnika (multigear fishery) • Postojanje sustava praćenja stanja resursa (znanstveno praćenje i sustav prikupljanja podataka iz ribolova) • Uspostavljeni operativan informacijski sustav u ribarstvu i sustav nadzora ribolovne flote • Postojeće ribarske zadruge kao dobar	• Ukupan ribolovni kapacitet u GSA 17 (od strane svih sudionika u ribolovu) premašuje raspoložive resurse u demerzalnom ribolovu zbog negativnog utjecaja iskorištavanja resursa u područjima mrjestilišta i rastilišta nekih gospodarski značajnih vrsta • Nedostatak zajedničkog plana upravljanja za Jadran, posebice za GSA 17 (npr. zajednički plan upravljanja za Jabučku kotlinu) • Razina iskorištavanja resursa male plave ribe je na granici održivosti, a ribolovnu smrtnost potrebno je kontrolirati kako bi se osiguralo

temelj za organizacije proizvođača	dugoročno održivo iskorištavanje
• Tradicija u ribarstvu i povezanost s drugim sektorima (npr. turizam, brodogradnja, itd.) • Povoljni okolišni uvjeti, kakvoća mora i raznolikost morskih staništa što sve utječe na kvalitetu proizvoda ribarstva	• Niska razina profitabilnosti u plivaričarskom ribolovu zbog nepovoljnog sastava ulova što vodi povećanju ribolovnog napora • Stara i nedostatno opremljena flota, posebice u smislu sigurnosti plovidbe, radnih uvjeta, higijene, očuvanja kvalitete proizvoda i energetske učinkovitosti. • Ograničena ribarska infrastruktura i neadekvatna opremljenost luka te nedostatna nacionalna financijska sredstva za njihovo restrukturiranje

Prilike	Prijetnje
• Prilagodba ribolovnih kapaciteta prema ribolovnim mogućnostima pomoću sredstava iz EFR-a • Razvoj trženja, u Hrvatskoj i izvan • Korištenje EU fondova za razvoj infrastrukture (u ribarskim lukama i na iskrcajnim mjestima) • Razvoj aktivnosti kroz organizacije proizvođača, lokalne akcijske grupe u ribarstvu i druge mreže • Daljnje jačanje udruživanja u ribarstvu (omogućavanje ribarskim zadrugama da osiguraju adekvatnu tehničku i administrativnu podršku svojim članovima u smislu olakšavanja sudjelovanje u provedbi ZRP i povezane strukturne politike)	• Smanjenje ribljih resursa u Jadranskom moru (Hrvatski ulov u koćarskom ribolovu predstavlja tek 14% ukupnog ulova u GSA 17) • Konkurencija drugih djelatnosti u korištenju obalnog pojasa (nautički turizam, sportske luke i lučice) • Stalno povećanje ukupnih troškova (posebice vezano uz gorivo) uz istovremeno niske prodajne cijene u dijelu prve prodaje • Konkurencija ribolovnih flota drugih država

Akvakultura

Snage	Slabosti
• Izuzetno povoljni okolišni uvjeti i kakvoća vode • Tradicija u uzgoju i suradnji između industrije i znanosti • Proizvodnja hrane visoke prehrambene vrijednosti	• Nedostatni kapacitet postojećih mrjestilišta • Zastarjela tehnologija uzgoja slatkovodnih vrsta riba

• Sva uzgajališta udovoljavaju standardima zaštite okoliša • Uspostavljen informacijski sustav u ribarstvu i akvakulturi • Slatkovodni ribnjaci predstavljaju značajna staništa i pridonose očuvanju biološke raznolikosti • Mogućnost trajnog opskrbljivanja tržišta ujednačenom količinom i kvalitetom proizvoda • Doprinos razvoju otočnih zajednica i ruralnih područja kroz osiguravanje osnovnog ili dodatnog izvora prihoda te doprinos smanjenju trenda depopulacije na otocima • Doprinos zaštiti okoliša i očuvanju biološke raznolikosti (osobito u dijelu toplovdnog uzgoja – ribnjaci)	• Uvoz opreme, mlađi i hrane • Slaba diversifikacija vrsta i proizvoda • Slabo razvijena obalna infrastruktura • Nedefinirani minimalni standardi kvalitete proizvoda • Nedostatak dugoročne razvojne strategije • Nedovoljna organiziranost unutar sektora • Nedostatak marketinške strategije • Nedostatak suradnje s potrošačima • Visoki fiksni troškovi u slatkovodnoj akvakulturi • Nedostatak privatnih investicija i dostupnih sredstava • Nedovoljno istraženo domaće tržište • Neujednačena kvaliteta i nedovoljna količina dostupne vode u pojedinim razdobljima proizvodnog ciklusa u slatkovodnoj akvakulturi
Prilike	Prijetnje
• Raspoloživost prostora za daljnji razvoj uz primjenu načela Integriranog upravljanja obalnim područjem • Dostupnost EU fondova • Mogućnosti edukacije stručnih kadrova • Uzgoj novih vrsta i razvoj novih proizvoda i tehnologija te povezivanje sa sektorom prerade • Razvoj organskog i ekološkog uzgoja ribe • Mogućnost povećanja uzgoja školjkaša koji je	• Kompeticijski konflikti u prostoru (naročito sa turizmom) • Rastući troškovi proizvodnje što uključuje rastuće cijene opreme, sirovina (npr. hrane za ribe, itd.) i energenata • Povećane štete od predatora • Restrikcije u ulovu tune što rezultira smanjenom aktivnošću u uzgoju tuna, uzrokujući negativne socio-ekonomske učinke

trenutno daleko ispod svojih prirodnih potencijala • Nova tržišta (uključujući i razvoj domaćeg tržišta) • Niska potrošnja ribe <i>per capita</i> • Uvođenje tehnika upravljanja kvalitetom • Promocija visoke nutritivne vrijednosti ribe i školjkaša • Povećanje proizvodnje uvođenjem malih ribnjaka u sustav što će rezultirati razvojem ruralnih područja kroz omogućavanje dodatnih aktivnosti te omogućavanjem sljedivosti do krajnjeg proizvoda	• Nedostatak institucija za poslovni razvoj te nedostatan financiranje • Rastući troškovi proizvodnje zbog sve strožih zahtjeva u pogledu zaštite prirode i okoliša, zdravstvene higijene i sigurnosti • Prijenos i izbijanje bolesti • Niska otkupna cijena
--	---

4. PRISTUP U IZRADI OPERATIVNOG PROGRAMA

Izradi OP pristupilo se s dva osnovna polazišta:

- Ciljeva sadržanih u NSP-u.
- Ciljeva propisanih člankom 4. EFR Uredbe.

Ex-ante evaluacijom, opisanom u poglavlju 5., izvršena je procjena usklađenosti ciljeva iz ovoga OP-a s NSP-om kao i ciljevima propisanim EFR Uredbom.

4.1 Strategija za ispunjavanje općeg cilja s pripadajućim indikatorima

Kao što je navedeno u NSP-u, strateška vizija razvoja sektora temelji se na načelu održivosti. Slijedom toga, krajnji cilj OP-a jest doprinos postizanju konkurentnog, modernog i dinamičnog sektora ribarstva i akvakulture kroz održivo iskorištavanje resursa.

Realizaciju ove strateške vizije moguće je mjeriti sljedećim dugoročnim pokazateljima učinka:

- Smanjenje ribolovnog kapaciteta,
- Povećanje proizvodnog kapaciteta u akvakulturi.

Zbog kratkog vremena provedbe OP-a i ograničenih sredstava, očekuje se da će dugotrajni učinci provedbe ovoga OP-a biti ograničeni. Iz istog razloga, nije moguće koristiti ni odgovarajuće pokazatelje stanja resursa, kao ni pokazatelje učinka koji uključuju socio-ekonomske podatke, a koji trenutno nisu dostupni (vidi ranije u tekstu). Međutim, predlažu se sljedeći pokazatelji dugoročnog učinka, uključujući referentne i ciljane vrijednosti kako slijedi:

Smanjenje ribolovnog kapaciteta

Kvantifikacija pokazatelja:

Smanjenje tonaže i snage plivaričarske i koćerske flote	
Referentna vrijednost (<i>datum</i>)	Ciljana vrijednost (<i>datum</i>)
181.808,99 kW (1. rujna 2013. godine)	172.718,54 kW (31. prosinca 2015. godine)
36.394,82 GT (1. rujna 2013. godine)	34.575,08 GT (31. prosinca 2015. godine)

Povećanje proizvodnog kapaciteta u akvakulturi

Kvantifikacija pokazatelja:

Povećanje proizvodnje ribe i školjkaša	
Referentna vrijednost (<i>datum</i>)	Ciljana vrijednost (<i>datum</i>)
Proizvodnja slatkovodne ribe 6.283 t (31. prosinca 2011. godine)	Proizvodnja slatkovodne ribe 6.597,15 t (31. prosinca 2015. godine)
Proizvodnja morske ribe (ne uključujući atlantsku plavoperajnu tunu) i školjkaša 4.932 t (31. prosinca 2011. godine)	Proizvodnja morske ribe (ne uključujući atlantsku plavoperajnu tunu) i školjkaša 4.932 t (31. prosinca 2015. godine)
Povećanje proizvodnje mlađi u marikulturi	
Referentna vrijednost (<i>datum</i>)	Ciljana vrijednost (<i>datum</i>)
Proizvodnja mlađi morske ribe 14.824.990 kom (31. prosinca 2011. godine)	Proizvodnja mlađi morske ribe 15.566.240 kom (31. prosinca 2015. godine)

4.2 Strategija za ispunjavanje zadanih specifičnih ciljeva s pripadajućim indikatorima rezultata

S obzirom na kratko implementacijsko razdoblje OP-a, predviđeno je da će RH tijekom tog ograničenog razdoblja usporedno koristiti nacionalna i financijska sredstva iz EFR-a za postizanje sljedećih ciljeva:

SPECIFIČNI CILJ

- **uskладити и прилагодити хрватску риболовну флоту ради постизања одрживе равнотеже између риболовног капацитета и расположивих ресурса**

POKAZATELJI REZULTATA ZA PRAĆENJE POSTIZANJA SPECIFIČNIH CILJEVA:

POKAZATELJ	REFERENTNA VRIJEDNOST (datum)	CILJANA VRIJEDNOST (datum)
Smanjenje tonaže za plivaričarsku i kočarsku flotu	36.394,82 GT (1. rujna 2013. godine)	34.575,08 GT (31. prosinca 2015. godine)
Smanjenje snage za plivaričarsku i kočarsku flotu	181.808,99 kW (1. rujna 2013. godine)	172.718,54 kW (31. prosinca 2015. godine)
Područje obuhvaćeno privremenom obustavom	Ribolovno more RH ili u specifičnim situacijama određena ribolovna zona	Ribolovno more RH ili u specifičnim situacijama određena ribolovna zona
Smanjenje broja ribolovnih dana kočara i plivarica obuhvaćenih shemom privremene obustave ribolovnih aktivnosti	Prosječan broj ribolovnih dana kočara 36.532 (2012.) Prosječan broj ribolovnih dana plivarica 41.763 (2012.)	Prosječan broj ribolovnih dana kočara 32.488 Prosječan broj ribolovnih dana plivarica 39.273

SPECIFIČNI CILJ

• **modernizirati postojeće uzgojne kapacitete u akvakulturi radi povećanja proizvodnje i jačanja konkurentnosti akvakulture:** osnovni cilj ulaganja u razvoj sektora akvakulture je povećanje proizvodnje onih vrsta koje imaju dobre izgleda na tržištu, s posebnim naglaskom na povećanje proizvodnje mrjestilišta ribe i školjkaša, te jačanje konkurentnosti sektora kroz modernizaciju postojećih uzgojnih kapaciteta, diversifikaciju proizvodnje uz istovremeno zadovoljavanje standarda po pitanju sigurnosti hrane, zaštite okoliša, zaštite zdravlja ljudi te zdravlja i dobrobiti životinja.

POKAZATELJI REZULTATA ZA PRAĆENJE SPECIFIČNIH CILJEVA:

POKAZATELJ	REFERENTNA VRIJEDNOST (datum)	CILJANA VRIJEDNOST (datum)
Povećanje proizvodnog kapaciteta u akvakulturi	Proizvodnja slatkovodne ribe 6.283 t (31. prosinca 2011. godine) Proizvodnja morske ribe (ne uključujući atlantsku plavoperajnu tunu) i školjkaša 4.932 t (31. prosinca 2011. godine)	Proizvodnja slatkovodne ribe 6.597,15 t (31. prosinca 2015. godine) Proizvodnja morske ribe i školjkaša (ne uključujući atlantsku plavoperaanu tunu) 5.178 t (31. prosinca 2015. godine)
Povećanje proizvodnje mlađi	Proizvodnja mlađi morske ribe 14.824.990 kom (31. prosinca 2011. godine)	Proizvodnja mlađi morske ribe 15.566.240 kom (31. prosinca 2015. godine)
Diversifikacija proizvodnje ribe	Vrste u proizvodnji (31. prosinca 2011. godine)	Nova(e) vrsta(e) u proizvodnom asortimanu (31. prosinca 2015. godine)

Povećanje dodane vrijednosti proizvodnje u akvakulturi	Dodana vrijednost proizvodnje u akvakulturi (31. prosinca 2011. godine)	Povećanje dodane vrijednosti proizvodnje u akvakulturi (31. prosinca 2015. godine)
Smanjenje utjecaja na okoliš	Broj okolišno-prijateljskih projekata – 0 (1. srpnja 2013. godine)	Broj okolišno-prijateljskih projekata – 1 (31. prosinca 2015. godine)

SPECIFIČNI CILJ

- **Unaprjeđenje sustava podrške administraciji i sektoru za korištenje strukturne potpore:** radi uspješne provedbe OP-a, potrebno je uspostaviti odgovarajući sustav za upravljanje i kontrolu provedbe OP-a. Osim toga, važan element u postizanju zadanih ciljeva je i provedba informacijskih i komunikacijskih aktivnosti.

POKAZATELJI REZULTATA ZA PRAĆENJE SPECIFIČNIH CILJEVA

POKAZATELJ	REFERENTNA VRIJEDNOST (datum)	CILJANA VRIJEDNOST (datum)
Broj djelatnika uključenih u edukaciju u sklopu Tehničke pomoći. Edukacija podrazumijeva studijska putovanja radi razmjene znanja i iskustava, seminare, radionice, stručne skupove, i sl.	Djelatnici UT – 5 (1. srpnja 2013. godine) Djelatnici APPRRR (PT) – 8 (Centralni ured) (1. srpnja 2013. godine) Djelatnici TP – 3 (1. srpnja 2013. godine)	Educirano 50% operativnih kapaciteta (djelatnika) (31. prosinca 2015. godine)
Broj promidžbenih aktivnosti uz potporu Tehničke pomoći	0 (1. srpnja 2013. godine)	5 operacija na izradi promidžbenih materijala (primjerice: brošure, letci, web stranice, itd.) i širenje informacija (primjerice: informativne kampanje, radionice, seminari, putovanja, itd.) (31. prosinca 2015.)

5. SAŽETAK EX ANTE EVALUACIJE I STRATEŠKE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

5.1 Sažetak Ex ante evaluacije[\[5\]](#)

Osnovni zaključci ex ante evaluacije su:

1. Zaključak: OP za ribarstvo je specifičan operativni program u smislu njegovog ograničenog vremena provedbe i financijske alokacije. Kao rezultat odgođenog pristupanja

RH EU, donesene su pragmatične odluke radi pripreme ovoga OP-a kojeg karakteriziraju ograničeni opseg u smislu broja ciljeva i prioriteta kao i ograničena financijska alokacija iz EFR-a. Stoga OP ne pokriva sve ciljeve navedene u članku 4. EFR Uredbe kao niti prioritete navedene u odgovarajućem Nacionalnom strateškom planu za razvoj ribarstva. Umjesto toga, OP se fokusira na ograničen broj ciljeva izbjegavajući pritom preklapanja s mjerama koje se trenutno provode u okviru IPARD programa (za razdoblje 2007.-2013.), poput investicija u prerađivačke i otpremne kapacitete u sektoru ribarstva. Važno je razumjeti kako je ukupna financijska alokacija za predmetni OP relativno mala – iznosi 11.600.000 EUR (8.700.000 EUR iz EFR-a i 2.900.000 EUR iz nacionalnog proračuna RH). Uz ograničeno vrijeme trajanja OP-a, koje predstavlja drugi faktor koji utječe na karakter OP-a, razvidno je kako ne postoji prostor za velike ambicije sustavnog rješavanja svih problema identificiranih NSP-om kao niti mogućnost uvrštavanja širokog spektra mjera prihvatljivih za sufinanciranje iz EFR-a.

2. Zaključak: U kontekstu ostalih operativnih programa za strukturne fondove u RH za razdoblje 2007.-2013. godine, OP za ribarstvo je specifičan utoliko što nije izrađen kao nastavak (ili modifikacija) postojećeg OP-a za ribarstvo financiranog iz IPA-e. Baš naprotiv, OP za ribarstvo izrađen je s namjerom da po prvi put uvede politike i mjere u skladu sa ZRP, a koje se do sad nisu sustavno provodile u RH (npr. prilagodba flote, odnosno, mjere usmjerene ka prilagodbi ribolovnog napora) ili su se pak provodile kao državna potpora i druge mjere na način koji nije bio potpuno usklađen s pravnom stečevinom (npr. mjera očuvanja ekosustava ribnjaka). Očekuje se da će novi OP za programsko razdoblje 2014.-2020. godine objediniti široki spektar mjera koje će na odgovarajući način adresirati sve ciljeve ZRP, pri čemu će se do tad dio mjera provoditi u okviru OP 2007.-2013. godine (npr. prilagodba flote), a dio putem IPARD programa 2007.-2013. godine (npr. mjere ulaganja u prerađivačke kapacitete).

3. Zaključak: Trenutna verzija OP-a (op. verzija koja je upućena na ex ante evaluaciju) u skladu je s činjenicom da Nacionalni strateški plan predviđen EFR Uredbom (članak 15.), kao ključni temeljeni dokument za pripremu OP-a još nije dovršen. U ožujku je izrađen novi nacrt NSP-a, koji je trenutno u procesu konzultacija između Europske komisije i RH. Slična je situacija i s ključnim dokumentima poput Planova upravljanja pripremljenih u skladu s Mediteranskom uredbom, uključujući i odgovarajuće planove prilagodbe ribolovnog napora, koji još nisu finalizirani. Posljedično, odluka o financijskoj alokaciji među područjima prioriteta (osima) i mjerama, što predstavlja jedan od ključnih elemenata OP-a, nije donesena tijekom razdoblja trajanja ex ante evaluacije. Ipak, ograničena sredstva iz EFR-a namijenjena provedbi OP-a kao i mali broj odabranih mjera dozvoljavaju procjenu učinka OP-a.

4. Zaključak: Bez obzira što nije donesena odluka o financijskoj alokaciji među područjima prioriteta (osima), nacrt OP-a iz siječnja 2013. godine može se, uz određena upozorenja, smatrati dokumentom koji udovoljava EU standardima:

- sadrži temeljnu analizu hrvatskog sektora ribarstva koja daje osnovu za artikuliranje strategije; analitički dio potrebno je doraditi kako bi isti pružio još solidnije obrazloženje za usvojenju strategiju,
- strategija je prevedena u niz područja prioriteta i mjera, koje će nastojati adresirati odabrana područja; ograničen opseg predloženih intervencija u usporedbi s identificiranim potrebama smatra se opravdanim,

- strategija i intervencije su koherentne s EU i nacionalnom politikom, uključujući i komplementarnost OP, posebice s IPARD programom 2007.-2013. u okviru kojeg će se tijekom prijelaznog razdoblja prema novom programskom razdoblju 2014.-2020. nastaviti s provedbom mjera koje bi u drugačijim okolnostima bile uključene u EFR OP,
- sustav indikatora općenito odgovara potrebama i očekivanim rezultatima kao i dugoročnom učinku programa, iako ga je potrebno dodatno doraditi,
- OP također sadrži osnovni nacrt načina provedbe.

5. Zaključak: Imajući na umu ograničeno vrijeme i financijski opseg OP-a (11.600.000 EUR, što podrazumijeva 8.700.000 EUR iz EFR-a i 2.900.000 iz nacionalnog proračuna RH), ne očekuje se da će isti značajno doprinijeti rješavanju svih potreba identificiranih NSP-om i imati značajan mjerljiv učinak na hrvatski sektor ribarstva dalje od njegovih osnovnih karakteristika u smislu ekonomskog učinka, tehnoloških obilježja, zaposlenosti ili održivog iskorištavanja resursa. Predložene intervencije trebale bi se sagledati kao početna faza politika koje će u narednom programskom periodu zahtijevati značajno veću koncentraciju resursa kako bi se dostigli ciljevi zadani NSP-om.

Na temelju gornjih zaključaka, evaluacijski tim predložio je preporuke koje su sadržane u sljedećoj tablici, zajedno s opisom poduzetih akcija:

Tablica 8. Preporuke ex ante evaluacije

PREPORUKA EVALUACIJE	EX	ANTE	KOMENTAR
OPĆENITE PREPORUKE			
Da bi se izbjegao rizik daljnjeg kašnjenja s izradom Operativnog programa za ribarstvo, potreban je pojačani napor kako bi usvajanje Nacionalnog strateškog plana razvoja ribarstva i Planova upravljanja, kao i uključivanje zaključaka koji iz njih proizlaze u konačnu verziju Operativnog programa, bilo učinkovito. Nadležnom Upravljačkom tijelu potrebna je potpuna politička podrška, posebice u pogledu djelatnika i tehničke pomoći kako bi se osigurao pravovremeni završetak izrade svih relevantnih dokumenata u skladu sa zahtjevima EK.			Kako bi se ispunio ovaj zahtjev, Uprava ribarstva je provela promjenu organizacijske strukture, a kako bi se osigurala potpuna neovisnost i potpora potrebna radu Upravljačkog tijela. Međutim, treba napomenuti da je radi određenih mjera štednje koje su na snazi, došlo do određenih poteškoća. Hrvatska prepoznaje potrebu jačanja kapacitete UT, što je uzeto u obzir prilikom izrade ovoga dokumenta.
Da bi se izbjegao rizik kašnjenja s izradom Operativnog programa, a koji je vezan uz izradu Strateške procjene utjecaja na okoliš (u daljnjem tekstu SPUO) Operativnog programa, preporučuju se konzultacije s nacionalnim tijelom nadležnim za poslove			Treba napomenuti da je UT u stalnom kontaktu s nacionalnim tijelom zaduženim za poslove zaštite okoliša od samog početka provođenja postupka strateške procjene utjecaja na okoliš. SPUO je provedena, a studija proizašla iz

zaštite okoliša, a kako bi se olakšalo i pojednostavnilo donošenje konačne Odluke o sadržaju SPUO koja određuje moguće utjecaje intervencija u sklopu Operativnog programa na okoliš. Prema mišljenju ex-ante evaluatora, SPUO bi se trebala usredotočiti na <i>Mjeru 2.1. Proizvodne investicije u akvakulturi</i> u okviru koje bi projekti mogli imati značajnijeg utjecaja na okoliš, uz napomenu da se u okviru ove mjere planiraju samo investicije u već postojeće kapacitete. Također, SPUO bi trebala sadržavati prijedlog kriterija vezanih uz zaštitu okoliša, a koji bi mogli biti uključeni u sustav kriterija za odabir projekata iz sektora akvakulture, a koji će se sufinancirati u sklopu Operativnog programa. S druge strane, opseg osnovnih analiza i strateških procjena drugih segmenata Operativnog programa bi trebao biti minimiziran u skladu s Principom proporcionalnosti.	procesa dostupna je na web stranicama Uprave ribarstva www.mps.hr/ribarstvo/.
Daljnje jačanje kapaciteta u smislu povećanja broja zaposlenih kao i unaprjeđenje znanja i vještina, preporuča se posebice za Upravljačko tijelo te za djelatnike regionalnih ureda Posredničkog tijela (APPRRR).	Upravljačko tijelo prepoznaje potrebu dodatnog jačanja kapaciteta u segmentu provedbe EFR-a. Također, potrebno je poboljšati i upravljačke sposobnosti, a što je cilj Twinning projekta u sklopu IPA 2009 programa, a koji je trenutačno u tijeku. Konačno, prijedlog pristupa u dijelu administriranja mjera podrazumijeva i uključivanje Područnih jedinica UR koji bi predstavljali tehničku podršku regionalnim uredima i centralnom uredu APPRRR. Sve uključene institucije će voditi o ovome računa prije početka provedbe OP-a.
3 ANALIZA	
Prikaz socio-ekonomskih podataka trebao bi zauzeti značajnije mjesto u strukturi osnovne analize – bilo bi korisno, osim podataka o ukupnoj zaposlenosti u sektoru ribarstva, prikazati i procjene zaposlenosti po pojedinim segmentima (npr. prema	Ova preporuka se trenutno ne može uvažiti. Naime, RH do sada nije sustavno prikupljala socio-ekonomske podatke. Prikupljanje socio-ekonomskih podataka, kao npr. podataka o zaposlenosti, podataka specifičnih za spol, podataka o prihodima i rashodima, odvijalo se

različitim ribolovnim alatima, veličini plovila, tipovima akvakulture) s naznakom trendova (rast ili pad zaposlenosti). Dorađena osnovna analiza bi trebala bolje objasniti odabir pojedinih mjera u sklopu Operativnog programa, a kako bi se sustavima upravljanja i kontrole u budućnosti mogli detektirati trenutno nepredviđeni socijalni učinci (npr. rizik smanjenja zaposlenosti u nerazvijenim obalnim i otočkim zajednicama kao nuspojava provedbe mjera prilagodbe ribolovne flote).	sporadično i u najvećem dijelu u sklopu određenih projekata te se ne može iskoristiti za sustavnu analizu. Slijedom navedenog, može se zaključiti da su postojeći socio-ekonomski podaci nepotpuni te da nije moguće izraditi sveobuhvatnu socio-ekonomsku analizu sektora ribarstva. Ipak, RH prepoznaje ovaj nedostatak i odlučna je u rješavanju ovoga problema i to kroz provedbu Nacionalnog programa prikupljanja podataka u ribarstvu. Podaci kao rezultat prve sveobuhvatne sheme prikupljanja socio-ekonomskih podataka bi trebali biti dostupni tijekom 2014. godine.
---	---

3.2.1 Ribolov na moru

Za analitički dio koji se odnosi na ribolov na moru bi bilo korisno uključiti detaljniji opis nedavnih trendova u ekonomskim učincima pojedinih segmenata flote (razine profitabilnosti), posebice u svjetlu prikazanih statističkih podataka o povećanju flote sa 2.729 plovila na 4.136 u posljednjih deset godina. Također, potrebno je pojasniti i samo povećanje broja plovila za obavljanje gospodarskog ribolova. Točnije, u analizi bi trebalo biti jasno u kojoj mjeri je trend rasta u broju plovila prisutan zbog promjena u sustavu registracije plovila za obavljanje gospodarskog ribolova (na što su uputili neki od dionika prilikom obavljenih intervjua), a u kojoj mjeri radi nekih drugih faktora.	Objašnjenje je dostupno u poglavlju 3.2.1. Ribolov na moru gdje je obrazložen trend porasta. On se može objasniti metodološkim promjenama te procesom validacije podataka. Nakon uspostave Registra ribarske flote 2001. godine, do 2004. godine trajao je proces unosa i validacije podataka, te se tek podaci za 2005. godinu mogu smatrati potvrđenima. Porast broja plovila od 2005. do 2009. godine rezultat je mjera razvoja djelatnosti ribarstva i programa potpore sektoru koji su se provodili tijekom tog razdoblja. Od 2010. godine porast broja plovila rezultat je procesa prelaska iz ranije kategorije malog ribolova za osobne potrebe u kategoriju gospodarskog ribolova. Pristupanjem HR EU 1. srpnja 2013. godine, a sukladno odredbama dogovorenima tijekom procesa, u registar gospodarske flote upisano je 3.500 plovila iz ranije kategorije ribolova za osobne potrebe. S obzirom da je do 2011. godine u kategoriji malog ribolova za osobne potrebe bilo oko 11.000 jedinica, te s obzirom da ova kategorija prestaje postojati 1. siječnja 2015. godine, ukupan broj sudionika u ribolovu koji koriste gospodarske alate će se u konačnici smanjiti. Broj plovila koja se danas nalaze u registru flote RH i registru flote EU je 7.770.
Analiza bi trebala sadržavati i jasniju indikaciju stanja ribljih stokova i naglasiti segmente s najvećim rizikom od eksploatacije, obzirom su trenutne formulacije pomalo nejasne po tom pitanju.	Znanstvene procjene korištene u procesu izrade planova upravljanja uvrštene su u tekst i OP je dopunjen sukladno preporuci. Potrebno je naglasiti da je STECF za procjene stanja demerzalnih resursa dao i potvrdu analize, dok

Preporuča se uključiti glavne zaključke analize koja je provedena u sklopu procesa izrade Planova upravljanja u skladu s Mediteranskom uredbom.	je za pitanja iskorištavanja male plave ribe u međuvremenu usvojen i jedinstveni plan upravljanja na razini GFCMa.
---	--

3.2.4 Akvakultura – Slatkovodna akvakultura

U dijelu analize segmenta slatkovodne akvakulture, potrebno je detaljnije opisati vodno-okolišne mjere koje se provode u sklopu trenutno postojećeg programa državnih potpora. Nadalje, potrebno je uključiti informacije o dosadašnjem broju korisnika potpore u okviru tih mjera. Navedeno će doprinijeti kvaliteti analize koja će predstavljati temelj za opravdanost odabira intervencija u sklopu Operativnog programa.	Operativni program je dopunjen sukladno preporuci, međutim, u međuvremenu je odlučeno zadržati provedbu vodno-okolišnih mjera prema modelu državnih potpora, u kategoriji postojećih potpora (u skladu s mogućnosti predviđenom u Dodatku VI. naslovu 4., a u vezi s člankom 16. Ugovora o pristupanju RH EU).
---	--

3.6 SWOT analiza

Potrebno je revidirati SWOT analizu na način da razlike između unutarnjih i vanjskih čimbenika budu jasnije. Također, potrebno je pojasniti poveznice između SWOT analize prikazane u NSP-u i one prikazane u Operativnom programu.	Operativni program je dopunjen sukladno preporuci.
---	--

4 PRISTUP U IZRADI OPERATIVNOG PROGRAMA

Potrebno je pregledati i revidirati dugoročne pokazatelje učinka (<i>impact indicators</i>) koji mjere ostvarenje strateškog cilja postavljenog Operativnim programom. – Pokazatelj Prilagodba ribolovnog napora s aspekta doprinosa održivosti sektora (postotak ekonomski važnih resursa u dobrom stanju) se ne odnosi na utjecaj smanjenja flote na stanje resursa. U standardnim okolnostima, ovakav pokazatelj je potreban za praćenje učinkovitosti i djelotvornosti provedenih mjera te se kao takav smatra ključnim za praćenje programa u sklopu EFF-a. Međutim, dugotrajni učinak Operativnog programa za 2007.-2013., koji je ograničen financijskim sredstvima kao i vremenskim periodom provedbe, vjerojatno neće biti uočljiv prilikom praćenja stvarnog stanja eksploatiranih resursa. Stoga, sukladno	Ova preporuka je djelomično uzeta u obzir. Zbog kratkog trajanja ovoga programskog razdoblja i ograničenih sredstava iz EFR-a, dugoročne učinke ovoga Operativnog programa vjerojatno neće biti moguće detektirati prilikom praćenja stvarnog stanje eksploatiranih resursa. S obzirom da je dostupno vrlo malo socio-ekonomskih podataka (npr. podataka o zaposlenosti i ekonomskom učinku pojedinih segmenata flote, podataka o ekonomskoj situaciji poduzeća u sektoru akvakulture) i ne postoji analiza stvarnog referentnog stanja u tom segmentu, dugoročne pokazatelje učinka (npr. na riblje stokove, profitabilnost sektora akvakulture, zaposlenost) nije moguće kvantificirati u ovom kratkom programskom razdoblju te će se za praćenje provedbe Operativnog programa za razdoblje 2007.-2013. godine koristiti izlazni pokazatelji i pokazatelji rezultata (<i>output</i> i <i>result indicators</i>), koje je
---	--

Principu proporcionalnosti, ex ante procjenitelj ne preporuča uključivanje ovoga pokazatelja učinka u njegovom punom opsegu, ukoliko isti nije dostupan. Umjesto toga, trebalo bi razmotriti uključivanje dopunskog pokazatelja pomoću kojeg bi se pratio razvoj profitabilnosti ribolovne flote. U svakom slučaju, u Operativnom programu treba postojati objašnjenje zašto pravi pokazatelj dugoročnog učinka intervencija na riblje stokove nije uključen. – Pokazatelj učinka, predložen za praćenje konkurentnosti sektora akvakulture, bi trebao uključivati i proizvodnju i dodanu vrijednost kao komponente ekonomskog učinka sektora.	moguće kvantificirati i mjeriti. Međutim, osnova za korištenje dugoročnih pokazatelja učinka za novo programsko razdoblje (korištenje programa iz EFPR-a) će biti uspostavljena, zahvaljujući Planovima upravljanja čija je izrada u tijeku.
6 PRIORITETNE OSI PROGRAMA	
Tipologija svih pokazatelja treba biti specificirana (potrebno specificirati tipove svih indikatora – da li se radi o pokazateljima outputa, rezultata ili učinka)	Operativni program je dopunjen sukladno preporuci.
Tamo gdje je moguće, pokazatelji bi trebali uključivati i mjernu jedinicu, početne i ciljne vrijednosti, izvor podataka te učestalost praćenja.	Operativni program je dopunjen sukladno preporuci.

5.2 Postupak Strateške procjene utjecaja na okoliš (SPUO)

Strateškom procjenom utjecaja na okoliš stvara se osnova za promicanje održivog razvitka kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u planove i programe pojedinog područja. Time se omogućava da se mjerodavne odluke o prihvatanju plana i programa donose uz poznavanje mogućih značajnijih utjecaja koje bi plan i program svojom provedbom mogao imati na okoliš, a nositeljima zahvata pružaju se okviri djelovanja i daje se mogućnost uključivanja bitnih elemenata zaštite okoliša u donošenje odluka.

Postupak SPUO u RH se provodi u skladu s odredbama Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 80/13)^[6], Uredbe o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (»Narodne novine«, broj 64/08) i Uredbe o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (»Narodne novine«, broj 64/08), a koji su usklađeni s Direktivom 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. godine o procjeni učinaka pojedinih planova i programa na okoliš (SL L 197, 21. 7. 2001.)

5.2.1 Tijek postupka strateške procjene utjecaja na okoliš NSP-a i OP-a

Sukladno zakonskim odredbama planovi i programi iz područja ribarstva podliježu obvezi SPUO. Ministarstvo poljoprivrede, kao tijelo nadležno za izradu NSP-a i OP-a, je ujedno i

tijelo nadležno za provedbu SPUO postupka. Navedeni postupak je započeo u ožujku 2013. godine Odlukom ministra poljoprivrede o provođenju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš NSP-a i OP-a. Slijedom toga, SPUO postupak je nastavljen postupkom određivanja sadržaja strateške studije utjecaja na okoliš (u daljnjem tekstu: Strateška studija), u suradnji s relevantnim tijelima zaduženima za pojedine sastavnice okoliša te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i ostalim relevantnim tijelima i javnošću, sve kako bi se odredio konačni sadržaj Strateške studije.

Sukladno obuhvatu NSP-a i OP-a, u postupku SPUO, sudjelovala su sljedeća tijela:

- Ministarstvo gospodarstva ,
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja – Uprava za prostorno uređenje,
- Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture,
- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije,
- Ministarstvo turizma,
- Ministarstvo zdravlja,
- Ministarstvo zaštite okoliša i prirode – Uprava za zaštitu okoliša i održivi razvoj i Uprava za zaštitu prirode,
- Ministarstvo poljoprivrede – Uprava vodnoga gospodarstva,
- Sve županije (20 županija i Grad Zagreb).

Od navedenih je tijela, sukladno propisima, zatraženo mišljenje o sadržaju Strateške studije u okviru njihove nadležnosti. Istodobno je objavljena i informacija o provođenju ovoga postupka koja je objavljena na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede, a temeljem koje je omogućeno javnosti da dostavi mišljenje o sadržaju studije i razini obuhvata podataka koje ista treba sadržavati. Ministarstvo poljoprivrede – Uprava ribarstva je razmotrila sva prispjela mišljenja i prijedloge svih tijela uključenih u postupak SPUO. Osim mišljenja tijela uključenih u postupak, nisu zaprimljena nikakva dodatna mišljenja o sadržaju studije od strane javnosti.

Dana 11. srpnja 2013. godine donesena je Odluka o sadržaju strateške studije. Mišljenjem tijela nadležnog za zaštitu prirode ocijenjeno je da SPUO ne treba obuhvaćati postupak Glavne ocjene prihvatljivosti programskih dokumenata u ribarstvu za ekološku mrežu te da slijedom toga Strateška studija ne treba uključivati poglavlje Glavne ocjene. Navedena odluka je objavljena na mrežnoj stranici Ministarstva poljoprivrede, Uprave ribarstva, u svrhu informiranja javnosti.

U skladu s propisima koji reguliraju postupak javne nabave, Ministarstvo poljoprivrede je odabralo ovlaštenu stručnu pravnu osobu (Dvokut Ecro d.o.o.) za izradu Strateške studije te je sukladno određenom sadržaju, započela izradu.

Nakon ugovaranja ovlaštenika za izradu Strateške studije, ministar poljoprivrede je, sukladno propisima, u srpnju 2013. godine, osnovao i imenovao Savjetodavno stručno povjerenstvo za stratešku procjenu značajnog utjecaja na okoliš NSP-a i OP-a (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo). Osnovna zadaća Povjerenstva ocjenjivanje cjelovitosti i stručne utemeljenosti Strateške studije, odnosno ocjenjivanje vjerojatno značajnog utjecaja plana i programa na okoliš.

Početkom rujna 2013. godine zaprimljen je prvi nacrt Strateške studije koji je predstavljen Povjerenstvu na 1. sjednici održanoj 11. rujna 2013. godine. Sukladno zaključcima Povjerenstva, Nacrt strateške studije bilo je potrebno dodatno doraditi. Nakon što je ovlaštenik Nacrt strateške studije revidirao uzevši u obzir mišljenje Povjerenstva, 17. rujna 2013. godine održana je 2. sjednica na kojoj je povjerenstvo donijelo mišljenje da je Strateška studija cjelovita, u skladu s određenim sadržajem i stručno utemeljena te da se ista može uputiti u javnu raspravu. Uzimajući u obzir mišljenje Povjerenstva, Ministarstvo poljoprivrede je donijelo odluku o upućivanju u javnu raspravu Strateške studije, NSP-a i OP-a, u trajanju od 30 dana – u razdoblju od 28. rujna do 27. listopada 2013. godine, a koja je uključivala javni uvid i javno izlaganje.

U svrhu informiranja javnosti, MP je objavilo početak javne rasprave u dnevnom tisku »Jutarnji list«. Tijekom trajanja javne rasprave javnosti je u prostorijama Uprave ribarstva bio omogućen uvid u programske dokumente (NSP i OP) i Stratešku studiju, a istodobno su dokumenti bili dostupni i na internetskim stranicama MP-UR: www.mps.hr/ribarstvo/. Tijekom ovoga razdoblja, od strane javnosti zaprimljen je komentar vezan uz NSP, a prikazan je u Tablici 9. Nadalje, na javnom izlaganju održanom 11. listopada 2013. godine, nisu zaprimljeni nikakvi dodatni komentari ili prijedlozi vezani za NSP, OP i Stratešku studiju.

Istodobno s upućivanjem u javnu raspravu, MP je od tijela uključenih u postupak strateške procjene, zatražilo mišljenje na NSP, OP i Stratešku studiju. Komentari i prijedlozi zaprimljeni od strane tih tijela, prikazani su u tablici niže.

Tablica 9. Komentari i prijedlozi zaprimljeni tijekom javne rasprave

DOKUMENT	KOMENTAR /PRIJEDLOG	ODLUKA KOMENTARU/PRIJEDLOGU I OBRAZLOŽENJE
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode – Uprava za zaštitu prirode		
Strateška studija	U dijelu Strateške studije koji opisuje područja Ekološke mreže i Prijedlog NATURA 2000 područja, potrebno je podatke i tekst uskladiti s novim, važećim propisima koji reguliraju ova područja.	Primjedba je prihvaćena i Strateška studija je izmijenjena sukladno tome.
	U Strateškoj studiji obrađen je mogući utjecaj NSP-a i OP-a na ekološku mrežu i prijedlog NATURA 2000 područja. Obzirom je mišljenjem ministarstva nadležnog	Primjedba je prihvaćena i Strateška studija je izmijenjena sukladno tome.

	za zaštitu prirode prethodno ocjenjeno da ova studija ne treba obuhvaćati Glavnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu, potrebno je iz Strateške studije izbaciti dijelove koji se odnose na moguće utjecaje NSP-a i OP-a na područja ekološke mreže (i prošle i sadašnje).	
	U dijelu Strateške studije koji prikazuje moguće utjecaje NSP-a i OP-a na kopnene ekosustave, nije dovoljno sagledan utjecaj mjere proizvodnih investicija u slatkovodnoj akvakulturi na ornitofaunu za koju poluintenzivni šaranski ribnjaci predstavljaju područja od međunarodne važnosti, naročito za ptice močvarice. Stoga je u Strateškoj studiji potrebno detaljnije analizirati takav mogući utjecaj i pridodati mu mjeru zaštite.	Prijedlog je prihvaćen i Strateška studija je revidirana i dopunjena sukladno tome.

Dubrovačko-neretvanska županija

	U dijelu Strateške studije koji prikazuje odnose NSP-a i OP-a s prostorno-planskom dokumentacijom hrvatskih županija, potrebno je isti ispraviti obzirom otok Lastovo administrativno i teritorijalno pripada Dubrovačko-neretvanskoj, a ne Splitsko-dalmatinskoj županiji kako je navedeno.	Primjedba je prihvaćena i Strateška studija je izmijenjena sukladno tome.
Strateška studija	U dijelu Strateške studije koji opisuje mogući značajni utjecaj NSP-a i OP-a na okoliš, spominje se uništavanje brodova u okviru mjere 1.1. Trajna obustava ribolovnih aktivnosti, kao aktivnost kod koje se proizvede najveća količina otpada. Predlaže se spomenuti i druge aktivnosti u sklopu pojedinih mjera predviđenih NSP-om i OP-om uslijed kojih dolazi do nastanka otpada, npr. otpad od uginulih organizama na uzgajalištima i mrjestilištima, koji nastaje uslijed	Prijedlog nije prihvaćen. Naime, uklanjanje otpada od uginulih organizama na uzgajalištima i mrjestilištima reguliran je Pravilnikom o nusproizvodima životinjskog podrijetla koji nisu za prehranu ljudi (Narodne novine, broj 87/09) kojim se propisuju veterinarsko- zdravstveni uvjeti za sakupljanje, prijevoz, skladištenje, postupanje, preradu i uporabu ili uklanjanje nusproizvoda životinjskog podrijetla. Nusproizvodi životinjskog podrijetla na uzgajalištima ili

	aktivnosti povećanja/obnove/modernizacije uzgajališta i mrijestilišta (aktivnost mjere 2.1. Proizvodne investicije u akvakulturi). Ukoliko se i druge aktivnosti smatraju vjerojatno značajnim utjecajem na okoliš potrebno je predložiti mjeru zaštite okoliša.	mrijestilištima moraju se zbrinuti putem koncesionara ovlaštenog za sakupljanje ovakvog tipa otpada. Tijekom provedenog inicijalnog pregleda postojećih problema, obzirom na gore navedeno, zaključeno je da aktivnosti koje će se provoditi unutar mjere 2.1. neće generirati toliku količinu otpada da bi se utjecaj smatrao značajnim.
	Predlaže se dopuniti popis korištenih izvora literature te popis propisa na način da se uključe i propisi koji reguliraju područja zaštite okoliša i prirode.	Prijedlog je prihvaćen i Strateška studija je izmijenjena sukladno tome.
	U Dodatku 1. Analiza prostorno planske dokumentacije, vezano za Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije, napomena koja se odnosi na Malostonski zaljev nije točno iznesena. Područje Malostonskog zaljeva i Malog mora proglašeni su strogim rezervatom 1998. godine Odlukom o proglašenju područja Malostonskog zaljeva i Malog mora strogim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, broj 4/1998), a rang zaštite je smanjen u kategoriju posebni rezervat 2002. godine Odlukom o izmjeni i dopuni Odluke o proglašenju područja Malostonskog zaljeva i Malog mora strogim rezervatom (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, broj 9/2002).	Prijedlog je prihvaćen i Strateška studija je izmijenjena sukladno tome.

Splitsko-dalmatinska županija

Strateška studija	Predlaže se u Strateškoj studiji obraditi i negativne utjecaje na okoliš koje može izazvati krivolov hrvatske ribolovne flote i flote susjednih zemalja na području Jadrana te utjecaje gospodarstva susjednih zemalja na more kao sastavnicu okoliša, kao i prijedlog odgovarajućih mjera sukladno tome.	Prijedlog nije prihvaćen. Ova Strateška studija obuhvaća moguće utjecaje na okoliš koji mogu nastati provedbom aktivnosti u okviru NSP-a i OP-a te slijedom toga predloženo nije predmet ove studije.
-------------------	--	--

Virovitičko-podravsko županija		
OP	Predlaže se kao kriterij odabira ne koristiti kriterij veličine poduzeća, odnosno ne davati prednost mikro i malim poduzećima.	Kriterij prihvatljivosti za dodjelu potpore u okviru mjere proizvodnih investicija u akvakulturi je definiran sukladno članku 29. stavku 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 o EFR-u, koji propisuje da se potpora može dodijeliti samo mikro, malim i srednjim poduzećima ili onima koji nisu pokriveni definicijom iz članka 30. točke f) iste Uredbe, s manje od 750 zaposlenih ili s prometom manjim od 200 mil. EUR. Nadalje, člankom 29. stavkom 4. iste Uredbe propisano je da država članica mora osigurati davanje prednosti mikro i malim poduzećima prilikom odabira projekata.
SUNCE – Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj		
	U dijelu NSP-a koji se odnosi na prikaz procesa konzultacija tijekom izrade dokumenta, navodi se sudjelovanje organizacija civilnog društva, dok u istom poglavlju u OP-u to nije navedeno. Predlaže se uskladiti tekstove NSP-a i OP-a.	Prijedlog je prihvaćen i tekstovi su usklađeni sukladno tome.
NSP	U dijelu NSP-a koji prikazuje kratkoročne ciljeve, predlaže se prikazati pokazatelje za sve mjere navedene za postizanje tih ciljeva.	Prijedlog nije prihvaćen. Naime, prema zaključcima prethodnog vrednovanja (<i>ex ante</i> evaluacije) OP-a koji uključuje kratkoročne strateške prioritete i ciljeve definirane NSP-om, radi ograničenog vremena i financijskog opsega, provedbom OP-a ne očekuje se značajan doprinos rješavanju svih potreba identificiranih NSP-om i značajan mjerljiv učinak na hrvatski sektor ribarstva dalje od njegovih osnovnih karakteristika u smislu ekonomskog učinka, tehnoloških obilježja, zaposlenosti ili održivog iskorištavanja resursa. Štoviše, s obzirom na nedostatak socio-ekonomskih podataka, kao i na kratko razdoblje provedbe, socio-ekonomski pokazatelji se ne smatraju prikladnima za praćenje provedbe

	NSP-a. Navedeni pokazatelji predstavljaju pokazatelje učinka na strateškoj razini, dok su na razini operativnog(ih) programa, pokazatelji za svaki od ciljeva (općih i specifičnih), kao i za svaku od mjera, razrađeni i kvantificirani u najvećoj mogućoj mjeri.
U dijelu NSP-a koji prikazuje cilj »Uspostava održive ravnoteže između ribolovnog kapaciteta i raspoloživih ribolovnih resursa«, točnije Mjeru 1.1. Trajna obustava ribolovnih aktivnosti, predlaže se umjesto navedenog naziva mjere koristiti neki specifičniji, npr. isključivanje plovila iz ribolova.	Prijedlog nije prihvaćen. Nazivi mjera, kao i aktivnosti koje obuhvaćaju, propisani su odredbama Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 o EFR-u.
U dijelu NSP-a koji prikazuje cilj »Uspostava održive ravnoteže između ribolovnog kapaciteta i raspoloživih ribolovnih resursa«, mjerom 1.1. Trajna obustava ribolovnih aktivnosti, nije obuhvaćen mali priobalni ribolov.	Mjera 1.1. odnosi se na dijelove flote koji su obuhvaćeni Planovima upravljanja i u kojima je identificirana potreba smanjenja kapaciteta. U slučaju RH radi se o kočarskom i plivaričarskom ribolovu.
U dijelu NSP-a koji prikazuje cilj »Povećanje proizvodnje i jačanje konkurentnosti akvakulture«, potrebno je povećanju kapaciteta pristupiti s posebnim oprezom, posebno kod uspostave novih kapaciteta.	S obzirom na ograničeno vremensko razdoblje provedbe, OP-om se predviđaju samo ulaganja u postojeće kapacitete.
U dijelu NSP-a koji prikazuje cilj »Povećanje proizvodnje i jačanje konkurentnosti akvakulture«, točnije vodno-okolišne mjere, potrebno je mjeru nazvati »Mjera zaštite okoliša i prirode«.	Prijedlog je prihvaćen i Strateška studija je dopunjena sukladno tome.
U dijelu NSP-a koji prikazuje cilj »Povećanje proizvodnje i jačanje konkurentnosti akvakulture«, točnije vodno-okolišne mjere, potrebno je pojasniti planirana ulaganja u zaštitu od divljih predatora.	Vodno-okolišne mjere navedene u NSP-u neće se provoditi u okviru OP-a, odnosno neće se sufinancirati iz EFR-a.
Predlaže se proširiti i nadopuniti	Kao što je i navedeno u samom

	dugoročne ciljeve definirane NSP-om.	naslovu, radi se o projekciji dugoročnih ciljeva. RH će se voditi općim strateškim smjernicama zadanim sveobuhvatnom Europskom strategijom za pametan, uključiv i održiv rast – Europa 2020., a u skladu s odredbama novog reformskog paketa u dijelu ZRP. U smislu navedenog, RH planira intervencije u vidu primjene strukturne potpore u svim segmentima ribarstva sukladno pravnoj stečevini EU koji će urediti pitanja strukturne potpore ribarstvu u razdoblju od 2014. do 2020. godine, a koja je u proceduri usvajanja.
OP	Potrebno je jasnije strukturirati poveznicu između ciljeva i mjera u NSP-u s prioritetima i mjerama u OP-u. Točnije, potrebno je pojasniti zašto OP-om nisu obuhvaćene sve mjere navedene u NSP-u.	Opseg OP-a, odnosno moguće prioritetne osi, te ciljevi i mjere u okviru njih, definirane su pravnom stečevinom koja regulira područje provedbe EFR-a. Također, radi ograničenog vremena i financijskog opsega OP-a, u ovom programskom razdoblju odabrane su određene mjere za postizanje nekih od ciljeva definiranih NSP-om.
	U dijelu OP-a koji prikazuje mjeru 2.1. Proizvodne investicije u akvakulturi, potrebno je pojasniti povlaštene kriterije za otoke Mljet, Vis, Lastovo i Dugi otok, u smislu kriterija veličine poduzeća.	Navedena četiri otoka su sukladno Ugovoru o pristupanju RH EU definirani kao udaljeni otoci te je na njih primjenjiva odredba članka 29. stavka 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 o EFR-u, koja propisuje da se u slučaju dodjele potpore na ovim otocima ista može dodijeliti bez obzira na veličinu poduzeća.
Strateška studija	U dijelu Strateške studije koja prikazuje biološku raznolikost-kopnene ekosustave zanemareno je da intenziviranje i proširenje/povećanje proizvodnje na šaranskim ribnjacima može imati negativan utjecaj na ornitofaunu te je potrebno ovu činjenicu integrirati u tekst mjere.	Prijedlog je prihvaćen i Strateška studija je revidirana i dopunjena sukladno tome.
	U dijelu Strateške studije koja prikazuje biološku raznolikost-	U Strateškoj studiji posebno je naglašen utjecaj mogućeg širenja

	kopnene ekosustave, podcijenjen je utjecaj odbjeglih alohtonih vrsta riba iz ribnjaka u divljinu. Mjerama se predviđa stimuliranje uzgoja autohtonih vrsta, međutim smatramo da mjere trebaju poticati i uvođenje tehničkih rješenja koji smanjuju bijeg iz postojećih uzgajališta alohtonih vrsta.	alohtonih vrsta i zauzimanja novih prostora što može dovesti do ugrožavanja opstanka domaćih vrsta. Pod širim pojmom modernizacije postojećih slatkovodnih uzgajališta podrazumijeva se, između ostalog, i uvođenje tehničkih rješenja koji smanjuju bijeg iz postojećih uzgajališta alohtonih vrsta tamo gdje je to potrebno. Strateškom studijom ne potiču se pojedina tehnološka rješenja modernizacije, već su mjere na strateškoj razini usmjerene prema uspostavljanju najmanje dobrog stanja voda, te očuvanju okoliša i prirode.
	U dijelu Strateške studije koja prikazuje biološku raznolikost-morske ekosustave, nije predviđen utjecaj povećanja proizvodnje u akvakulturi na populacije divljih vrsta u smislu korištenja divljeg stoka za dohranu (uzimanje hame i tune iz divljine za tovljenje), prihrana divljim populacijama (tovljenje tune plavom ribom iz ulova), te promjene genetske strukture divljih populacija riba zbog bijega jedinki iz uzgajališta.	Tijekom inicijalnog pregleda postojećih problema sagledavan je i potencijalni utjecaj povećanja proizvodnje na smanjenje divljeg fonda tune zbog izlova mladih jedinki namijenjenih uzgoju. Međutim, obzirom na kratko programsko razdoblje, te na mali postotak uzgajališta morske ribe i školjkaša za koja se predviđa ulaganje (2%), odnosno planirano povećanje proizvodnje ribe i školjkaša u marikulturi od 5% zaključeno je da ovaj utjecaj nije značajan, te se nije dalje obrađivao u Strateškoj studiji.
	U dijelu Strateške studije koja prikazuje biološku raznolikost-morske ekosustave, smatra se da je uz obustavu ribolovnih aktivnosti (Mjera 1.2.) također potrebno provesti i trajnu obustavu ribolovnih aktivnosti na određenim područjima (Zone bez ribolova – ne miješati s mjerom 1.1. jer se ne radi o istoj stvari).	Sve mjere i aktivnosti u sklopu njih, definirane su Uredbom Vijeća (EZ) br. 1198/2006. Mjera 1.1. provodi se temeljem Planova upravljanja za pojedine ribolovne alate. U slučaju ovoga OP-a, to se odnosi na segmente koćarskog i plivaričarskog ribolova.
	U dijelu Strateške studije koja prikazuje zaštićena područja, smatra se da je potrebno osigurati prednost projektima koji se ne nalaze unutar zaštićenih područja i područja ekološke mreže.	Projekti koji će biti sufinancirani u okviru OP-a i NSP-a moraju zadovoljiti uvjete očuvanja vrijednosti radi kojih se zaštićena područja zakonski štite, te ne smiju dovesti do ugrožavanja ciljeva očuvanja, odnosno cjelovitosti tih

		područja. Također, projektima modernizacije postojećih uzgajališta koji podrazumijevaju primjenu novih tehnologija koje pridonose očuvanju okoliša i prirode postit će se povoljnije stanje unutar zaštićenih područja u odnosu na postojeće. Obzirom na navedeno, smatra se da nije potrebno prednost davati projektima izvan zaštićenih područja i područja ekološke mreže.
	U dijelu Strateške studije koji prikazuje program praćenja stanja okoliša kao i u dijelu koji daje preporuke za buduće programsko razdoblje, smatra se da se, s obzirom na potencijalni utjecaj akvakulture, programi praćenja i istraživanja bioraznolikosti moraju proširiti i na vrste i staništa (kopnene i morske) koja su u domeni utjecaja uzgajališta.	Obzirom da provođenje aktivnosti u sklopu Mjere 2.1. Proizvodne investicije u akvakulturi ne podrazumijeva širenje ribnjaka u smislu zauzimanja dodatnih površina okolnih staništa, da se povećanje proizvodnje omogućava do maksimalno dozvoljenog kapaciteta prema uvjetima iz koncesije, te da su zakonskom i podzakonskom regulativom već uspostavljeni mehanizmi praćenja stanja okoliša, ne smatra se potrebnim provođenje dodatnih praćenja stanja okoliša.
Gordan Vlasisavljević, Rijeka (fizička osoba)		
NSP/OP	Predlaže se u NSP i OP uključiti izradu potrebnih studija i samo postavljanje umjetnih brakova u svrhu očuvanja ribljeg fonda.	Prijedlog nije prihvaćen. Naime, od mogućih aktivnosti u okviru mjere trajne obustave ribolovne aktivnosti, a od kojih je jedna i stvaranje umjetnih grebena potapanjem plovila, što podrazumijeva dugotrajnu proceduru, RH je zbog kratkog vremenskog razdoblja provedbe odlučila ovu mjeru provoditi aktivnostima uništavanja plovila rezanjem te prenamjenom plovila.

Nakon zaprimljenih komentara i prijedloga, MP kao izrađivač NSP-a i OP-a te DVOKUT-ECRO kao ovlaštenik za izradu Studije, izmijenili su i dopunili navedene dokumente sukladno odlukama prikazanim u Tablici 9.

Izvješće o provedenoj strateškoj procjeni objavit će se na internet stranicama MP-a sukladno propisima koji reguliraju postupak strateške procjene utjecaja na okoliš i informiranje javnosti u takvim postupcima.

5.2.2 Sažetak Strateške studije

Kroz predmetnu Stratešku studiju daju se dodatni kriteriji s aspekta zaštite okoliša koji će u sljedećim koracima provedbe NSP-a i OP-a omogućiti da se ulaganja usmjere na one projekte koji maksimalno doprinose boljoj kvaliteti pojedinih sastavnica okoliša, poglavito kopnenih voda, mora, bioraznolikosti, te smanjenju opterećenja na okoliš stvaranjem otpada.

Tijekom inicijalne faze procjene mogućih utjecaja provedena je inicijalna procjena postojećih okolišnih problema vezanih za ribarstvo Republike Hrvatske. Obzirom na rezultate provedene inicijalne procjene zaključeno je da se Strateška studija treba fokusirati na one dijelove okoliša gdje su već sada prisutni problemi vezani za ribarstvo, kao i na one dijelove okoliša gdje su prepoznati mogući utjecaji provedbom NSP-a i OP-a, a to su: klimatske promjene, kopnene vode, more, biološka raznolikost i zaštićena područja, kulturna baština, te stanovništvo u smislu obavljanja ribolovnih djelatnosti i u smislu zdravlja ljudi. Problemi vezani za kvalitetu zraka, zauzimanje/ prenamjenu poljoprivrednog zemljišta, krajobraz, promet i stvaranje otpada ne smatraju se značajnim, te se u Strateškoj studiji nisu obrađivali, osim ukoliko se pokazala potreba u dijelu utjecaja.

Provedenom procjenom mogućih utjecaja na okoliš, zaključeno je da se provedbom NSP-a i OP-a očekuje pozitivan utjecaj na okoliš te su predložene mjere zaštite okoliša čijom će se provedbom dodatno unaprijediti pojedine sastavnice okoliša na koje utječu aktivnosti u sklopu sektora ribarstva i akvakulture.

NSP-om i OP-om se, u ovom programskom razdoblju, planiraju ulaganja isključivo u postojeća uzgajališta. Tijekom aktualnog programskog razdoblja, nisu planirana ulaganja u izgradnju novih uzgajališta. U dijelu morskog ribolova, NSP-om i OP-om se, u ovom programskom razdoblju, planira trajna i privremena obustava ribolovnih aktivnosti na području ribolovnog mora Republike Hrvatske. Stoga je prostorni obuhvat SPUO ograničen na okolna područja postojećih uzgajališta i zone ribolovnih aktivnosti u moru.

Mogući utjecaji na sastavnice okoliša i mjere za njihovo ublažavanje

Kopnene vode

Utjecaj na stanje vodnih tijela akvakulturom očituje se kroz pritisak vezan uz zahvaćanje kopnenih voda, te uz moguće onečišćenje hranjivim tvarima. Do onečišćenja vodnih tijela hranjivim tvarima može doći ukoliko količina utrošene hrane nije prilagođena učinkovitosti riba za njeno metaboličko iskorištavanje. U tom slučaju dio utrošene hrane ostaje neiskorišten, taloži se na dno i predstavlja moguće dodatno organsko opterećenje za vodu i vodni okoliš.

Kao posljedica klimatskih promjena sve su učestalija i duža sušna razdoblja koja dovode do nepovoljnih hidroloških prilika što rezultira manjkom vode za korištenje u slatkovodnoj akvakulturi. Općenito gledajući, provođenjem aktivnosti u sklopu mjere 2.1. očekuje se pozitivan utjecaj na kakvoću kopnenih voda. Obzirom da je OP-om predviđena modernizacija tek malog broja objekata akvakulture, provedbom ovih aktivnosti neće doći do značajnih ukupnih promjena stanja kopnenih voda. Međutim, lokalno se stanje voda može djelomično popraviti, ovisno o tome koliki je utjecaj akvakulture na opće stanje kvalitete voda.

Obzirom na sve navedeno, predlažu se sljedeće mjere zaštite:

1. Osigurati da korisnici potpora u području akvakulture poštuju uvjete za osiguranje dobrog stanja voda.

2. Kod provedbe mjere proizvodnih investicija u slatkovodnoj akvakulturi dati prednost onim projektima koji uključuju ulaganja koja pridonose očuvanju okoliša i prirode, odnosno postizanju najmanje dobrog stanja voda.

More

U procesu uzgoja ribe najveći utjecaj na morski okoliš događa se u kaveznom uzgoju uslijed unosa hrane u uzgojni medij. Kavezni uzgoj riba dovodi do značajnog unosa organske tvari i nutrijenata u morski okoliš koji na ekosustav mogu utjecati na sličan način kao eutrofikacija. Utjecaj na okoliš ovisi o vrsti uzgajanih riba ili školjkaša, uzgojnoj metodi, količini, odnosno gustoći uzgojnog stoka, vrsti hrane, hidrografskim značajka lokaliteta, te uzgajivačkoj vještini i praksi. S ciljem smanjenja pritiska na morski okoliš predlaže se sljedeće:

3. Osigurati da korisnici potpora u okviru NSP-a i OP-a poštuju uvjete maksimalno dozvoljenog kapaciteta i površine zadane povlasticom za uzgoj ribe i drugih morskih organizama.

4. Dati prednost aktivnosti koje se provode u okviru NSP-a i OP-a, točnije u okviru mjere proizvodnih investicija u marikulturi, a koje uključuju primjenu tehnologija koje pridonose očuvanju okoliša i prirode.

Biološka raznolikost – kopneni ekosustavi

Povećanje ukupne površine slatkovodnih uzgajališta znači i povećanje utjecaja na okolna staništa kroz njihovu prenamjenu. Širenje površine može dovesti do prenamjene prirodnih staništa (kao što su vlažna staništa uz postojeće ribnjake- često su to ugroženi i osjetljivi stanišni tipovi) ili staništa pod antropogenim utjecajem (poljoprivredne površine). Stoga je potrebno osigurati da korisnici potpora u akvakulturi poštuju uvjete zadane koncesijom i povlasticom za uzgoj, koje se odnose na površinu koju zauzimaju i maksimalno dozvoljeno korištenje voda.

Jedna od najozbiljnijih posljedica antropogenog utjecaja na ribe, izuzmu li se fizičke i kemijske promjene staništa, svakako je unos stranih ili alohtonih vrsta u neko područje. Unošenja stranih vrsta uz uništavanje prirodnih staništa među glavnim su razlozima izumiranja autohtonih vrsta riba u posljednjih stotinjak godina. Obzirom da diversifikacija proizvodnje podrazumijeva širenje proizvodnog asortimana na nove vrste, provođenjem ove aktivnosti moguć je umjeren utjecaj na bioraznolikost slatkovodnih ekosustava. Obzirom na navedeno, aktivnosti koje će se provoditi moraju zadovoljiti uvjete očuvanja autohtonih organizama, te se predlaže mjera:

5. Kod provedbe mjere proizvodnih investicija u slatkovodnoj akvakulturi dati prednost onim projektima koji uključuju ulaganja koja pridonose očuvanju okoliša i prirode, posebice očuvanju ornitološke vrijednosti ribnjaka.

6. Kod aktivnosti diversifikacije proizvodnje u slatkovodnim ribnjacima, koje se provode u okviru mjere proizvodnih investicija u slatkovodnoj akvakulturi, dati prednost onima koje se odnose na širenje proizvodnog asortimana autohtonim vrstama.

Biološka raznolikost – morski ekosustavi

Utjecaj ribolova na ekosustave postoji u smislu fizičke štete koje nanosi staništu i utjecaj na bentos i to prvenstveno kod korištenja određenih ribolovnih alata (priobalne mreže potegače, rampon, koća i sl.). Fizičke štete su izraženije kod povlačnih ribolovnih alata koji se koriste u infralitoralnom području (priobalni ribolov), nego kod pridnene povlačne mreže koće kojom se eksploatacija obavlja u dubljim dijelovima mora na kojima je sediment muljeviti ili pjeskoviti bez prisustva morske flore. Obzirom na navedeno, očekuje se pozitivan utjecaj trajne obustave ribolovnih aktivnosti na određenim područjima ribolovnog mora Republike Hrvatske na stanje ribljeg fonda i ostalih nekomercijalnih vrsta, te općenito na bioraznolikost morskih ekosustava bez obzira kojim se aktivnostima to postiže (uništavanje ili prenamjena brodova).

Pritisak na staništa morskih cvjetnica (*Posidonia oceanica*) prisutan je i od kaveznog uzgoja ribe (marikultura). Utjecaj može biti fizički, pri čemu npr. sidreni blokovi i lančanici uzgajališta mehanički oštećuju naselje. Fizičko zasjenjenje konstrukcijom uzgajališta i smanjena prozirnost mora koja se zbog eutrofikacije javlja u blizini uzgajališta mogu se negativno odraziti na fotosintetske procese u najdubljim područjima livade. Zbog povećane količine hranjivih tvari u stupcu mora, mijenjaju se ekološki čimbenici koji omogućavaju i razvoj netipičnih zajednica za ovo područje. Mogući utjecaj kaveznog uzgoja je prisutan na ograničenom području te je reverzibilan, odnosno nije trajan. S ciljem smanjenja pritiska na morski okoliš predlaže se osigurati da korisnici potpora poštuju uvjete maksimalno dozvoljenog kapaciteta unutar površine za koju posjeduju povlasticu (vidi mjeru 3), kao i sljedeće:

7. Ograničiti ribolovne aktivnosti u onim ribolovnim zonama i područjima gdje je evidentiran intenzivan izlov, te u područjima najvažnijih rastilišta i mrjestilišta riba i drugih morskih organizama. Ograničenje ribolovnih aktivnosti provoditi temeljem planova upravljanja ribolovnim alatima.

Zaštićena područja

Postojeći lokaliteti morskih uzgajališta uglavnom se nalaze izvan zaštićenih područja prirode. Ipak, neki ulaze u zaštićena područja te kod njih postoji mogućnost utjecaja, što se pogotovo odnosi na morska uzgajališta smještena unutar posebnih rezervata. Provođenjem aktivnosti unutar Mjere 2.1. OP-a najugroženija su područja unutar manjih, zatvorenih uvala, koja često imaju specifičnu floru i faunu prilagođenu na drugačije ekološke uvjete koji tamo vladaju (specifični abiotički i biotički čimbenici koji ih određuju).

S obzirom da se postojeći lokaliteti slatkovodnog uzgoja riba u velikoj većini nalaze izvan zaštićenih područja prirode, može se zaključiti da provođenjem aktivnosti unutar Mjere 2.1. OP-a uglavnom neće doći do negativnog utjecaja na zaštićena prirodna kopnena područja. Ipak, smještaj ribnjaka u zaštićenim područjima i u njihovoj blizini (ornitološki rezervat Crna Mlaka i Park prirode Lonjsko polje koji su ujedno i na popisu Ramsarske konvencije) ostavlja mogućnost negativnog utjecaja na ta područja kroz unos stranih ili alohtonih vrsta (poglavito vrijedi za aktivnost diversifikacija proizvodnje).

Na području sjeverozapadne i istočne RH prisutno je zapuštanje kontinentalnih ribnjaka kao elemenata kulturnih i značajnih krajobraza uslijed niske razine korištenja i održavanja što je

dovelo do promjene u temeljnim karakteristikama kulturnih ili značajnih krajobrazu. Obzirom na navedeno, ulaganje u obnovu i modernizaciju slatkovodnih uzgajališta na ovim lokacijama može imati pozitivan utjecaj na područja kulturnih i značajnih krajobrazu.

Provođenje aktivnosti u sklopu mjera predviđenih OP-om mora zadovoljiti uvjete očuvanja vrijednosti radi kojih se zaštićena područja zakonski štite, te ne smije dovesti do ugrožavanja ciljeva očuvanja, odnosno cjelovitosti istih. Obzirom na navedeno predlaže se sljedeće:

8. Kod provedbe mjere proizvodnih investicija u akvakulturi u okviru NSP-a i OP-a, kod ulaganja u uzgajališta/ribnjake koji se nalaze u zaštićenim područjima, potrebno je dati prednost projektima modernizacije koji podrazumijevaju primjenu novih tehnologija koje pridonose očuvanju okoliša i prirode.

Kulturna baština

Ribolovnim aktivnostima moguća su oštećivanja pojedinih neregistriranih podmorskih arheoloških lokaliteta i artefakata. Trajna obustava ribolovnih aktivnosti može smanjiti pritisak na neregistrirane hidroarheološke zone u ribolovnom moru RH, te se provođenje ove aktivnosti ocjenjuje kao blago pozitivno, a utjecaj je lokalni, odnosno ograničen na područja neregistriranih hidroarheoloških nalazišta. Obzirom da ovaj problem nije prepoznat kao značajan i da je Zakonom o morskom ribarstvu zabranjen ribolov uz upotrebu pridnenih povlačnih alata na mjestima hidroarheoloških nalazišta i nalaza, ovom Studijom ne propisuju se posebne mjere zaštite hidroarheoloških nalazišta.

Stanovništvo i zdravlje ljudi

Provođenjem aktivnosti u okviru Mjere 1.1. OP-a očekuje se direktan i lokalni utjecaj na smanjenje broja zaposlenih u sektoru ribarstva. Trajnim uništavanjem brodova može se očekivati negativan utjecaj na zaposlenost stanovnika u sektoru ribarstva. To se ne odnosi na aktivnost prenamjene brodova za aktivnosti izvan ribolova, koja će imati blago do umjereno pozitivan utjecaj na gospodarstvo, ovisno o djelatnosti u koju se prenamjenjuje. U okviru ove mjere predlaže se sljedeće:

9. Kod provedbe mjere trajne obustave ribolovnih aktivnosti prednost dati prenamjeni ribarskih plovila.

Provođenjem aktivnosti unutar Mjere 2.1. OP-a očekuje se pozitivan utjecaj na gospodarska područja u kojima se aktivnost primjenjuje. To se može iskazati kroz povećanje dostupnosti ribe na tržištu, povećanje konkurentnosti proizvoda te povećane potrebe za novim radnim mjestima.

Za razliku od RH koja je u stagnaciji glede ekološke akvakulturne proizvodnje, u svijetu se bilježi značajan rast proizvodnje te interes potrošača u pogledu konzumacije ekoloških ribljih proizvoda. U okviru aktivnosti diversifikacije proizvodnje, predlaže se sljedeća mjera:

10. Potrebno je poticati ulaganje u ekološku proizvodnju organizama u akvakulturi

Otpad

Aktivnost pokrivena ovim NSP i OP-om kod koje se proizvede najveće količine otpada je uništavanje brodova u okviru mjere 1.1. Trajna obustava ribolovnih aktivnosti. Većina brodova sadrži veliku količinu opasnog otpada, kao što su azbest (naročito brodovi stariji od 1980. godine), ulje i maziva, PCB i teški metali u bojama i opremi koja se nakon uništavanja broda mora zbrinuti. Dio otpada koji nastaje demontažom dijela plovila te rezanjem oplata plovila može se ponovo iskoristiti. Uništavanje brodova mora se obavljati najboljom mogućom dostupnom tehnologijom uz maksimalno poštivanje zaštite okoliša. Obzirom na relativno veliku količinu mogućeg nastalog otpada od ove aktivnosti smatra se da prednost treba dati prenamjeni brodova u druge neribolovne svrhe kako bi se izbjeglo dodatno opterećenje otpadom. Predloženom mjerom istovremeno se ublažava utjecaj opterećenosti otpadom i utjecaj na stanovništvo (vidi mjeru 9). U slučaju potrebe za uništavanjem brodova, predlaže se sljedeće:

11. Kod provedbe mjere trajne obustave ribolovnih aktivnosti uz uništenje plovila mora se osigurati gospoda

Program praćenja stanja okoliša

U Republici Hrvatskoj uspostavljeni su mehanizmi praćenja stanja okoliša kroz postupke procjene utjecaja zahvata na okoliš, te kroz izdavanje vodopravnih dozvola za pojedine zahvate. Provedbom NSP-a i OP-a očekuju se pozitivni utjecaji na okoliš, te slijedom navedenog Strateškom studijom ne predlaže se uspostava posebnog programa praćenja stanja okoliša.

Tablica 10. Ukupna procjena utjecaja s obzirom na pojedine sastavnice okoliša

SASTAV NICE OKOLIŠA	Mjera 1.1.		Mjera 1.2.		Mjera 2.1.					
	Uništ avanj e (reza nje) brodo va	Prena mjen a brod ova za aktiv nosti izvan ribol ova	Privr emen a obust ava radi opor avka stoko va	Privr emen a obust ava zbog izvan redni h okoln osti	Slatkovodna akvakultura		Marikutura		Nabav a oprem e za uzgaja lišta i mrjesti lišta	Divers ifikacij a proizv odnje
					Poveć anje proiz vodn og kapac iteta	Obnov a moder nizacij a postoj ećih slatko vodnih uzgaja lišta	Poveć anj e	Obnova/m odernizacij a		
KOPNEN E VODE	N/A	N/A	N/A	N/A	-1	+1	N/A	N/A	Isto kao	N/A
MORE	+1	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	-1	+1	obnov a/ moder nizacij a	N/A
BIORAZ NOLIKO ST	+2	+1	+1	+1	N/A	N/A	-1	+1		-2

ZAŠTIĆENOST PODRUČJA	+1	N/A	+1	+1	N/A	N/A	-1	+1	postoj ećih uzgaja lišta	-2
KULTURNA BAŠTINA	+1	+1	+1	+1	N/A	+1	N/A	N/A		N/A
STANOVNIŠTVO – GOSPODARSTVO I ZDRAVLJE LJUDI	-1 +1	+1 do +2	N/A	N/A	+2	N/A	+2	N/A		+2
OTPAD	-1	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A		N/A

N/A – neprimjenjivo

6. PRIORITETNE OSI PROGRAMA

Stanje u sektoru, opisano u Poglavlju 3. OP-a, iziskuje implementaciju mjera u okviru prioritetnih osi koje su, kao strateški ciljevi već prepoznate u NSP-u, a čijom će se realizacijom nastojati pridonijeti postizanju održivog razvoja hrvatskog ribarstva te ostvariti ciljevi iz poglavlja 4. OP-a. RH ima namjeru provesti 4 mjere iz ukupno 3 prioritetne osi OP-a uključujući tehničku pomoć, na način kako slijedi.

EFR Područje prioriteta (os) 1 predviđa sredstva za adaptaciju ribarske flote. RH planira provesti mjere privremene i trajne obustave ribolovnih aktivnosti.

EFR Područje prioriteta (os) 2 predviđa sredstva primarno namijenjena akvakulturi, preradi i trženju proizvoda ribarstva i akvakulture. S obzirom da su prerada i trženje djelomično obuhvaćeni IPARD programom, planira se provoditi mjera proizvodnih investicija u akvakulturi.

EFR Područje prioriteta (os) 3 predviđa sredstva za projekte od zajedničkog interesa poglavito u svrhu strukturiranja ribarskog sektora i zaštite resursa te potpore održivom ribarstvu i akvakulturi. Zbog kratkog implementacijskog perioda OP-a, mjere u okviru ove prioritetne osi neće se provoditi iz razloga nedostatka vremena potrebnog za njihovu aktivaciju te integraciju aktera kojih bi se ove mjere ticale.

EFR Područje prioriteta (os) 4: specifičan cilj u okviru ovoga područja prioriteta odnosi se na uspostavu lokalnih akcijskih grupa u ribarstvu. Provedba mjera u okviru ove osi podrazumijeva sveobuhvatan i sustavan pristup koji nadilazi mogućnosti u smislu raspoloživosti vremena i resursa u okviru aktualnog programskog razdoblja.

EFR Područje prioriteta (os) 5: unutar ove osi predviđena je provedba mjere tehničke pomoći putem korištenja javne potpore namijenjene unaprjeđenju funkcioniranja sustava upravljanja i kontrole za provedbu OP-a, kao i za one aktivnosti koje su usmjerene na jačanje svijesti i unaprjeđenje razine znanja o strukturnoj politici u ribarstvu. Među ostalim, u okviru ove mjere je predviđeno korištenje sredstava za pripremne aktivnosti vezane za sljedeće programsko razdoblje 2014. – 2020.

Paket odabranih mjera temelji se na provedenoj analizi postojećeg stanja sektora ribarstva, SWOT analizi, međupartnerskim konzultacijama na svim razinama, raznim istraživanjima i pokazateljima te na ciljevima i prioritetima ZRP-a i NSP-a, kao što je navedeno ranije.

Također, pri odabiru mjera u obzir su uzeta načela iz članka 19. EFR Uredbe:

- Konzistentnost s načelima ZRP-a i NSP-a;
- Unaprjeđenje održivog razvoja ekonomskih aktivnosti, radnih mjesta i ljudskih resursa kao i zaštita i unaprjeđenje okoliša;
- Odgovarajuća alokacija raspoloživih financijskih sredstava među područjima prioriteta;
- Promicanje projekata koji pridonose provedbi Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast – Europa 2020^[7].

Za svaku od navedenih mjera iz ukupno 3 osi u okviru ovoga OP-a, postavljeni su specifični ciljevi čije će se postignuće mjeriti indikatorima rezultata navedenim u ovom poglavlju. Uspješnost realizacije NSP-a mjerit će se pokazateljima dugoročnog učinka u odnosu na početno stanje.

6.1 Prioritetna os 1: Mjere prilagodbe hrvatske ribolovne flote

Specifični cilj: uskladiti i prilagoditi hrvatsku ribolovnu flotu radi postizanja održive ravnoteže između ribolovnog kapaciteta i raspoloživih resursa.

Mjere kojima će se nastojati postići cilj su:

Mjera 1.1. Naknada za trajnu obustavu ribolovnih aktivnosti

Mjera 1.2. Naknada za privremenu obustavu ribolovnih aktivnosti

6.1.1 Mjera 1.1. (Članak 23.): »Trajna obustava ribolovnih aktivnosti«

Temelj za provedbu mjere

Osnovna odrednica ZRP-a je održivo iskorištavanje živih morskih resursa. Slijedom navedenog, cilj provedbe ove mjere je prilagoditi hrvatsku ribolovnu flotu raspoloživim resursima kroz:

– Smanjenje prekomjernog ribolovnog kapaciteta u onim segmentima ribolova gdje stanje resursa u odnosu na stupanj eksploatacije iziskuje takav pristup;

- Upravljanje ribolovnim kapacitetom i naporom na način da se osigura postizanje ciljeva međunarodno usvojenih planova upravljanja (GFCM);
- Provođenje kratkoročnih i srednjoročnih planova (1-2 godine) upravljanja ribolovnim naporom koji će precizno ciljati one segmente ribolova u kojima je primijećena povećana eksploatacija;
- Poticanje suradnje u definiranju ciljeva kontrole ribolovnog napora i smanjenja kapaciteta.

Osnovni preduvjeti za provedbu mjere

U skladu s člankom 21. točkom a) podtočkom v) EFR Uredbe, javna potpora će biti dodijeljena vlasnicima plovila obuhvaćenih planovima prilagodbe ribolovnog napora u kontekstu nacionalnih planova upravljanja izrađenih u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1967/2006. U trenutku izrade ovoga dokumenta, predmetni planovi upravljanja su još uvijek u izradi, i to:

1. Plan upravljanja za mreže plivarice,
2. Plan upravljanja za mreže koće.

Javna potpora će se dodijeliti tek nakon usvajanja navedenih planova na nacionalnoj razini i njihovog stupanja na snagu nakon provedenog postupka definiranog člankom 19. stavkom 7. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1967/2006.

Osim nacionalnih planova upravljanja sukladno EU zakonodavstvu, na razini GFCM-a je u svibnju 2013. godine usvojen višegodišnji plan upravljanja ribolovom male plave ribe u GSA 17. Ovaj plan, kao i nacionalni plan upravljanja za mreže plivarice, za cilj ima očuvanje biomase stokova iznad razina koje se smatraju dugoročno održivima. Mjere koje predviđaju ovi planovi, nacionalni i GFCM plan za malu plavu ribu, uključuju i ograničenja kapaciteta i napora u ribolovu. Plan upravljanja za koće pozitivno je ocijenjen od strane STECF-a, a predviđa smanjenje ribolovne smrtnosti u ovom segmentu ribolova.

Programiranje ove mjere podrazumijeva izradu nacionalnih shema smanjenja ribolovnog napora, čija je valjanost najviše dvije godine od dana stupanja na snagu u smislu članka 23. stavka 2. EFR Uredbe.

Indikativna lista planiranih aktivnosti

U okviru ove mjere, za dodjelu javne potpore iz EFR-a, prihvatljive su samo aktivnosti definirane člankom 23. stavkom 1. EFR Uredbe. U sklopu ovoga OP-a, planirana je:

- trajna obustava ribolovnih aktivnosti uništavanjem plovila,
- trajna obustava ribolovnih aktivnosti prenamjenom plovila u aktivnosti izvan ribolova.

Korisnici

Pravne/fizičke osobe koje su vlasnici povlastica za gospodarski ribolov na moru mogu biti korisnici ove mjere.

Iznos potpore

Javna potpora iznosi 100%. U ukupnom iznosu javne potpore za provedbu ove mjere, udio potpore iz EFR-a može iznositi najviše 75%, dok će se minimalno 25% iznosa isplaćivati iz nacionalnih sredstava.

Mogući kriteriji prihvatljivosti za obje aktivnosti:

- Povlastica za gospodarski ribolov na moru, u trenutku podnošenja prijave za dodjelu javne potpore, mora biti važeća;
- Plovilo koje je predmet prijave za dodjelu javne potpore mora biti evidentirano u Registru ribarske flote RH najmanje 5 godina;
- Plovilo koje je predmet prijave za dodjelu javne potpore mora biti dostatno aktivno u smislu ribolovne aktivnosti u razdoblju od dvije kalendarske godine koje prethode godini podnošenja prijave.

Mogući kriteriji prihvatljivosti za aktivnost trajne obustave uništenjem plovila

- Plovilo koje je predmet prijave za dodjelu javne potpore mora biti staro najmanje 5 godina;
- Plovilo mora biti aktivno u segmentu kočarskog i/ili plivaričarskog ribolova.

Navedeni kriteriji prihvatljivosti dostavit će se na razmatranje Odboru za praćenje. Prije početka provedbe mjere 1.1., Odbor za praćenje mora odobriti kriterije odabira koje će predložiti Upravljačko tijelo.

Sukladno članku 4. stavku 1. Provedbene Uredbe, po odobrenju sredstava javne potpore za trajnu obustavu ribolovnih aktivnosti, plovilo će biti trajno izbrisano iz Registra ribarske flote RH bez mogućnosti ponovnog upisa u Registar ribarske flote RH i Registar ribarske flote Unije.

Izračunavanje naknade

Iznos javne potpore izračunavat će se uzimajući u obzir najbolji omjer isplativosti temeljen na objektivnim kriterijima poput starosti plovila, tonaže u GT ili snage pogonskog stroja plovila izražene u kW te prosječne tržišne cijene ribarskih plovila u Republici Hrvatskoj. Odbor za praćenje će odobriti maksimalni mogući iznos potpore po prijavi.

Iznos javne potpore izračunavat će se kako slijedi:

Kategorija plovila prema tonaži (GT)	EUR		
0 < 10	11 000/GT	+	2 000
10 < 25	5 000/GT	+	62 000
25 < 100	4 200/GT	+	82 000

100 < 300	2 700/GT	+	232 000
300 < 500	2 200/GT	+	382 000
500 i više	1 200/GT	+	882 000

U slučaju prenamjene plovila, korištenjem određenog koeficijenta koji će odobriti Odbor za praćenje, izračunat će se naknada za prenamjenu koja će predstavljati iznos javne potpore koji bi se mogao ostvariti prilikom uništenja plovila umanjen sukladno navedenom koeficijentu. U skladu s člankom 4. stavkom 3. Provedbene Uredbe, kod trajne obustave ribolovnih aktivnosti prenamjenom plovila, iznos naknade će se prilagoditi na odgovarajući način, uzimajući u obzir kriterije kao što su npr. tržišna vrijednost povlastice ili vrijednost plovila.

Mjerljivi pokazatelji

KATEGORIJA	IZLAZNI POKAZATELJ
<i>Indikator:</i>	Broj plovila u segmentu koćarskog i plivarićarskog ribolova trajno izbrisanih iz ribolovne flote tijekom provedbe OP-a
<i>Definicija:</i>	Broj plovila u segmentu koćarskog i plivarićarskog ribolova trajno izbrisanih iz ribolovne flote tijekom trajanja provedbe mjera iz ovoga OP-a, u okviru obje aktivnosti – uništavanja i prenamjene
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	943 (datum: 1. rujna 2013. godine)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	903 (datum: 31. prosinca 2015. godine)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote koji se vodi pri Upravi ribarstva (Registar ribarske flote EU)
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima
<i>Postupak dobivanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Smanjenje tonaže plivarićarske i koćarske flote
<i>Definicija:</i>	Smanjenje tonaže plivarićarske i koćarske flote kao rezultat trajne obustave ribolovnih aktivnosti – uništavanje ili prenamjena
<i>Mjerna jedinica:</i>	GT
<i>Referentna vrijednost:</i>	36.394,82 GT (1. rujna 2013. godine)

<i>Ciljana vrijednost:</i>	34.575,08 GT (31. prosinca 2015. godine)
<i>Smanjenje:</i>	-5%
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote vođen od strane Uprave ribarstva (Registar ribarske flote EU)
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima
<i>Postupak dobivanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka/izvadak iz Registra EU ribolovne flote
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Smanjenje snage plivaričarske i kočarske flote
<i>Definicija:</i>	Smanjenje snage plivaričarske i kočarske flote kao rezultat trajne obustave ribolovnih aktivnosti – uništavanjem ili prenamjenom
<i>Mjerna jedinica:</i>	kW
<i>Referentna vrijednost:</i>	181.808,99 kW (1. rujna 2013. godine)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	172.718,54 kW (31. prosinca 2015. godine)
<i>Smanjenje:</i>	-5%
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote koji se vodi pri Upravi ribarstva (Registar ribarske flote EU)
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima
<i>Postupak dobave:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a

6.1.2 Mjera 1.2. (Članak 24.): »Privremena obustava ribolovnih aktivnosti«

Temelj za provedbu mjere

U dodatku na trajnu obustavu ribolovnih aktivnosti (mjera 1.1.), postoji mogućnost potrebe sufinanciranja primjene mjere privremene obustave ribolovnih aktivnosti u okolnostima predviđenima člankom 21. točkom a) podtočkom v) EFR Uredbe. Smisao ove mjere je postizanje održivog korištenja morskih resursa dodjelom financijske naknade tijekom perioda privremene obustave ribolovnih aktivnosti uvedene zbog očuvanja stokova.

Privremena obustava ribolovnih aktivnosti će se primjeniti i 1) u slučaju interventnih mjera u smislu članaka 7. i 8. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2371/2002 od 20. prosinca 2002. godine o očuvanju i održivom iskorištavanju ribolovnih resursa u okviru Zajedničke ribarstvene politike (SL L 358, 31. 12. 2002.), te 2) u kontekstu planova prilagodbe ribolovnog napora u

smislu članka 21. točke a) podtočke ii) ili u slučaju prirodne nepogode, nacionalne odluke o obustavi ribolova zbog zaštite javnog zdravlja ili neke druge izvanredne okolnosti koja nije rezultat mjera očuvanja resursa, sukladno članku 24. stavku 1. točki vii) EFR Uredbe.

Trajanje provedbe ove mjere ovisi o prirodi sheme privremene obustave ribolovnih aktivnosti ranije navedene, a koja ni u kojem slučaju ne smije biti trajnog karaktera (op. trajno ponavljajućeg). Ukoliko se ukaže potreba za provedbom ove sheme, u obzir će se uzeti vremenska ograničenja predviđena člankom 24. stavkom 1. EFR Uredbe.

Treba naglasiti da priroda ove mjere ne dozvoljava potpuno planiranje provedbe, posebice u slučaju radnji koje se provode nakon prirodne nepogode ili intervencijnih mjera.

Mjera 1.2 ima za cilj:

- Privremeno obustaviti ribolovnu aktivnost za stokove/područja u specifičnim okolnostima koje iziskuju provedbu ovakve mjere (u svrhu očuvanja resursa ili uslijed nepredviđenih okolnosti);
- Osigurati financijsku kompenzaciju ribarima i ovlaštenicima povlastice za gospodarski ribolov na moru.

Osnovna značajka ribolovnih resursa u Jadranu je da se love mali i kratko živući organizmi, te da najveći dio ulova čine godišnje klase 0, 1 i 2 godine starosti. Na njihovu biomasu, uz intenzitet ribolova, najvećim dijelom utječe razina novačenja. Upravo u godinama nepovoljnih hidrografskih prilika (koje rezultiraju slabim novačenjem) te visokog ribolovnog napora dolazi do pada biomase populacija i mogućeg prelova. Slijedom toga, glavni je cilj uspostava mjera osiguravanja uspješnog i dostatnog novačenja, te je ova mjera kao jedna od ključnih za zaštitu stoka i uspostavu dugoročno održivog ribolova.

Imajući navedeno u vidu, u planovima upravljanja se, između ostalih mjera, predviđa uvođenje privremenih mjera zabrane ribolova u vrijeme mrijesta ključnih vrsta u uvjetima kada postoji pad biomase i slabo novačenje. Stoga je planirano kroz praćenje ulova (DCF i dodatna specijalna istraživanja) pratiti stanje mrijesta i razine novačenja, te u trenutku pojave negativnih promjena pristupiti uvođenju mjere privremene zabrane ribolova u cijelom ribolovnom moru RH.

Prema planu upravljanja za koćarski ribolov, između ostalih mjera je, kao dodatna mjera, predviđena i mogućnost uvođenja potencijalne kratkoročne zabrane koćarenja (npr. 15 dana godišnje – ovisno o vrstama koje se štite i njihovom vremenu mrijesta). Za koćarski ribolov je specifično to što se odnosi na ribolov više vrsta te je nužno usklađivanje i sinkronizacija mjera regulacije koje uključuju različite vrste, a koje imaju različitu ugroženost i osjetljivost na eksploataciju.

Nadalje, planovi upravljanja za plivarice za malu plavu ribu predviđaju brojne mjere regulacije ribolova i zaštite resursa. Uz postojeću zabranu ribolova u zimskom periodu (radi zaštite mrijesta srdele kao glavne komercijalne vrste plave ribe u Jadranu), planom se predviđa eventualno uvođenje dodatne privremene zabrane ribolova u toplijem dijelu godine (sezona mrijesta incuna) u trajanju od dva tjedna, a ovisno o stanju stoka incuna.

Privremena obustava ribolova u oba navedena slučaja planira se provoditi zabranom ribolova u cijelom ribolovnom moru RH i za cijeli segment flote na koji se odnosi, a u specifičnim situacijama u određenoj ribolovnoj zoni i za flotu kojoj je dozvoljen ribolov u toj zoni. Važno je naglasiti da je za provedbu ovih mjera izuzetno bitna uska suradnja i koordinacija mjera regulacije ribolova s drugim zemljama čije flote izlovljavaju zajedničke resurse u Jadranu, kao i suradnja s ključnim međunarodnim znanstvenim i stručnim tijelima na području ribarstva, na razini EU, Mediterana i Jadranskog mora (SGMED, STECF, GFCM, FAO – AdriaMed).

Imajući u vidu očekivane rezultate koji proizlaze iz Plana upravljanja za pridnene povlačne mreže koje kroz autorizaciju plovila, postupno isključivanje iz koćarske flote plovila kraća od 10 m, uvođenje VMS-a

i e-očevidnika na cijelu koćarsku flotu, onemogućavanjem prelijevanja ribolovnog napora iz jedne u drugu ribolovnu zonu te dodatno smanjenjem potencijalnih ribolovnih dana za koće na 100-150 dana godišnje (kao rezultat zabrane ribolova dva dana tjedno i 30-dnevne zabrane ribolova u godini) što vodi značajnom smanjenju stvarnog broja radnih dana, a uspostavljanjem dodatnih područja u kojima bi koćarenje bilo zabranjeno ili vrlo ograničeno (prijedlog za zaštićeno ribolovno područje na otvorenom moru – područje Jabučke kotline s približno 10.000 km², sa zonom potpune zabrane od približno 3.000 km²) uz već uspostavljenu povećanu zabranu za koćarenje na područjima plićim od 50 m, zabranu koćarenja na udaljenosti od 1,5 NM uz obalu Istre (umjesto prijašnje 1 NM) tj. dodatnih 1.000 km², kao i dodatno proširenje zabrane na dubinama većim od 500 m i konačno ukidanje obalne koćice – tartane kao oblika ribolova, svaka dodatna privremena zabrana koćarenja će značajno smanjiti ribolovni napor.

Imajući u vidu opće ciljeve i indikatore za primjenu Plana upravljanja za plivarice za malu plavu ribu, mjere hitne privremene obustave ribolova su predviđena u slučajevima posebnih situacija koje mogu utjecati na biomasu, npr. održivo stanje ciljanih vrsta. Takva mjera podrazumijeva obustavu ribolova male plave ribe (u cijelom ribolovnom moru Republike Hrvatske ili ograničena zabrana na područja mrijestilišta i rastilišta) tijekom jednog mjeseca u hladnom razdoblju kojim se štiti srdela u razdoblju intenzivnog mrijesta, kao i nedorasli incun, i dodatno kraću obustavu ribolova sitne plave ribe u toplom dijelu godine radi zaštite incuna u razdoblju najintenzivnijeg mrijesta kao i nedorasle srdele.

Mjere predviđene shemom privremene obustave ribolova, a koje su prije navedene, će zasigurno potaknuti vlasnike ribarskih plovila na donošenje odluke o trajnom odustajanju od ribolova ili na donošenje odluke o prelasku na selektivnije oblike ribolova, što će pridonijeti smanjenju ribolovnog napora.

Osnovni preduvjeti za provedbu mjere

Temelj za provedbu ove mjere čini plan prilagodbe ribolovnog napora ili u kontekstu nacionalnih planova upravljanja u okviru mjera očuvanja Zajednice u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom v) EFR Uredbe ili interventnih mjera usvojenih na nacionalnoj razini ili određenih od strane EU u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom ii) EFR Uredbe. U dodatku, mjera 1.2. može se aktivirati u slučaju prirodne nepogode, nacionalne odluke o obustavi ribolova zbog zaštite javnog zdravlja ili neke druge izvanredne okolnosti koja nije rezultat mjera očuvanja resursa, u skladu s člankom 24. stavkom 1. točkom vii) EFR Uredbe.

Prihvatljive aktivnosti

Prihvatljivom aktivnošću u okviru ove mjere smatra se obustava ribolovnog napora/ribolovnih aktivnosti u skladu sa shemom privremene obustave ribolovne aktivnosti proglašene od strane nadležnih institucija radi oporavka stokova, ili pak zbog prirodne katastrofe, očuvanja javnog zdravlja ili bilo kakve druge izvanredne okolnosti.

Mjerljivi pokazatelji

KATEGORIJA	IZLAZNI POKAZATELJ
<i>Indikator:</i>	Broj plovila obuhvaćenih shemom privremene obustave ribolovnih aktivnosti
<i>Definicija:</i>	Broj plovila koji će biti uključeni u obvezu privremene obustave ribolovnih aktivnosti
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	943 plovila u segmentima koćarskog i plivaričarskog ribolova
<i>Ciljana vrijednost:</i>	100%
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote vođen od strane Uprave ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima
<i>Postupak pribavljanja podatka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	IZLAZNI POKAZATELJ
<i>Indikator:</i>	Broj korisnika ove sheme
<i>Definicija:</i>	Broj osoba koje su ostvarile pravo na naknadu temeljem provedbe ove mjere (ovlaštenika povlastica i članova posade), točnije, svi zaposlenici na plovilima u segmentu koćarskog i plivaričarskog ribolova, a koja su prihvatljiva za dodjelu naknade u okviru ove sheme.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	Prosječan broj zaposlenika na plovilima u koćarskom ribolovu 1.310 Prosječan broj zaposlenikana plovilima u plivaričarskom ribolovu 1.272
<i>Ciljana vrijednost:</i>	100%
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote vođen od strane Uprave ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima

<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Područje pod privremenom obustavom
<i>Definicija:</i>	Područje pod privremenom obustavom ribolovne aktivnosti
<i>Mjerna jedinica:</i>	km2
<i>Referentna vrijednost:</i>	Ribolovno more RH ili u specifičnim situacijama određena ribolovna zona
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Ribolovno more RH ili u specifičnim situacijama određena ribolovna zona
<i>Izvor podataka:</i>	Znanstvene studije i izvješća; podzakonski propisi
<i>Upravitelj podataka:</i>	IOR, Uprava ribarstva
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz relevantnih znanstvenih studija i izvješća
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Smanjenje broja ribolovnih dana kočara i plivaričara nakon privremene obustave ribolovnih aktivnosti
<i>Definicija:</i>	Prosječan broj ribolovnih dana kočara i plivaričara koji su obuhvaćeni shemom privremene obustave ribolovnih aktivnosti (aktivnih plovila i s dovoljnom ribolovnom aktivnosti)
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	Kočari 36.532 (2012. godina) Plivaričari 41.763 (2012. godina)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Kočari 32.488 Plivaričari 39.273
<i>Izvor podataka:</i>	Registar ribarske flote vođen od strane Uprave ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima
<i>Postupak pribavljanja</i>	Izvadak iz baze podataka

<i>podataka:</i>	
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a

Korisnici

Pravne/fizičke osobe ovlaštenici povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru i članovi posade plovila mogu biti korisnici mjere 1.2.

Iznos potpore

Javna potpora iznosi 100%. U ukupnom iznosu javne potpore za provedbu ove mjere, udio potpore iz EFR-a može iznositi najviše 75%, dok će se minimalno 25% iznosa isplaćivati iz nacionalnih sredstava.

U kontekstu ovoga OP-a, maksimalna alokacija iz EFR-a za ovu mjeru može iznositi do 1.000.000 EUR. Ovaj iznos je određen uzimajući u obzir procjenu potrebnih sredstava temeljenu na izračunu prema postavljenim ciljanim vrijednostima i imajući na umu maksimalni dozvoljeni iznos definiran člankom 24. stavkom 2. EFR Uredbe.

Mogući kriteriji prihvatljivosti

- Povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru mora biti važeća u trenutku podnošenja prijave za dodjelu naknade;
- Plovilo koje je predmet prijave za dodjelu naknade mora biti evidentirano u Registru ribarske flote RH.

Izračunavanje naknade

Kod izračuna naknade, uzet će se u obzir elementi poput kapaciteta plovila te će se naknada izračunavati na sljedeći način:

Iznos naknade za ovlaštenike povlastice će se izračunavati kako slijedi:

Kategorija plovila prema tonaži (GT)	Maksimalni iznos po plovilu po danu (EUR)
<25	5.16xGT+36
≥25 i <50	3.84xGT+66
≥50 i <100	3.00xGT+108
≥100 i <250	2.40xGT+168
≥250	1.80xGT+318

Odbor za praćenje će odlučiti o minimalnom iznosu naknade po plovilu u slučaju kad se plovilo nalazi u kategoriji <25 GT.

Premija po članu posade će iznositi 36 EUR dnevno (bruto iznos) za svaki kalendarski dan tijekom privremene obustave. S obzirom na nedostatak socio-ekonomskih podataka, ovaj iznos je procijenjen temeljem podataka DZS-a o prosječnoj mjesečnoj plaći u sektoru ribarstva, a koja je za srpanj 2013. godine iznosila oko 1.000 EUR.

Za vrijeme trajanja privremene obustave, korisnici ove mjere ne smiju primati nikakvu drugu potporu za istu svrhu od drugih privatnih, javnih, nacionalnih, EU ili međunarodnih tijela.

6.2 Prioritetna os 2: Akvakultura, slatkovodni ribolov, prerada i trženje proizvoda ribarstva i akvakulture

6.2.1 Mjera 2.1. (Članak 29.): »Proizvodne investicije u akvakulturi«

Cilj

Cilj ove mjere je modernizacija postojećih uzgojnih kapaciteta u akvakulturi radi povećanja proizvodnje i jačanja konkurentnosti i održivosti sektora akvakulture.

Temelj za provedbu mjere

Imajući u vidu sve veću potražnju za ribom i drugim vodenim organizmima na tržištu, a s obzirom na trenutni status ribolovnih resursa u svijetu, razvoj ove djelatnosti je izuzetno važan. Provedba ove mjere stoga ima za cilj modernizaciju i porast sveukupne proizvodnje kao i jačanje konkurentnosti i održivosti sektora akvakulture. RH ima cilj modernizirati postojeće kapacitete na način da se istovremeno unaprijedi profitabilnost sektora, ali i ispune zahtjevi očuvanja okoliša.

Posebna će se pažnja posvetiti potrebi za povećanjem kapaciteta mrjestilišta kako bi se dalje jačala opstojnost i samoodrživost sektora kao i značajno smanjio rizik od prijenosa neželjenih organizama (patogenih i drugih) te očuvala, u maksimalnoj mogućoj mjeri, genetička izvornost uzgojnih linija. Nadalje, jedan od ključnih elemenata je i diversifikacija proizvodnje prvenstveno u smislu uvođenja u proces uzgoja vrsta koje danas nisu zastupljene u ovoj djelatnosti, a mogu imati tržišnog potencijala. Osim toga, RH kao posebno značajan element prepoznaje i potrebu uvođenja novih tehnologija.

Karakter mjere

Ova mjera obuhvaća uzgoj riba i školjakaša u moru i u slatkim vodama, a njenom će se provedbom nastojati:

- Razvijati proizvodnju (širenje poslovanja) ponajviše onih uzgojnih vrsta koje posjeduju tržišni potencijal, poticati modernizaciju (kroz obnovu i opremanje uzgojnih kapaciteta), jačati inovacije (primjenu novih tehnologija i materijala) i razvoj tvrtki s tehnološkog gledišta u cilju unaprjeđenja održivosti poslovanja;
- Poticati razvoj održive akvakulture i integracije uzgajališta u okoliš, posebice s aspekta postizanja ciljeva definiranih Direktivom 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. godine kojom se uspostavlja okvir zajednice za zajedničku politiku na području politike voda (SL L 327, 22. 12. 2000.) (tzv. Okvirna direktiva o vodama);

- Diversificirati proizvodnju te unaprjeđivati kvalitetu procesa;
- Pružiti podršku tradicionalnom načinu uzgoja i unaprijediti sustave zaštite od divljih predatora.

Ova mjera predviđa potporu tvrtkama za investicije u komercijalnu proizvodnju vodenih organizama namijenjenih ljudskoj prehrani.

Indikativna lista planiranih aktivnosti:

- Povećanje/obnova/modernizacija postojećih uzgajališta,
- Povećanje/obnova/modernizacija postojećih mrjestilišta,
- Nabava opreme za uzgajališta i mrjestilišta,
- Diversifikacija proizvodnje.

Mjerljivi pokazatelji

KATEGORIJA	IZLAZNI POKAZATELJ
<i>Indikator:</i>	Broj moderniziranih uzgajališta/mrjestilišta
<i>Definicija:</i>	Broj moderniziranih proizvodnih objekata uključujući uzgajališta i mrjestilišta
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	Broj slat. uzgajališta i mrjestilišta 62 (datum: 31. prosinca 2012. godina) Broj morskih uzgajališta ribe i školjkaša te mrjestilišta 321 (datum 31. prosinca 2012. godina)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Broj moderniziranih slatkovodnih uzgajališta i mrjestilišta 5 (datum: 31. prosinca 2015. godina) Broj moderniziranih uzgajališta morske ribe i školjkaša te mrjestilišta 7 (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA

<i>Indikator</i>	Povećanje proizvodnje ribe i školjkaša
<i>Definicija:</i>	Povećanje proizvodnje u svakom od segmenata proizvodnje – slatkovodne i morske (ribe i školjkaša). Povećanje proizvodnje će se mjeriti u odnosu na početne vrijednosti proizvodnje u 2011. godini i to u tonama.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Tona
<i>Referentne vrijednosti:</i>	Proizvodnja slatkovodne ribe 6.283 t (datum: 31. prosinca 2011. godina) Proizvodnja morske ribe (ne uključujući atlantsku plavoperajnu tunu) i školjkaša 4.932 t (datum: 31. prosinca 2011. godina)
<i>Povećanje:</i>	+5%
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Proizvodnja slatkovodne ribe 6.597.15 t (datum: 31. prosinca 2015. godina) Proizvodnja morske ribe (ne uključujući atlantsku plavoperajnu tunu) i školjkaša 5.178 t (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Povećanje proizvodnje mlađi morske ribe
<i>Definicija:</i>	Indikator se odnosi na povećanje proizvodnje mlađi morske ribe. Povećanje proizvodnje će se mjeriti u odnosu na početne vrijednosti proizvodnje mlađi u 2011. godini i mjerit će se u komadima.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj (komada)
<i>Referentna vrijednost:</i>	Proiz. mlađi morske ribe 14.824.990 kom. (datum: 31. prosinca 2011. godina)
<i>Povećanje:</i>	+5%
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Proiz. mlađi morske ribe 15.566.240 kom. (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu

<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Diversifikacija proizvodnje
<i>Definicija:</i>	Indikator se odnosi na uvođenje novih vrsta riba u proces komercijalne proizvodnje.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj novih vrsta
<i>Referentna vrijednost:</i>	Glavne vrste riba proizvedene u 2011. godini
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Povećanje broja vrsta u proizvodnji (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Povećanje dodane vrijednosti proizvodnje u akvakulturi
<i>Definicija:</i>	Indikator se odnosi na uvođenje nove dodane vrijednosti proizvodnji u akvakulturi
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj dodane vrijednosti proizvodnje u akvakulturi
<i>Referentna vrijednost:</i>	Dodana vrijednost proizvodnje u akvakulturi u 2011. godini
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Povećanje dodane vrijednosti proizvodnje u akvakulturi (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a

KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Smanjenje utjecaja na okoliš
<i>Definicija:</i>	Indikator se odnosi na uvođenje novih tehnologija/opreme koje će rezultirati unaprjeđivanjem okolišnih uvjeta
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj novih okolišno-prijateljskih projekata
<i>Referentna vrijednost:</i>	0 (datum: 1. srpnja 2013. godine)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	1 (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Registar akvakulture pri Upravi ribarstva
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik organizacijske jedinice zadužene za prikupljanje i upravljanje podacima i čelnik organizacijske jedinice zadužene za akvakulturu
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Izvadak iz baze podataka
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a

Korisnici

Pravne/fizičke osobe ovlaštenici povlastice za akvakulturu (morsku/slatkovodnu), sukladno nacionalnim zakonskim propisima, mogu biti korisnici ove mjere.

Potpore se može dodijeliti mikro, malim i srednjim poduzećima, kao i onima koja nisu obuhvaćena definicijom u članku 3. točki (f) EFR Uredbe, s manje od 750 zaposlenih ili s prometom manjim od 200 milijuna EUR. Međutim, potpora se može dodijeliti svim poduzećima bez obzira na njihovu veličinu, ako su ona smještena na otocima Dugi Otok, Vis, Mljet i Lastovo.

Iznos potpore

Javna potpora može iznositi do 60% sveukupnih prihvatljivih troškova.

U ukupnom iznosu javne potpore za provedbu ove mjere, udio potpore iz EFR-a može iznositi najviše 75%, dok će se minimalno 25% iznosa isplaćivati iz nacionalnih sredstava. Iznimno, u skladu s Ugovorom o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji (Prilog III. poglavlje 5. stavak 2. podstavak d.), za investicije na Dugom otoku, Visu, Mljetu i Lastovu, iznos javne potpore iz EFR-a može biti maksimalno 85%, a iz nacionalnih sredstava minimalno 15%.

Mogući kriteriji prihvatljivosti:

- Podnositelj mora biti ovlaštenik važeće povlastice za akvakulturu (morsku/slatkovodnu),

- Projekt je usklađen sa svim postojećim propisima koji reguliraju zaštitu okoliša i prirode, prostorno planiranje i izgradnju,
- Projekt mora biti održiv s ekonomskog, financijskog i tehničkog aspekta.

Mogući kriteriji odabira:

- veličina poduzeća – prioritet će imati mikro i mala poduzeća,
- određena lokacija investicije (otoci, područja od posebne državne skrbi) može biti ocjenjena s više bodova.

Navedeni kriteriji prihvatljivosti i prijedlozi kriterija odabira dostavit će se na razmatranje Odboru za praćenje. Prije početka provedbe mjere 2.1., Odbor za praćenje mora odobriti kriterije odabira koje će predložiti Upravljačko tijelo.

Specifičnost mjere

Odabrani projekti moraju biti usklađeni s različitim nacionalnim propisima i propisima EU, poglavito u područjima zaštite okoliša, zaštite zdravlja ljudi te zaštite zdravlja i dobrobiti životinja.

Uz projekte koji predviđaju diversifikaciju proizvodnje u smislu uzgoja novih vrsta, podnositelji će morati priložiti marketinšku studiju.

Vezano uz procjenu utjecaja na okoliš, projekti će morati udovoljiti uvjetima iz Dodatka IV. Direktive Vijeća 85/337/EEZ od 27. lipnja 1985. godine o procjeni učinka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL L 175, 5. 7. 1985.) kao i uvjetima definiranim odredbama nacionalnih propisa koji reguliraju područje zaštite okoliša.

6.3 Prioritetna os 5: Tehnička pomoć

Cilj tehničke pomoći je jačanje administrativnih kapaciteta i svijesti dionika.

6.3.1 Mjera 5.1 (Članak 46.) »Tehnička pomoć«

Opis mjere

Kako bi se osigurala odgovarajuća provedba strukturne politike u ribarstvu, uključujući provedbu trenutnog OP-a, kao i priprema za novo programsko razdoblje, potrebno je dodatno ciljano jačanje administrativnih kapaciteta. Navedeno je potrebno osigurati posebice za tijela uključena u proces upravljanja i kontrole provedbe operativnih programa u ribarstvu. Osim toga, potrebno je osigurati odgovarajuću razinu informiranosti i svijesti potencijalnih korisnika i javnosti o mogućnostima koje pruža EFR, ali i EFPR, kao i njihovim doprinosima. Ova mjera bi također trebala pružiti potporu u provedbi vrednovanja OP-a.

Indikativna lista planiranih aktivnosti:

1) Aktivnosti vezane uz unaprjeđenje sustava upravljanja i kontrole provedbe ovoga OP-a kroz jačanje ljudskih potencijala te osiguravanje tehničkih i operativnih preduvjeta za efektivno i efikasno funkcioniranje sustava.

2) Komunikacijske aktivnosti [\[8\]](#) kojima će se osigurati:

– Kontinuirano informiranje potencijalnih korisnika o mogućnostima financiranja u okviru različitih mjera sukladno članku 51. EFR Uredbe;

– Informiranje opće javnosti o ulozi EU u programu kao i o učinku programa.

3) Aktivnosti vezane uz provedbu evaluacijskih izvješća, statistika i studija, uključujući i one opće prirode koje se odnose na operacije u okviru EFR-a.

4) Mjere u svrhu širenja informacija, umrežavanja, podizanja razine svijesti, promocije suradnje i razmjene iskustava i znanja unutar EU, a vezano uz provedbu strukturne politike u ribarstvu.

Korisnici

Korisnik ove mjere je administracija odgovorna za upravljanje i kontrolu provedbe OP-a, odnosno Upravljačko tijelo, Tijelo za potvrđivanje, Tijelo za reviziju i Posrednička tijela UT-a i TP-a.

Financijske odredbe

Prihvatljivi troškovi sufinancirat će se iz EFR-a udjelom od najviše 75%.

Mjerljivi pokazatelji

KATEGORIJA	IZLAZNI POKAZATELJ
<i>Indikator:</i>	Broj operacija koje pridonose učinkovitijoj provedbi OP-a
<i>Definicija:</i>	Pokazatelj se odnosi na broj operacija koje doprinose učinkovitijoj provedbi OP-a u okviru tekućeg programskog razdoblja i onih u sklopu priprema za sljedeće programsko razdoblje, uključujući sve ostale relevantne aktivnosti propisane pravnom stečevinom ili one za koje se pokaže potreba tijekom procesa provedbe ovoga OP-a.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	0 (datum: 1. srpnja 2013. godina)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	5 operacija (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Uprava ribarstva / UT
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik UT-a

<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Sustav provedbe OP-a
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Broj djelatnika uključenih u edukaciju u okviru Tehničke pomoći
<i>Definicija:</i>	Broj djelatnika uključenih u edukacijske aktivnosti za vrijeme trajanja OP-a. To uključuje broj djelatnika u svim relevantnim institucijama (provedbenim i posredničkim tijelima). Edukacija podrazumijeva studijska putovanja radi razmjene znanja i iskustava, seminare, radionice, stručne skupove, i sl.
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	Djelatnici UT-a 5 (datum: 1. srpnja 2013. godina) Djelatnici APPRRR-a (PT) – 8 (centralni ured) (datum: 1. srpnja 2013. godina) Djelatnici TP-a – 3 (datum: 1. srpnja 2013. godina)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	Educirano 50% operativnih kapaciteta (djelatnika) svake od institucija u sustavu upravljanja i kontrole (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Uprava ribarstva / UT
<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik UT-a
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Sustav provedbe OP-a; prijavna dokumentacija (evidencije prisutnosti, izvješća s putovanja itd.)
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a
KATEGORIJA	POKAZATELJ REZULTATA
<i>Indikator:</i>	Broj promidžbenih aktivnosti uz potporu Tehničke pomoći
<i>Definicija:</i>	Broj promidžbenih aktivnosti za vrijeme provedbe OP-a
<i>Mjerna jedinica:</i>	Broj
<i>Referentna vrijednost:</i>	0 (datum: 1. srpnja 2013. godina)
<i>Ciljana vrijednost:</i>	5 operacija na izradi promidžbenih materijala (primjerice: brošure, letci, web stranice, itd.) i širenje informacija (primjerice: informativne kampanje, radionice, seminari, putovanja, itd.) (datum: 31. prosinca 2015. godina)
<i>Izvor podataka:</i>	Arhiva UT-a

<i>Upravitelj podataka:</i>	Čelnik UT-a
<i>Postupak pribavljanja podataka:</i>	Uvid u dokumentaciju u arhivi
<i>Učestalost provjera:</i>	Po okončanju postupka natječaja i tijekom procesa zatvaranja OP-a

6.4 Ostali EU fondovi

6.4.1 Koordinacija s IPARD programom

Za programsko razdoblje 2007.-2013. predviđena su određena financijska sredstva namijenjena poljoprivredi i ruralnom razvoju u okviru IPARD programa.

U okviru ZRP-e, EFR je usmjeren na postizanje održivog razvoja ribarstva i akvakulture.

U praksi, iako EFR i IPARD imaju za cilj ekonomski osnažiti odgovarajuće sektore kroz održivi razvoj, područja intervencija se razlikuju sektorskim specifičnostima i ciljevima pripadajućih politika.

Vezano za moguća preklapanja, prepoznato je sljedeće:

- Status gospodarskih ribara kao korisnika prepoznaje samo EFR;
- Nije predviđeno koristiti sredstva EFR-a za sufinanciranje investicija u industriji prerade proizvoda ribarstva;
- Postoji mogućnost preklapanja fondova u dijelu razvoja područja tradicionalno ovisnih o ribarstvu. Konkretno, os 4 iz EFR-a i LEADER pristup vrlo su sličnog karaktera. Ipak, RH je odlučila ne provoditi mjere u okviru ove osi u sklopu ovoga OP-a.

6.4.2 Koordinacija s Europskim fondom za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj pruža financijsku potporu ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji smanjujući međuregionalne razlike te potičući razvoj i strukturnu prilagodbu regionalnih ekonomija, uključujući i preobrazbu onih koje bilježe gospodarski pad. Aktivnosti koje fond predviđa usmjerene su na niz tematskih ciljeva, prvenstveno na konkurentnost, inovacije, stvaranje radnih mjesta i održivi rast uz poštivanje kriterija zaštite okoliša. Iz ovoga se fonda mogu sufinancirati proizvodne investicije, infrastruktura, tehnička pomoć i ostale razvojne inicijative poput pružanja usluga u poslovanju ili garancijski fondovi. Predviđeno je da se iz ovoga fonda sufinanciraju aktivnosti u tri prioriteta: konvergenciju, regionalnu konkurentnost i zapošljavanje te europsku teritorijalnu suradnju. Obzirom da sektor ribarstva načelno nije uključen u provedbu mjera u okviru ovoga fonda u trenutnom programskom razdoblju, preklapanja u sufinanciranju nisu moguća.

Kolektivne akcije (članak 37. EFR Uredbe) i pilot projekti (članak 41. EFR Uredbe) kojima je moguće integrirati sve sektorske aktere, mogu sadržavati izraženi element inovacija u

dijelu proizvodnih i prerađivačkih tehnologija, energije i ekonomije kao i širenja znanja. EFR ne predviđa sufinanciranje operacija ovoga tipa te je njihovu realizaciju moguće postići kroz EFRR.

Kroz oba fonda moguće je ostvariti potporu za razvoj i opremanje ribarskih luka, međutim, ovaj OP ne predviđa takve aktivnosti.

6.4.3 Koordinacija s Europskim socijalnim fondom

Preklapanja su moguća i između EFR-a i ESF-a obzirom da ESF pokriva područje ekonomskog i socijalnog razvoja i razvoja ribarstvenih područja (obala, jezera, rijeke i ušća rijeka) što je ekvivalent osi 4. EFR-a. Obzirom da prioriteta os EFR-a nije obuhvaćena ovim OP-om, izbjegnuta je mogućnost dvostrukog financiranja operacija.

7. FINACIJSKE ODREDNICE

Sveukupan doprinos iz EFR-a, namijenjen cilju konvergencije, za OP iznosi 8,7 milijuna EUR. Ova sredstva distribuirat će se između prioriteta osi na sljedeći način:

Područje prioriteta	Udio (%)	Ukupno javna potpora (EURO)	Udio EFR-a u javnoj potpori (EURO)	Nacionalni udio u javnoj potpori (EURO)	Udio sufinanciranja iz EFR-a (%)
		a = b + c	b	c	d = (b/a) x 100
Prioritetna os 1	51,81	6.010.000	4.507.500	1.502.500	75
Prioritetna os 2	43,19	5.010.000	3.757.500	1.252.500	75
Prioritetna os 5	5,00	580.000	435.000	145.000	75
UKUPNO	100	11.600.000	8.700.000	2.900.000	75

8. PROVEDBENE ODREDBE

8.1 Određivanje provedbenih tijela definiranih u članku 58. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1198/2006 od strane RH

Ovo poglavlje obrađuje opis glavnih elemenata Sustava upravljanja i kontrole provedbe OP-a (u daljnjem tekstu: SUK). SUK je uspostavljen sukladno odredbama članaka 57. do 61. EFR Uredbe.

Sustav čine Upravljačko tijelo (UT), Tijelo za potvrđivanje (TP) i Tijelo za reviziju (TR). U svrhu pravnog prepoznavanja i određivanja njihovih funkcija, Vlada Republike Hrvatske je Odlukom o određivanju provedbenih tijela za upravljanje i kontrolu provedbe Operativnog programa u ribarstvu od 18. ožujka 2010. godine odredila navedena tijela.

Temeljem navedene Odluke Vlade Republike Hrvatske, MP je na razini svojih odvojenih unutarnjih ustrojstvenih jedinica određeno kao UT i TP, pri čemu UR obnaša ulogu UT-a, a Samostalna služba za akreditaciju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i razvoju i ovjeravanje i potvrđivanje provedbe programa potpore u ribarstvu obnaša ulogu TP. Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije (ARPA) obnaša ulogu Tijela za reviziju.

Na razini određenih provedbenih tijela u potpunosti je primijenjen princip stroge separacije funkcija. UR – UT i Samostalna služba za akreditaciju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i razvoju i i potvrđivanje provedbe programa potpore u ribarstvu – TP su zasebne organizacijske jedinice unutar MP koje su potpuno odvojene jedna od druge i imaju svaka svog čelnika koji su u potpunosti odgovorni za djelokrug rada svojih organizacijskih jedinica. S obzirom na funkcije dodijeljene im u okviru SUK-a, linija izvješćivanja unutar UT završava s čelnikom Uprave, dok linija izvješćivanja unutar TP završava s voditeljem Službe (Dodatak 3., Slika 3-1.). Što se tiče TR-u, ARPA je u potpunosti odvojeno tijelo državne uprave, što osigurava potpunu neovisnost od ostalih provedbenih tijela uključenih u SUK.

S obzirom da RH planira sva plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju obavljati preko APPRRR, a u skladu s člankom 58. stavkom 2. EFR Uredbe i člankom 38. stavkom 1. Provedbene Uredbe, neki od zadataka UT delegirat će se Posredničkom tijelu (PT) – APPRRR, dok UT pri tome zadržava punu odgovornost za provedbu svih funkcija iz svoje nadležnosti.

Nadalje, neki zadaci iz djelokruga rada TP-a će biti također delegirani APPRRR-u, pri čemu će provedbeno tijelo (u ovom slučaju TP) također zadržati punu odgovornost za provedbu svih funkcija iz svoje nadležnosti.

Posebna pažnja će se posvetiti jasnoj separaciji funkcija UT-a i TP-a na razini PT – APPRRR, a separacija funkcija i zadaća osigurat će se jasnom definicijom funkcija i pojedinih radnih mjesta svakog od zaposlenika unutar PT-a uključenog u provedbu funkcija delegiranih od strane UT-a ili TP-a.

Unutarnje ustrojstvo APPRRR-a jamči poštivanje načela separacije funkcija na način da su voditelji pojedinih organizacijskih jedinica funkcionalno neovisni imajući na umu zadatke delegirane od strane UT-a i TP-a.

Delegiranje funkcija od strane UT-a i TP-a na PT bit će u skladu s osnovnim principom separacije funkcija, a uredit će se Sporazumom o suradnji između MP-a i APPRRR-a.

8.1.1 Upravljačko tijelo

UT za OP u ribarstvu je određeno na razini UR-a u sklopu MP-a. Ministar poljoprivrede će odlukom ovlastiti Upravu ribarstva i njenog čelnika za preuzimanje pune odgovornosti za provedbu funkcija UT-a (vidi Dodatak 3.).

UT je u potpunosti odgovorna za ispunjavanje obveza propisanih člankom 59. EFR Uredbe, a one podrazumijevaju sljedeće:

- osigurati da se operacije odabiru za sufinanciranje u skladu s kriterijima primjenjivima na OP te da su u skladu s nacionalnim propisima kao i pravnom stečevinom tijekom čitavog perioda implementacije;
- verificirati da su sufinancirani proizvodi i usluge isporučeni i da su izdaci prijavljeni od strane korisnika stvarni te da su u skladu s nacionalnim propisima i pravnom stečevinom;
- osigurati postojanje sustava vođenja i pohranjivanja računovodstvenih podataka u elektroničkom obliku, uključujući i računovodstvene podatke na razini operacije u okviru OP-a te osigurati prikupljanje podataka o provedbi potrebnih za financijsko upravljanje, praćenje, verifikacije, revizije i evaluacije;
- osigurati da korisnici i druga tijela uključena u provedbu operacija imaju zaseban računovodstveni sustav ili koriste odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije koje se odnose na pojedinu operaciju ne dovodeći u pitanje odredbe o računovodstvu propisane nacionalnim zakonodavstvom;
- osigurati da se ex-ante, interim i ex-post evaluacije OP-a obavljaju u skladu s odredbama EFR Uredbe;
- uspostaviti odgovarajuće procedure s ciljem da se osigura revizorski trag dokumentacije i revizija vezanih uz izdatke u skladu s odgovarajućim odredbama EFR Uredbe;
- osigurati dostupnost podataka o procedurama i izvršenim verifikacijama vezanima uz izdatke za potrebe provedbe funkcija TP-a i TR-a;
- usmjeravati i koordinirati rad Odbora za praćenje i za potrebe njegova rada pripremati dokumente potrebne za praćenje kvalitete provedbe OP-a s aspekta specifičnih ciljeva;
- pripremati i, nakon odobrenja od strane Odbora za praćenje, dostavljati EK godišnja izvješća i završna izvješća o provedbi OP-a;
- osigurati usklađenost sa zahtjevima vezanim uz informiranje i obavješćivanje potencijalnih korisnika i korisnika o OP-u te osigurati informiranje šire javnosti o ulozi EU u OP-u.

Osim toga, UT je odgovorna i za sljedeće zadatke:

- Uspostavu potrebnog pravnog okvira za provedbu strukturne politike u ribarstvu;
- Izradu NSP-a;
- Izradu OP-a, u skladu s pravnom stečevinom, nacionalnim propisima i prioritetima NSP-a;
- Pripremu Opisa sustava upravljanja i kontrole provedbe OP-a i podnošenje istog prema EK;
- Planiranje proračuna za provedbu OP-a na godišnjoj razini;
- Pripremu prijedloga kriterija za odabir projekata i njihovo predstavljanje Odboru za praćenje.

Funkcije UT će djelomično biti delegirane PT-u – APPRRR. Delegiranje tih funkcija će biti određeno i službeno potvrđeno Sporazumom o suradnji između MP-a i APPRRR-a. Navedeni Sporazum sadržavat će definiciju i opis zadataka, međusobne odnose, kao i sustav izvještavanja i osnovnih elemenata kontrole nad provedbom delegiranih zadataka. Kako bi se osigurala transparentnost procedura, izradit će se odgovarajući priručnik procedura. Delegiranje zadataka od strane UT-a na PT će biti u skladu s osnovnim načelima separacije funkcija.

Adresa (UT):

Ministarstvo poljoprivrede

Uprava ribarstva

Ulica grada Vukovara 78

HR-10000 Zagreb

Posredničko tijelo UT-a

U skladu s mogućnošću propisanom člankom 58. stavkom (2) EFR Uredbe predviđeno je delegirati određene zadatke vezane uz tehničku provedbu mjera OP-a sa UT na PT – APPRRR. Detaljan popis zadataka koji će se delegirati na PT utvrdit će se Sporazumom o suradnji između MP i APPRRR. Provizorno je odlučeno da će se na PT – APPRRR delegirati zadaci navedeni u članku 59. točkama (a), (b), (c), (d), (f), (g) i do određene mjere (j), EFR Uredbe, odnosno, da će PT – APPRRR biti dužna:

- Osigurati da se operacije odabiru za sufinanciranje u skladu s kriterijima primjenjivima na OP te da su u skladu s nacionalnim propisima kao i pravnom stečevinom, što uključuje između ostalog:

- o objavu natječaja za podnošenje prijava u skladu s podzakonskim propisima specifičnima za svaku mjeru koju izrađuje UT (a koji sadrže kriterije koje je odobrio Odbor za praćenje),

- o Administrativnu obradu prijava za dodjelu javne potpore i odobravanje/odbijanje prijava;

- Verificirati da su sufinancirani proizvodi i usluge isporučeni i da su izdaci prijavljeni od strane korisnika stvarni te da su u skladu s nacionalnim propisima i pravnom stečevinom što uključuje:

- o administrativnu obradu zahtjeva za isplatu i odobravanje/odbijanje zahtjeva za isplatu;

- Voditi računa o rezultatima kontrole na terenu[\[9\]](#);

- Pružati informacije, u okviru svoga djelokruga i u koordinaciji s UT-om, o mogućnostima ostvarivanja prava na javnu potporu;

- Objaviti informacije o ostvarenom pravu na javnu potporu;

- Pripremiti smjernice i ostale informativne materijale za podnositelje prijava u koordinaciji s UT-om;
- Uspostaviti sustav vođenja i pohranjivanja podataka u elektroničkom obliku, uključujući i računovodstvene podatke na razini operacije u okviru OP-a, za svaku od operacija;
- Uspostaviti zaseban računovodstveni sustav za izdatke sufinancirane iz EFR-a na razini PT-a kao i osigurati postojanja zasebnog računovodstvenog sustava za izdatke sufinancirane iz EFR-a na razini korisnika;
- Osigurati da dokumenti koji se odnose na izdatke i revizije budu dostupni EK i Europskom revizorskom sudu najmanje u periodu definiranom člankom 87. EFR Uredbe;
- Osigurati postojanje i dostupnost potrebnih podataka za procese potvrđivanja i revizije;
- Podnositi potrebne podatke za potrebe izvješćivanja o korištenju sredstava javne potpore.

U dodatku na navedeno, PT će biti odgovorno i za vršenje isplata prema korisnicima što prije i u cijelosti.

Za potrebe provedbe mjera temeljem OP-a, PT koristit će softversku podršku. Spomenuti softver čini AGRONET (sučelje za korisnike) i ISSA (aplikacija za administraciju). AGRONET predstavlja sučelje za korisnike putem kojeg će korisnici podnositi svoje prijave i zahtjeve za isplatu. Komponenta ISSA je predviđena kao instrument za administrativnu obradu prijave i zahtjeva za isplatu na razini PT-a, koji će također osigurati odgovarajuću razinu pristupa svim ostalim institucijama u okviru SUK-a (OT, TP i TR). Detaljni opis softvera i reference na odgovarajuće operative procedure nalazit će se u Opisu sustava (SUK-a) koji će se pravovremeno dostaviti EK.

Unutar sustav ISSA APPRRR-a postoji podsustav ISRiF za provedbu onih zadataka koji se odnose na isplate i računovodstvo. Financijska aplikacija za izvršavanje plaćanja nalazi se na Microsoft SQL serveru. Za potrebe računovodstva instaliran je SAP softver (baza podataka u Oracle-u). Aplikacija za izvješćivanje nalazi se na podsustavu ISPU.

Sustav je dostupan djelatnicima APPRRR-u skladu s pravilima koja su razrađena za svakog pojedinog zaposlenika. UT imat će read-only pristup sustavu APPRRR-a tijekom provedbe zadataka vezanih uz EFR, te također u skladu s definiranim pravilima. Isto će vrijediti i za ostala tijela u SUK-u.

Adresa (PT):

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ulica grada Vukovara 269d

HR-10000 Zagreb

8.1.2 Tijelo za potvrđivanje

Tijelo za potvrđivanje (TP) je Samostalna služba za akreditaciju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i razvoju i potvrđivanje provedbe programa potpore u ribarstvu u sklopu MP-a.

Sukladno članku 58. stavku 4. EFR Uredbe, UT i TP mogu biti dio istog tijela pri čemu moraju biti međusobno funkcionalno neovisni. Ovaj princip separacije funkcija uzet je u obzir te je čelnik TP voditelj Samostalne službe.

TP je odgovorno za funkcije navedene u članku 60. EFR Uredbe, a koje podrazumijevaju sljedeće:

- Izraditi i dostaviti EK ovjerene izjave o izdacima i zahtjeve za plaćanjem iz EFR-a;
- Potvrditi da:
 - su izjave o izdacima točne, da proizlaze iz pouzdanih računovodstvenih sustava i da se temelje na popratnim dokumentima koje je moguće provjeriti,
 - su prijavljeni izdaci usklađeni s primjenjivim propisima pravne stečevine i nacionalnim propisima te da su nastali u sklopu operacija odabranih za sufinanciranje temeljem kriterija primjenjivih na OP i usklađenih s primjenjivim pravilima Unije i nacionalnim pravilima;
- Uvjeriti se da informacije o procedurama i izvršenim verifikacijama vezanim uz izdatke, a koje su navedene u izjavama o izdacima, predstavljaju valjani temelj za potvrđivanje;
- U svrhu potvrđivanja, uzimati u obzir rezultate svih revizija provedenih u nadležnosti Tijela za reviziju;
- Voditi računovodstvenu evidenciju o izdacima prijavljenim Europskoj komisiji u elektroničkom obliku;
- Voditi računovodstvenu evidenciju o iznosima koji podliježu povratu i vraćenim iznosima po odbijanju potvrđivanja za dio ili čitavu operaciju.

U skladu s mogućnostima koje definira članak 58. stavak 2. EFR Uredbe, TP može delegirati neke funkcije PT-u. PT – APPRRR će biti delegirano tijelo koje će izvršavati dio delegiranih funkcija od strane TP-a, a samo delegiranje funkcija provest će se temeljem Sporazuma o suradnji između MP-a i

APPRRR-a. Navedenim Sporazumom o suradnji uredit će se međusobni odnosi između ovih dvaju tijela te će se detaljno razraditi i odgovarajućim priručnikom procedura.

Odlučeno je da će TP delegirati sljedeće zadatke na PT – APPRRR:

1. vođenje računovodstvene evidencije o izdacima prijavljenim EK u elektroničkom obliku;
2. vođenje računovodstvene evidencije o iznosima koji podliježu povratu i o vraćenim iznosima po odbijanju potvrđivanja za dio ili čitavu operaciju.

Adresa (TP):

Ministarstvo poljoprivrede

Samostalna služba za akreditaciju Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i razvoju i potvrđivanje provedbe programa potpore u ribarstvu

Ulica grada Vukovara 78

HR-10000 Zagreb

8.1.3 Tijelo za reviziju

TR je ARPA. Funkcije TR-a su potpuno odvojene od funkcija UT-a i TP-a. Čelnik TR je ravnatelj ARPA-e. TR je funkcionalno neovisno od svih sudionika uključenih u SUK, a revizije će se provoditi u skladu s međunarodnim standardima (IFAC) i relevantnim smjernicama EU.

Funkcije TR-a su definirane člankom 61. EFR Uredbe. Sukladno tome, TR je odgovorno za sljedeće:

- osigurati da se revizije provode s ciljem provjere učinkovitog funkcioniranja sustava za upravljanje i kontrolu OP-a;
- osigurati da se revizije nad operacijama provode na temelju odgovarajućeg uzorka za provjeru prijavljenog izdatka;
- osigurati da UT i TP prime sve potrebne podatke o provedenim revizijama i kontrolama;
- do 31. prosinca 2014. i 2015. godine:

o podnošenje godišnjeg kontrolnog izvješća EK koje utvrđuje rezultate revizija provedenih u razdoblju od zadnjih 12 mjeseci, a koje završava 30. lipnja dotične godine u skladu s revizorskom strategijom OP-a te izvještava o pronađenim manjkavostima u SUK-u. Podaci u vezi s revizijama provedenim u razdoblju nakon 1. srpnja 2015. godine bit će obuhvaćeni u konačnom kontrolnom izvješću koje se podnosi uz izjavu o zatvaranju programa,

o davanje mišljenja koje se temelji na kontrolama i revizijama provedenim u nadležnosti TR s ciljem da se utvrdi djeluje li sustav za upravljanje i kontrolu uspješno kao i da jamči da su izvješća o izdacima koja su predložena EK ispravna te, kao posljedica toga, da su dotične transakcije zakonite i regularne,

o podnošenje, prema potrebi, u skladu s člankom 85. EFR Uredbe, izjave o djelomičnom zatvaranju programa koja sadrži ocjenu zakonitosti i regularnosti dotičnih izdatka;

- podnošenje izjave o zatvaranju programa EK, najkasnije do 31. ožujka 2017. godine, kojom se procjenjuje valjanost zahtjeva za plaćanje konačne isplate, te zakonitost i regularnost dotičnih transakcija koje su obuhvaćene u konačnoj Izjavi o izdacima uz koje se podnosi i završno kontrolno izvješće.

Adresa (TR):

Agencija za reviziju sustava provedbe programa EU

Koturaška 53/1

HR-10000 Zagreb

8.1.4 Tijelo odgovorno za primitak uplate od strane Komisije i tijelo odgovorno za plaćanja prema korisnicima

Tijelo odgovorno za primitak uplate od strane EK i vlasnik računa na koji će se doznačivati sredstva iz EFR-a je MFIN. MFIN će otvoriti račun u Hrvatskoj narodnoj banci (u daljnjem tekstu: HNB) na koji će se doznačiti sredstva iz EFR-a. Imajući navedeno u vidu, tijelo odgovorno za primitak uplate od strane EK je MFIN.

APPRRR (PT) je tijelo nadležno za vršenje isplate sredstava potpore prema korisnicima. APPRRR će za potrebe provedbe OP-a otvoriti račune pri HNB-u za primanje sredstava iz Državne riznice za potrebe isplate sredstava potpore prema korisnicima. Po donošenju Odluke o isplati sredstava javne potpore (op. prema korisnicima), APPRRR unosi iznose izravno u sustav Državne riznice. Po zaprimanju traženih sredstava od strane Državne riznice na račun, APPRRR će izvršiti isplatu prema korisnicima putem Financijske agencije (u daljnjem tekstu: FINA).

APPRRR je također tijelo koje vrši povrate.

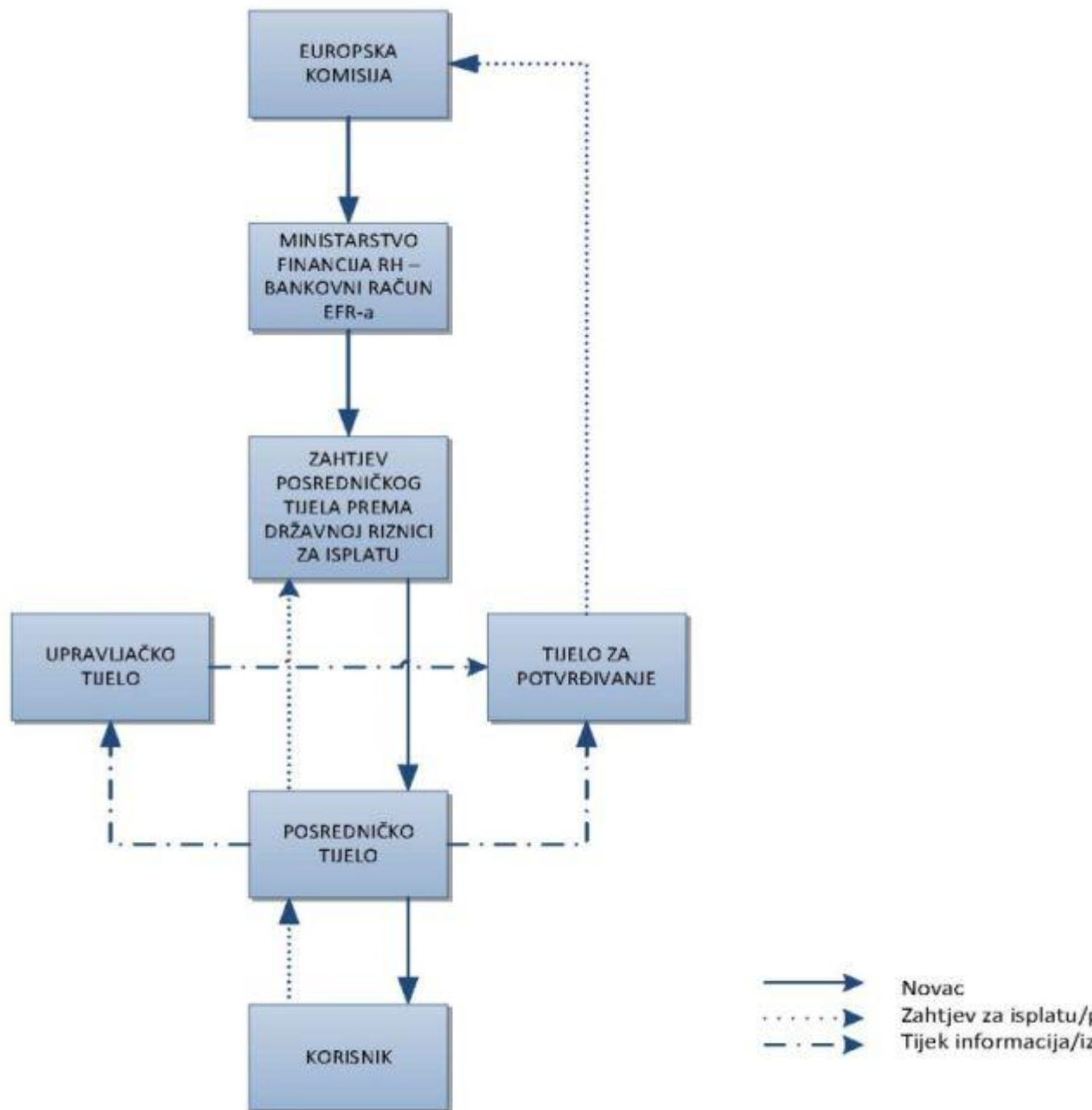
Organizacijska jedinica unutar APPRRR nadležna za izvršavanje plaćanja i računovodstveno praćenje isplata i povrata je Sektor za financije koji se sastoji od tri odjela: Odjel za financije, Odjel za računovodstvo i Odjel za izvještavanje. Odjel za računovodstvo unutar Sektora za financije APPRRR-a koristi sustav SAP. MP će zaprimati potrebne financijsko-računovodstvene informacije od APPRRR-a.

Organizacijska struktura Sektora za financije APPRRR i jedinica nadležnih za financijski aspekt implementacije OP-a prikazani su u Dodatku 3..

Sektor za financije APPRRR-a nadležan je za:

- Otvaranje bankovnog računa za primitak sredstava iz Državne riznice s kojeg će se vršiti isplata korisnicima;
- Bankovne transfere sredstava prema korisnicima temeljem odluka o isplati;
- Povrat sredstava koja podliježu povratu;
- Uspostavu i primjenu računovodstvenog sustava kojim se računovodstveno prate izdaci koje je moguće na odgovarajući način dokumentacijski provjeriti;
- Objedinjavanje podataka o isplaćenim i vraćenim sredstvima prema korisnicima i od njih te slanje podataka u TP. Ove informacije čine temelj za potvrđivanje Izjave o izdacima i Zahtjeva za plaćanjem prema EK;
- Upravljanje i održavanje računovodstvenog sustava i njegovu sigurnost.

Slika 2. Tijek novca

Adresa:

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Ulica grada Vukovara 269d

HR-10000 Zagreb

8.2 Praćenje provedbe OP-a ribarstvo

Praćenje i evaluacija provedbe OP-a uspostaviti će se sukladno odredbama EFR Uredbe kao i odgovarajućih provedbenih odredbi. Pokazatelji navedeni u OP-u temelje se u najvećoj mogućoj mjeri na gore navedenom.

8.2.1 Odbor za praćenje

Za potrebe praćenja provedbe OP-a uspostaviti će se Odbor za praćenje. Nadležno tijelo za uspostavu Odbora za praćenje i koordiniranje njegova rada je UT.

Odbor za praćenje predstavlja najvažnije koordinacijsko tijelo te je također važno tijelo u procesu odlučivanja. Također, Odbor za praćenje je i tijelo odgovorno za kvalitetu realizacije programa.

Njegove su osnovne zadaće sljedeće:

- razmatranje i odobravanje kriterija odabira operacija i odobravanje revizija istih u skladu s potrebama programa;
- redovito praćenje napretka u dostizanju specifičnih ciljeva zadanih programom temeljem dokumenata koje mu dostavi UT;
- redovito praćenje rezultata provedbe osobito u dijelu dostizanja zadanih ciljeva u okviru svakog od područja prioriteta;
- razmatranje i odobravanje godišnjih i završnog izvješća prije podnošenja istih prema EK;
- praćenje godišnjih kontrolnih izvješća te relevantnih komentara EK na iste;
- prijedlozi UT-u za razmatranje i ispravke OP-a kako bi se osiguralo dostizanje zadanih ciljeva;
- razmatranje i odobravanje prijedloga za izmjenama Odluke EK o financijskoj alokaciji iz EFR-a.

UT i Odbor za praćenje prate provedbu programa koristeći se pritom pokazateljima navedenima u OP-u.

Po pitanju sastava Odbora za praćenje posebna pažnja će se usmjeriti na to da se na odgovarajući način uključe svi relevantni dionici poput relevantnih ministarstava, regionalne i lokalne vlasti, predstavnika sektora, ekonomskih i socijalnih partnera, organizacija civilnog društva, nevladinih organizacija, znanstvenih institucija te svakako predstavnika provedbenih i posredničkih tijela u okviru SUK-a.

Predstavnici EK sudjelovat će u radu Odbora za praćenje. Svrha praćenja je primati i pružati informacije zainteresiranim stranama u procesu praćenja kvalitete provedbe OP-a te o njegovom trenutnom statusu provedbe, kao i o tome koliko je provedba OP-a doprinijela postizanju ciljeva zadanih ZRP-om.

8.2.2 Godišnje izvješće o provedbi

UT će podnijeti prema EK prvo godišnje izvješće o provedbi OP-a u 2014. godini, a sljedeće u 2015. godini, ne kasnije od 30. lipnja. Završno izvješće o provedbi OP RH će dostaviti najkasnije do 31. ožujka 2017. godine u obliku Izvješća o zatvaranju programa. Osnovni elementi koje će godišnje izvješće o provedbi sadržavati navedeni su u članku 67. EFR Uredbe.

8.3 Opis procedura za korištenje i tijek novca s ciljem osiguranja transparentnosti

S ciljem uređivanja odnosa između MFIN, MP i APPRRR u dijelu provedbe OP-a izradit će se odgovarajući Sporazum o suradnji. Ovim će se Sporazumom urediti odnosi u smislu definiranja obveza i osnovnih funkcija potpisnika u dijelu planiranja proračuna i potrošnje, odobravanja isplata, izvršenja isplata, računovodstvenog praćenja i izvještavanja u skladu s kriterijima definiranim nacionalnim pravnim okvirom i pravnom stečevinom.

Uplata predujma, međuplaćanja i završna uplata iz EU proračuna na ime OP-a uplatit će se na poseban račun (EURO račun za program) pri HNB-u, kojega će, za ove potrebe, otvoriti i njime upravljati, MFIN. Uplaćena sredstva vodit će se kao prihod državnog proračuna RH. Navedena sredstva bit će u potpunosti namijenjena provedbi OP-a.

RH temeljem Ugovora o pristupanju RH (potpisanog 9. prosinca 2011. godine) ima na raspolaganju ukupno 8,7 milijuna EUR iz EFR-a, od čega je predviđeno da 25% bude uplaćeno kao predujam. RH će pravovremeno izvijestiti EK o detaljima vezanima uz račun na koji će EK uplatiti navedeni iznos.

UT na godišnjoj razini planira izdatke u skladu s odredbama nacionalnog pravnog okvira o državnom proračunu RH i ostalih relevantnih odredbi nacionalnog zakonodavstva. PT-APPRRR je odgovorno za vršenje isplata prema korisnicima.

Po izvršenju isplata prema korisnicima, a u skladu s dinamikom potvrđivanja, PT dostavlja podatke potrebne za proces potvrđivanja TP-u.

Temeljem zaprimljenih dokumenata TP izrađuje Izjavu o izdacima i vrši potvrđivanje te također izrađuje Zahtjev za plaćanjem sredstava od strane EK. Ovi dokumenti čine temelj za novčani transfer između EK i RH (Slika 2).

8.4 Procedura razmjene podataka između EK i RH u elektroničkom formatu

Za potrebe programskog perioda od 2007. do 2013. godine EK je uspostavila informacijski sustava (SFC2007) u formi web aplikacije radi prikupljanja podataka o implementaciji programa na razini svake države članice. Aplikacija je osmišljena kako bi osigurala sigurnu razmjenu podataka od zajedničkog interesa između EK i država članica. Aplikacija je stvorena kako bi se standardizirala procedura i ubrzalo izvještavanje te kako bi se smanjila mogućnost pogreške. Sustav predviđa elektroničku razmjenu podataka između EK i RH po pitanju provedbe OP-ova za sve fondove i omogućava ručni unos podataka putem web aplikacije.

SFC2007 će se prvenstveno koristiti za potrebe razmjene sljedećih dokumenata:

- NSP i njegovih izmjena i dopuna,
- OP-a i njegovih dopuna,
- Sažetaka izvješća,
- Godišnjih izvješća o provedbi,
- Izjava o izdacima i Zahtjeva za plaćanjem,
- Odluka EK i ostalih relevantnih dokumenata.

8.5 Partnerstvo

Proces konzultacija vezan uz razvoj NSP-a

Inicijalna faza procesa – formuliranje strateških prioriteta i ciljeva

Čitav proces definiranja strateških prioriteta i ciljeva u ribarstvu započeo je u listopadu 2008. godine nizom internih konzultacija između voditelja sektora i odjela unutar MP-UR, a kako bi se provele odgovarajuće pripreme za izradu NSP- a.

Nakon početne faze postupka, te u skladu sa člankom 8. EFR Uredbe, proces je nastavljen u prosincu 2008. godine s ciljem utvrđivanja općih ciljeva i prioriteta NSP-a Republike Hrvatske za razdoblje od 2007. do 2013. godine, u okviru programa PHARE 2005 (Dodatak 4.) – Projekta za tehničku pomoć (ugovor br. 2005- 0505- 020201) te Twinning projekta (ugovor br. 2005-0505- 020101). U sklopu ovih projekata, organizirana je prva radionica koja je trajala dva dana i uključila više od 40 sudionika. Svrha radionice je bila pružiti osnovne informacije o alatima i mehanizmima za provedbu strukturne politike ribarstva EU te o mogućnostima koje pruža EFR. Sudionici ove radionice su bili dionici sektora, odnosno predstavnici sljedećih institucija i organizacija:

- ministarstvo nadležno za poljoprivredu, ribarstvo i ruralni razvoj (10 predstavnika),
- djelatnici projekta i stručnjaci (9),
- ministarstvo nadležno za zaštitu okoliša, prostorno uređenje i graditeljstvo (2 predstavnika),
- ministarstvo nadležno za kulturnu baštinu i zaštitu prirode (1 predstavnik),
- ministarstvo nadležno za poslove regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (3 predstavnika),
- ministarstvo nadležno za gospodarstvo (1 predstavnik),
- ministarstvo nadležno za pomorstvo, promet i infrastrukturu (1 predstavnik),
- ministarstvo nadležno za financije (1 predstavnik),
- ministarstvo nadležno za vanjske poslove (1 predstavnik),

- Hrvatska poljoprivredna savjetodavna služba (2 predstavnika),
- Ravnateljstvo za tržišnu i strukturnu potporu u poljoprivredi (buduća Agencija za plaćanja) (1 predstavnik),
- Znanstvene institucije (2 predstavnika),
- HGK (3 predstavnika),
- HOK (2 predstavnika),
- Ribarske zadruge (3 predstavnika),
- Institucionalna potpora za provedbu IPA programa (2 predstavnika).

Konzultacije su nakon toga nastavljene s Hrvatskom poljoprivrednom savjetodavnom službom, HGK-om i HOK-om, kao i sa znanstvenom zajednicom, te je prvi nacrt NSP-a, uključujući i postavljene prioritete i ciljeve za ribarstvo, izrađen u veljači 2009. godine.

Treba napomenuti da je u vrijeme početka konzultacija bilo očekivano da će se pristupanje RH EU dogoditi u 2011. godini ili najkasnije u 2012. godini, što znači da je predviđeni opseg NSP-a i OP-a bio nešto drugačiji. S obzirom na kašnjenja u procesu, konzultacije su nastavljene sporijom dinamikom te je bilo potrebno napraviti određene izmjene u početnim idejama o mogućim ulaganjima i prioritetima.

Napredna faza procesa – priprema konačnog nacrt

Nakon svih izmjena koje su uslijedile u više navrata s obzirom na dinamiku procesa pristupanja, konačni nacrt NSP-a je formuliran i službeno predstavljen dionicima sektora na godišnjem događaju u organizaciji Ceha riba (HOK), održanom u listopadu 2012. godine, na kojem je prisustvovalo više od 300 ribara – članova HOK-a.

Nakon javnog predstavljanja, a prema nacionalnim pravilima i procedurama, ovaj nacrt je u studenom 2012. godine upućen na formalne konzultacije i mišljenja sljedećim institucijama:

- Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture (MPPI),
- Ministarstvu zaštite okoliša i prirode (MZOIP),
- Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU),
- APPRRR,
- ARPA,
- TP,
- HGK,
- HOK.

Sva mišljenja i povratne informacije prikupljene su do kraja godine, uzete u obzir te je NSP izmijenjen sukladno tome.

Nadalje, NSP je predstavljen kroz niz jednodnevnih radionica koje su održane u siječnju 2013. godine u nekoliko obalnih županija, točnije, u gradovima: Puli, Rijeci, Zadru i Splitu. Radionice su organizirane od strane HGK i MP-UR, a na istima je sudjelovalo više od 200 predstavnika sektora i civilnog društva.

Nova verzija nacrtu dokumenta koja je završena u siječnju 2013. godine, objavljena je tada na službenoj mrežnoj stranici Uprave ribarstva (<http://www.mps.hr/ribarstvo>) i upućena prema EK na konzultacije. Povratna informacija od EK primljena je krajem siječnja/početkom veljače. Sljedeći nacrt pripremljen je u lipnju 2013. godine i ponovno podnesen EK u još jedan krug neformalnih konzultacija, a komentari su zaprimljeni u srpnju 2013. godine.

Sažetak konzultacija u fazi izrade konačnog nacrtu

MPPI je dalo samo tehničke primjedbe vezane za uključivanje i precizno navođenje zakonskog okvira kojim se uređuje izdavanje koncesija za akvakulturu u dodatku NSP-a koji sadrži popis zakonodavnog okvira u ribarstvu. Međutim, nakon razmatranja, odlučeno je da se preporuka ne prihvati s obzirom na činjenicu da popis uključuje samo zakonske i podzakonske propise koji su izravno pod nadležnosti MP.

MZOIP je dalo niz prijedloga za tehničke izmjene dokumenta iz svoje nadležnosti te onih usmjerenih prema dugoročnoj održivosti s aspekta zaštite okoliša i prirode (posebice po pitanju planiranja morskih zaštićenih područja, poboljšanja u upravljanju resursima i unaprjeđenja suradnje s administracijom iz područja zaštite okoliša i prirode) kao i komentare u vezi održive akvakulture, posebice unutar potencijalnih područja NATURA 2000. Zaprimljeni komentari su bili dobro razrađeni i temeljeni na čvrstim argumentima te je većina njih prihvaćena ili je odlučeno da će se ponovno razmotriti na razini OP-a i na razini definiranja kriterija za odabir.

MRRFEU je dalo brojne komentare i sugestije s naglaskom na prijedlog uključivanja pregleda mehanizama potpore provođenih u sektoru ribarstva te potrebe dorade deskriptivne prezentacije potencijalnih spona između ribarstva i drugih sektora (turizma). Nadalje, dani su prijedlozi za izmjenu SWOT analize i strateških ciljeva vezanih za pitanja upravljanja resursima. Nakon što su svi komentari razmotreni, utvrđeno je da neki od komentara (osobito oni koji se odnose na pitanja upravljanja resursima) zahtijevaju daljnje konzultacije sa znanstvenom zajednicom, te je na kraju odlučeno da se ne prihvate obzirom da isti nisu temeljeni na znanstvenim dokazima. Međutim, prijedlog za razmatranje mogućnosti za uključivanje pilot projekta privremene obustave oko otoka Jabuke uzet će se u obzir u dogledno vrijeme, tijekom pripreme dokumentacije za provedbu ove određene mjere. Što se tiče prijedloga za uključivanje kratkog pregleda mehanizama potpore u pretpristupnom razdoblju, isto je prihvaćeno i uključeno u konačnu verziju NSP-a, a potom i u OP.

APPRRR je dala brojne komentare vezane za tehničke detalje, koji su svi prihvaćeni te su u tekst unesene odgovarajuće izmjene. Nadalje, brojni komentari su se odnosili na prijedloge za daljnju razradu IPARD programa i mogućnosti koje su pružene u okviru ovoga programa za dionike ribarstva. Ovi komentari su razmotreni te su neki prihvaćeni i uključeni u NSP, a za neke je, nakon dodatnih konzultacija sa stručnjacima za ribarstvo i nakon pomnije analize, utvrđeno da nisu dostatno potkrijepljeni te nisu prihvaćeni. To se odnosi na neke prijedloge

vezane uz pitanja politike ribarstva te flotu i upravljanje resursima, koji su kao takvi ocijenjeni interesantnima u širem kontekstu rasprave, ali ne u elementima koji se tiču djelokruga i opsega NSP-a.

ARPA i TP nisu imali nikakve značajne primjedbe, dok je sektor (HGK i HOK) dao samo neformalne usmene komentare, uglavnom usmjerene na financijski okvir. Točnije, zatražena je jednaka raspodjela ukupne financijske alokacije između dvije prioritete osi koje se planiraju provoditi u okviru OP-a, obzirom su dionici pokazali relativno veliki interes za sve predviđene mjere.

Proces konzultacija vezan uz razvoj OP-a

Što se tiče izrade OP-a, održane su slične konzultacije kao i one vezane uz NSP, točnije, konzultacije su održane prije i za vrijeme izrade OP-a. Kako je proces izrade OP-a započeo prije javnog predstavljanja NSP-a, a kao što je ranije navedeno, osnovne informacije o mjerama koje će biti uključene u OP bile su dostupne dionicima sektora u isto vrijeme kao i NSP (konkretno, tijekom radionica u Puli, Rijeci, Zadru i Splitu). Tijekom tih događanja ciljane publika su bili članovi HGK i HOK-a u okviru sva tri sektora – ulovno ribarstvo, akvakultura i prerada. Osim toga, jedan informativni događaj održan je u Vukovaru početkom svibnja 2013. godine, gdje su ciljane skupina bili uzgajivači iz područja slatkovodne akvakulture te u Zadru početkom lipnja 2013. godine gdje su ciljane skupina bili uzgajivači iz područja marikulture.

Osim činjenice da je OP razvijen uz pomoć IPA 2008 FPP RAC projekta (ugovor br. 2008-0404-011101), IPA 2009 Twinning projekt (ugovor br. 2009-0404-0110), koji se je provodio paralelno, također je doprinio izradi dokumenta kroz proces konzultacija sa španjolskim i estonskim stručnjacima. Pomoć stručnjaka pružena kroz oba projekta također je olakšala proces komunikacije s dionicima sektora.

Osim procesa javnih konzultacija s dionicima sektora, u veljači 2013. godine je prvi nacrt OP-a poslan u prvi krug konzultacija s relevantnim institucijama koje su pozvane da daju komentare i prijedloge na nacrt dokumenta. Konzultirane su sljedeće institucije:

- MPPI,
- MZOIP,
- MRRFEU,
- APPRRR,
- ARPA,
- TP,
- HGK,
- HOK.

U dodatku na navedeno, OP je poslan prema EK radi neformalnih konzultacija u lipnju 2013. godine, a komentari na isti su zaprimljeni u srpnju 2013. godine.

Sažetak konzultacija

Većina predstavnika sektora dala je usmene i neformalne komentare. Pisani komentari su zaprimljeni od MRRFEU, MZOIP i APPRRR. Svi su komentari razmotreni, a pregled osnovnih rezultata je u nastavku.

MRRFEU je dalo prijedlog za izmjene i dopune u poglavlju Zemljopisna prihvatljivost, gdje su predložili uključivanje navođenja Zakona o regionalnom razvoju. Također, MRRFEU je predložilo da se koriste oznake EUR te USD za referentne valute, kao i da se koristi referenca na strategiju Europa 2020 umjesto reference na Lisabonsku i Göteborgske strategije. Svi su komentari uzeti u obzir i prihvaćeni.

MZOIP je predložilo korištenje pristupa temeljenog na ekosustavu, kao dijelu integralnog upravljanja morskim resursima prilikom priprema strateških ciljeva za sektor ribarstva, kako bi se dugoročno uspostavilo održivo upravljanje morskim resursima. Jednako tako, MZOIP smatra da je iznimno važno uspostaviti sveobuhvatan i transparentan sustav praćenja ulova i slučajnog ulova, s posebnim naglaskom na praćenje ulova slučajno ulovljenih ugroženih vrsta. Također, MZOIP naglašava potrebu za poduzimanjem mjera predostrožnosti kada je u pitanju opasnost od uvođenja alohtonih vrsta. Svi su komentari uzeti u obzir, neki su prihvaćeni, dok će neki od njih, s obzirom da nadilaze vremenski okvir provedbe trenutnog OP-a, biti razmotreni za budući OP.

APPRRR je dala prijedloge za poboljšanje sustava pokazatelja, koji bi trebao slijediti SMART pristup. Ovaj je komentar uzet u obzir te je sustav pokazatelja u skladu s tim izmijenjen. Nadalje, APPRRR je dala prijedlog za uravnoteženiji pristup pri odabiru mjera za provedbu unutar OP-a, predlažući time uključivanje mjere »Socio-

-ekonomska naknada za ribare«. Međutim, ova mjera nije smatrana nužnom zbog postojanja nacionalnog sustava financijskih naknada za nezaposlene, tijekom različitog vremenskog razdoblja (ovisno o različitim čimbenicima kao što su dob i razdoblje zaposlenosti koje je prethodilo gubitku posla). Uvođenje predložene mjere bi, dakle, pretpostavljalo potencijalni rizik preklapanja s postojećim programima za naknade, a što bi predstavljalo izuzetno izazovan zadatak u aspektu kontrole.

Partnerstvo po donošenju strateških i programskih dokumenata

U skladu s člankom 8. EFR Uredbe, načela partnerstva održavat će se tijekom čitavog trajanja provedbe ovoga OP-a, kao i za vrijeme ex-post evaluacije. Slijedom toga, uspostaviti će se službena struktura za konzultacije, na čelu s pomoćnikom ministra za ribarstvo. To će uključivati sva relevantna tijela, ribarske zadruge, predstavnike Komora te relevantne predstavnike lokalnih zajednica i nevladinih organizacija. Koordinacija se planira održavati svakih šest do devet mjeseci, a tijekom tih savjetodavnih sastanaka bit će dan pregled provedbe OP-a te planiranih aktivnosti za naredno razdoblje. Osim toga, tražit će se i povratne informacije od zainteresiranih dionika. S obzirom na kratko trajanje razdoblja provedbe, predviđena su maksimalno tri do četiri sastanka do kraja 2015. godine. Povratne

informacije koje će biti zaprimljene će biti službeno zabilježene, ali budući da je opseg trenutnog OP-a ograničen, služit će uglavnom za pripremu i provedbu OP-a za sljedeće nadolazeće programsko razdoblje. Konzultacijski partneri također će biti zamoljeni da daju doprinos ex-post evaluaciji.

8.6 Informiranje i promidžba

U skladu s člankom 51. EFR Uredbe i Poglavljem V. (člancima 28. do 33.) Provedbene uredbe, UT je odgovorno tijelo za pružanje informacija i promidžbu OP-a.

Ciljane skupine i ključne poruke

UT će informirati potencijalne korisnike i korisnike o:

- a. uvjetima prihvatljivosti koje potencijalni korisnik mora ispuniti kako bi postao korisnikom mjera u okviru OP-a;
- b. opisu procedura za obradu prijave za sufinanciranje i pripadajućim vremenskim razdobljima;
- c. kriterijima za odabir operacija za sufinanciranje;
- d. kontaktima na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini koji mogu pružiti informacije o operativnom programu.

UT će informirati dionike sektora o OP-u i blisko s njima surađivati sve kako bi osigurala što je moguće kvalitetniju distribuciju informacija prema potencijalnim korisnicima i korisnicima. Relevantni dionici su:

- HGK,
- HOK,
- Savjetodavna služba.

UT će informirati širu javnost o ulozi EU i utjecaju koji EFR ima na RH.

Ciljane skupine	Ciljevi komunikacije
Potencijalni korisnici	Razviti svijest o mogućnostima sufinanciranja kroz EFR Osigurati transparentnost i dostupnost sredstava iz fondova
Korisnici	Osigurati potpunu informiranost vezano uz prijave i procedure provedbe Osvještavanje svojih obveza prema široj javnosti
Dionici	Pružanje potpune informacije o EFR-u Njihovo uključivanje u daljnju komunikaciju o EFR-u prema njihovim članovima i ciljanim skupinama

Šira javnost	Podizanje svijesti o ulozi Europske unije i pozitivnom utjecaju koji EFR ima u RH
--------------	---

Objava popisa korisnika

UT je obvezna redovito objavljivati elektronski ili na drugi način, popis korisnika, nazive operacija i iznose sredstava javne potpore dodijeljenih operacijama.

Posebne odgovornosti UT-e koje se odnose na informativne i promidžbene mjere za javnost

UT je tijelo odgovorno za koordinaciju i organizaciju sljedećih mjera informiranja i promidžbe:

- a) veliku informativnu kampanju kojom se objavljuje početak provedbe OP-a;
- b) uspostavu web-stranice s informacijama o OP-u;
- c) objavu informacija o OP-u na stranicama PT-a i dionika;
- d) pripremu tiskanih materijala (letaka/brošura, postera, banneri (prijenosnih i fiksnih), vodiča/smjernica);
- e) organizaciju niza informativnih događaja (sastanaka);
- f) distribuciju informacija putem tiskovina koje izdaju HGK i HOK.

Provedba informiranja i promidžbe

UT će dogovoriti s PT-APPRRR sve detalje vezano uz provedbu mjera informiranja i promidžbe.

UT će osigurati opće informacije o mjerama OP-a – OP u kontekstu ribarstvene politike te srednjoročnom i dugoročnom strateškom razvoju sektora te koji je u tom smislu predviđeni doprinos mjera OP-a.

PT će se fokusirati na komunikaciju detaljnih informacija vezanih uz provedbu, poput, komunikacije smjernica, te informacija o postupku odabira, provedbi, isplati te praćenju i kontroli.

UT zadržava punu odgovornost za provedbu informiranja i promidžbe za potrebe OP-a.

Indikativni proračun

Troškovi provedbe mjera informiranja i promidžbe moguće je pokriti iz sredstava tehničke pomoći koji su planirani u iznosu od 5% ukupne EFR alokacije za OP (vidi poglavlje 6.3. za više detalja).

Ciljane skupine	Indikativan proračun (EUR)
------------------------	-----------------------------------

Potencijalni korisnici	10.800
Šira javnost	2.000

Više detalja o aktivnostima informiranja i promidžbe nalaze se u »Strategiji informiranja i promidžbe« koja se može naći na web-stranicama Uprave ribarstva (www.mps.hr/ribarstvo).

9. Dodaci

DODATAK 1. – DODATAK 4.

[1]U skladu s EFR Uredbom »sektor ribarstva« uključuje sve aktivnosti vezane za ulov, proizvodnju, preradu i trženje proizvoda ribarstva i akvakulture.

[2]U skladu s Uredbom (EZ) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. godine o uspostavi zajedničke klasifikacije prostornih jedinica za statistiku (NUTS) (SL L 154, 21. 6. 2003.)

[3]RH će izmijeniti sustav prikupljanja podataka počevši s podacima za 2013. godinu

[4]Zakon o strukturnoj potpori i uređenju tržišta u ribarstvu (»Narodne novine« br. 153/09, 127/10 i 50/12) prestao je važiti sa stupanjem na snagu Zakona o morskom ribarstvu (»Narodne novine« br. 81/13) koji je preuzeo njegove odredbe.

[5]Napomena: Ex ante evaluacija OP-a rađena je paralelno s izradom NSP-a. NSP je usvojen na sjednici Vlade RH 26. rujna 2013. godine, a konzultacije s EK rezultirale su ovom verzijom OP-a.

[6]Strateška procjena utjecaja na okoliš NSP-a i OP-a provodi se sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša (»Narodne novine«, broj 110/07) obzirom je započela prije stupanja na snagu novog Zakona o zaštiti okoliša iz 2013. godine.

[7]COM(2010) 2020 final

[8]Potrebno je istaknuti kako će RH uzeti u obzir postojeći komorski sustav u okviru sektora ribarstva, kao i sustav zadruga, te će ih koristiti prema potrebi i u skladu s mogućnostima za distribuciju informacija. Ipak, nije predviđeno da komore ili ribarske zadruge budu korisnici ove mjere.

[9]Odlučeno je da će kontrole na terenu provoditi UR